T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BREXIT REFERANDUMU BAĞLAMINDA GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

REYHAN BAYRAMOĞLU
20716016

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. FULYA MEMİŞOĞLU

İSTANBUL
2022

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BREXIT REFERANDUMU BAĞLAMINDA GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

REYHAN BAYRAMOĞLU
20716016
ORCID NO: 0000-0003-2790-9794

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. FULYA MEMİŞOĞLU

İSTANBUL
2022

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BREXIT REFERANDUMU BAĞLAMINDA GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

REYHAN BAYRAMOĞLU
20716016

Tezin Savunulduğu Tarih: 21.06.2022

Tez Oy birliği/ Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan Ad Soyad **İmza**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fulya Memişoğlu

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Mehmet Akif Okur

Doç. Dr. Başak Yavçan Meriç

İSTANBUL
2022

ÖZ

BREXIT REFERANDUMU BAĞLAMINDA GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ
Reyhan Bayramoğlu
Haziran, 2022

Göç ve güvenlik ilişkisi 1990'lı yıllardan itibaren pek çok çalışmaya konu olmuştur. Göçmen ve güvenlik ilişkisini açıklamak için kullanılan en yaygın yaklaşımlardan biri ise Kopenhag Okulu tarafından ortaya konulan güvenlikleştirme teorisi olmuştur. Güvenlikleştirme teorisi sıkça kullanılan tanımlardan biri olan söylem yoluyla güvenlik tehdidi olarak sunulan bir duruma ikna olan kişilerle, bu sorunu çözmek için alınan olağanüstü önlemlerdir. Bu çalışmanın temel amacı Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılma süreci olarak bilinen Brexit referandumunda resmi ayrılma kampanyası Vote Leave'in göçü ve göçmenleri nasıl güvenlikleştirdiğini incelemektir. Eleştirel söylem analizinin kullanıldığı çalışmada Brexit'in yalnızca AB göçmenlerinin değil AB'den olmayan göçmenlerin de bir güvenlik sorunu olarak yansıtıldığı sürece işaret edilmektedir. Ekonomik, kültürel ve iç güvenlik temaları üzerinden güvenlik sorunu olarak değerlendirilen göçmenler referandumun sonucunu etkileyen bir propaganda aracı olmuştur. Çalışmada Brexit'e giden süreç öncesinde de kamuoyu ve hükümetin göçe dair yaklaşımı incelenmiş olup bu yaklaşımın net biçimde olumlu olmadığı çıkarımına ulaşılmıştır. Bu bağlamda AB'den ayrılmak amacıyla ortaya konulan kampanyada göç konusunun araçsallaştırıldığı ve bu şekilde güvenlik sorunu olarak gösterildiği sonucuna da ulaşılmıştır. Referandum neticesinde ülkede yaşanan pek çok tartışmaya rağmen alınan sonuç uygulanmış, ancak sonucun ülkede bazı olumsuz durumlara yol açtığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Güvenlikleştirme, Eleştirel Söylem Analizi, Brexit, Avrupa Birliği, Birleşik Krallık, Göç

ABSTRACT

SECURITIZATION OF MIGRATION IN THE CONTEXT OF BREXIT REFERENDUM

Reyhan Bayramoğlu

June, 2022

The relationship between migration and security has been the subject of many studies since the 1990s. One of the most common approaches used to explain the immigrant and security relationship is the securitization theory put forward by the Copenhagen School. Securitization theory is one of the frequently used definitions, with people convinced of a situation presented as a security threat through discourse, and extraordinary measures taken to solve this problem. The main purpose of this study is to examine how the official separation campaign, Vote Leave, securitizes immigration and immigrants in the Brexit referendum, known as the process of the United Kingdom leaving the European Union (EU). In the study, in which critical discourse analysis is used, it is pointed out that Brexit is reflected as a security problem not only for EU immigrants but also for non-EU immigrants. Immigrants, considered as a security problem over economic, cultural and internal security themes, became a propaganda tool that influenced the outcome of the referendum. In the study, the approach of the public and the government to immigration was examined before the process leading to Brexit, and it was concluded that this approach was not clearly positive. In this context, it was concluded that the issue of migration was instrumentalized in the campaign to leave the EU, and in this way it was shown as a security problem. Despite the many debates in the country as a result of the referendum, the result was implemented, but it was seen that the result caused some negative situations in the country.

Keywords: Securitization, Critical Discourse Analysis, Brexit, European Union, United Kingdom, Migration

ÖN SÖZ

Yalnız kuşlara münhasır olmayan göç, insanlık tarihinin pek çok evresinde daha iyiyi ve güzeli bulmak umuduyla gerçekleştirilmiş hareketlerdir. Son yıllarda dünyada yaşanan gelişmelerin teknolojinin gelişmesiyle hızlıca gözler önüne serilmesi insanları kimi zaman gülümsemeye kimi zaman da bir an olsun düşünmeye sevk etmektedir. Bu gelişmelerin içerisinde göç eden insanların acılarına ya da sevinçlerine şahit olmak, tecrübelerine kulak vermek beni lisans yıllarımdan beri göç ve göçmenlere dair çalışmaya yöneltti. Yüksek lisans tezim her ne kadar olumsuz algıları ortaya çıkartmak üzere olsa da insanın insana her daim ihtiyacı olduğu gerçeğini bir kez daha görmeme vesile oldu.

Lisans yıllarımdan itibaren öğrencisi olmaktan büyük zevk duyduğum, ilgisini ve yardımsever tavrını üzerimden eksik etmeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Fulya Memişoğlu'na bana bu yolculukta rehberlik ettiği için teşekkürü bir borç bilirim. Bu yaşıma gelene kadar hayatımın her anında can cana ve yan yana olduğum ablalarım Melek, Kezban, Şefika ve Emine'ye teşekkür ederim. Seçme şansım olmadığı halde hayatın bana bir lütfu olarak gördüğüm annem Hasibe Bayramoğlu ve babam Hakkı Bayramoğlu'na kızlarının bitmeyen çalışmasına destek oldukları, tahammül ettikleri için çok teşekkür ederim. Seçtiğim yolun yükü bazen ağırdı, sevdiklerim olmasaydı bu çalışma bir sona ulaşmazdı.

İstanbul, Haziran 2022 **Reyhan Bayramoğlu**

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
ŞEKİLLER LİSTESİ viii
KISALTMALAR ix
1. GİRİŞ 1
2. GÜVENLİK KAVRAMI VE KOPENHAG OKULU'NA KURAMSAL BİR BAKIŞ 5
2.1. Güvenlik Kavramının Tanımı 5
2.1.2. Uluslararası Göçlerin Güvenlik Konusu Olarak Ele Alınması 8
2.2. Kopenhag Okulu ve Güvenlik Yaklaşımı 10
2.2.1. Güvenlikleştirme Teorisi 12
2.2.2. Göçün Güvenlikleştirilmesi 17
3. BREXIT ÖNCESİ BİRLEŞİK KRALLIK'TA GÖÇÜN ALGILANIŞI VE BREXIT'E GİDEN SÜREÇ 20
3.1. Araştırmanın Yöntemi: Eleştirel Söylem Analizi 20
3.2. Birleşik Krallık'ta Kamuoyu-Hükümetin Göç ve Göçmenlere Yönelik Algısı 23
3.2.1. Göç Konusunda AB-BK Arasındaki İlişki ve BK'nın Konumu 33
3.3. Brexit Nedir? 34
3.3.1. Brexit Referandumunun Sebepleri ve Referanduma Giden Süreç 35
3.3.2. Kalma ve Ayrılma Yanlısı Kampanyanın Argümanları 39
3.3.3. Göç Konusunun Ayrılma Kampanyasındaki Yeri ve Önemi 42
4. AYRILMA KAMPANYASININ GÖÇÜ VE GÖÇMENLERİ GÜVENLİKLEŞTİRDİĞİ SÖYLEMLER 46
4.1. Vote Leave'in Ekonomik Bağlamda Göçü Güvenlikleştirmesi 47
4.2. Vote Leave'nin İç Güvenlik Bağlamında Göçü Güvenlikleştirmesi 53
4.3. Vote Leave'nin Kültürel Bağlamda Göçü Güvenlikleştirmesi 59
4.4. Brexit Referandumunun Sonuçları ve Göçün Güvenlikleştirilmesinin Etkileri 60

4.4.1. Göçün Güvenlikleştirilmesinin BK'ya Etkileri 66
5. SONUÇ 72
KAYNAKÇA 75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:1982-2000 Yılları Arasında Birleşik Krallık'ta Kamuoyunun Göçmenlere Yönelik Algısı 26
Şekil 2:1983-1986 Yılları Arasında Birleşik Krallık'ta Göçmen Gruplarına Yönelik Algı..... 27
Şekil 3: Nigel Farage'ın Yayınladığı Breaking Point İsimli Poster..... 45
Şekil 4: Gisela Stuart'ın Twitter'da Kullanılan Güvenlikleştirici Söylemi 51
Şekil 5: Vote Leave'in Önerdiği Göçmenlik Sistemi 52
Şekil 6: Türkiye ve Diğer Ülkelerin Üyeliği Hakkında Twitter'da Kullanılan Görsel 53
Şekil 7: Türkiye'nin Üyeliğini Hükümetin Desteklediğini İddia Eden Görsel..... 58
Şekil 8: Vote Leave'in "Kontrolü Geri Alalım" Sloganını Kullandığı Temalar 59

KISALTMALAR

age:	adı geçen eser
agm:	adı geçen makale
BK:	Birleşik Krallık
VL:	Vote Leave
AB:	Avrupa Birliği
UKIP:	United Kingdom Independence Party
BSE:	Britain Stronger in Europe
NHS:	National Health System
ONS:	The Office for National Statistics

1. GİRİŞ

Güvenlik, kendi içerisinde farklı tanımlamalar barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik kavramının göç hareketleri ile bir arada değerlendirilmesine ise daha çok 1990'lı yıllardan sonra rastlanmıştır. Soğuk Savaş sonrasında Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika gibi bölgelerde yaşanan çatışmalar neticesinde pek çok insan göç etmek durumunda kalmış ve ülkeler artık göçü bir tehdit olarak değerlendirmeye başlamıştır. İç karışıklıklara ek olarak küreselleşmenin de etkisiyle göç hareketleri ekonomik amaçlarla da gerçekleştirilmiştir. 11 Eylül 2001'de yaşanan saldırılar göç ve güvenlik ilişkisini en olumsuz etkileyen olaylar arasında yer almıştır. Bu saldırılardan sonra özellikle Müslüman göçmenlere yönelik olumsuz bakış açısı dünya genelinde artış göstermiş ve ülkeler sınırlarını koruma amacıyla daha fazla girişimde bulunmuştur.

1990'lı yılların ortasında ortaya atılan güvenlikleştirme çeşitli aktörlerin bir sorunu tehdit olarak değerlendirmesi sonucunda sorunun çözümüne yönelik acil önlemler alınması gerektiğini ifade etmektedir. Göçün güvenlikleştirilmesi ise aktörlerin göç eden göçmenlere dair olumsuz söylemlerde bulunarak kamuoyunu göçle ilgili somut bir olumsuz duruma ikna etme çabası olarak yorumlanabilir. Analize tabi tutulacak olan Birleşik Krallık'da[1] (BK) güvenlikleştirici göç tartışmalarına ve söylemlerine aşina olunmasına rağmen Brexit referandumu esnasında yaşanan durum farklılık göstermektedir. Bu çalışmada detaylı olarak inceleneceği üzere, BK'nın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılmasını ifade eden Brexit'e neden olan etmenler arasında göç ve güvenlik tartışmalarının önemli yer teşkil ettiği görülmektedir. Bu çalışmada AB'nin önemli bir üyesi olan BK'nın Brexit referandumu ile AB'den ayrılma sürecinde göçmenlerin nasıl güvenlik sorunu haline getirildiği irdelenecektir.

[1] Birleşik Krallık Galler, İskoçya, İngiltere ve Kuzey İrlanda'dan oluşan üniter bir egemen devlettir. Tezin bu noktasından itibaren BK şeklinde kısaltılarak yazılmaya devam edilecektir.

Öncelikle BK'nın AB'nin kurum olarak belirlediği çeşitli göç politikalarından farklı politikalar benimsemiş olduğu, ancak buna rağmen Brexit referandumu sırasında özellikle ayrılma yanlısı kampanyanın kullandığı argümanlardan birinin göç ve göçmenler olduğu görülmektedir. Bu çalışmada göçmenlerin hangi temalar üzerinden güvenlik konusu haline getirildiği anlaşılmaya çalışılacaktır. Pek çok ülkenin üye olmak amacıyla çeşitli adımlara tabi tutulduğu AB'den BK'nın ayrılmak istemesi ve göçmenleri de sebep olarak sunması dikkate değer bir unsurdur. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında Brexit referandumunu göçmenler açısından değerlendirmenin ve sonuçları açısından tartışmanın göç güvenlik ilişkisine yönelik akademik tartışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada Brexit kampanyası sırasında kullanılan söylemler incelenmiş ve bu söylemlerin analizinde göçmenlerin BK'ya gelmesine sebep olan temel etmenin AB olarak gösterildiği tespit edilmiştir. Ancak bununla birlikte, kamuoyuna yönelik söylemlerde sadece AB'nin değil, göçmenlerin de tehdit olarak sunulduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, AB'den ayrılmak amacıyla göçmenlerin ortaya çıkarttığı söylenilen olumsuz durumlar araçsallaştırılmıştır. Buna ek olarak Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde ortaya çıkan büyük ölçekli mülteci hareketinden dolayı Brexit kampanyasına eş zamanlı olarak Avrupa'da da göçün ve göçmenlerin artan bir şekilde güvenlikleştirildiği görülmektedir. Burada belirtilmesi gereken bir diğer husus ise göçün BK'da güvenlikleştirilmesinin Brexit ile ortaya çıkmadığı gerçeğidir. Brexit öncesi dönemde de göçmenlere dair çeşitli olumsuz algıların BK'da süregelen bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Brexit kampanyası sırasında ise bu durum ayrılma yanlısı grup tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Referandum sonrasında yapılan araştırmalar da göçün güvenlikleştirilmesinin ayrılmak adına bir argüman olarak sunulmasında halkın oy verme eğilimini etkilediğini doğrulamıştır. Referandum sonrasında AB'den ayrılma kararı alan BK, AB ile ilişkilerini yeniden düzenlemek durumunda kalmıştır. Mevcut çalışmalarda genellikle göçün güvenlikleştirilme biçimleri vurgulanırken bu çalışma aynı zamanda göçün güvenlikleştirilmesinin sonuçlarını da inceleyecektir.

Buradan hareketle çalışmanın Brexit öncesi ve sorası dönemde göçmenlere yönelik algıyı anlamak ve değişimleri incelemek üzere cevaplamaya çalıştığı üç temel soru aşağıda özetlenmiştir:

(1) Brexit referandumu öncesinde hükümetin ve kamuoyunun göçe ve göçmenlere yönelik bakış açısı nasıldır?

(2) Brexit referandum sürecinde resmi ayrılma kampanyası Vote Leave göçü ve göçmenleri hangi şekilde ve konularda güvenlikleştirmiştir?

- Hem Avrupalı göçmenler hem de Avrupalı olmayan göçmenler hakkında kullanılan söylemlerde hangi temalar üzerinden kamuoyu ikna edilmeye çalışılmıştır?

(3) Brexit referandumu sürecinde göçün güvenlikleştirilmesinin BK'ya yansımaları nasıl olmuştur?

- Brexit sonrasında göçmenlerin ülkeden ayrılışı BK'yı hangi alanlarda etkilemiştir?

Bu soruların yanıtlanmasında faydalanılacak kuramsal çerçeve ise Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisidir. Çalışmada güvenlikleştirme teorisinden hareketle göçün kavramsal olarak nasıl ve hangi konularda güvenlikleştirildiği de değerlendirilecektir. Literatürde Brexit'e ilişkin yazılan çok sayıda kapsamlı bilimsel çalışma olduğunu söylemek mümkündür. Mevcut çalışmalarda genellikle popülizmin, medya kullanımının ulusal kimliğin ya da Avrupa şüpheciliğin, UKIP'in, göçün ve göçmenlerin Brexit üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Ayrıca BK'ya gerçekleşen göçü teorik biçimde irdeleyen ve göçmenlerin ekonomik açıdan etkilerini tespit etmeye çalışan çalışmaya da rastlanmıştır.[2] Bu çalışma ise göçün referandumdaki yerini, AB göçmenlerinin Brexit üzerindeki etkisini ve BK'nın süregelen göç politikalarını irdelemektedir. Brexit referandumu bağlamında göçmenlerin güvenlikleştirilmesini ayrılma kampanyasının resmi internet sitesinde ve Twitter hesabında yayınladığı söylemler üzerinden analiz ederek Türkçe literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.[3] Çalışmada tematik bir ayrıma gidilerek Brexit sürecinde sadece göçmenlere yönelik söylemlere odaklanılmıştır. Ancak bununla birlikte çalışma Brexit öncesinde de göçmenlere yönelik söylemleri inceleyerek karşılaştırmalı ve kapsamlı bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Analiz gerçekleştirilirken kampanyanın Twitter hesabı üzerinden yayınladığı tweetlere de odaklanılarak

[2] Yaşarhan Gören, "Brexit Sonrası Göçmen Sayısında Azalmanın Birleşik Krallık Ekonomisinde Makroekonomik Göstergelere Etkisi", (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021), 4.

[3] Brexit ve güvenlikleştirme konusu üzerine YÖK lisansüstü tezler taranmış ve Sahra Nur Mumcu'nın "Bir Güvenlikleştirme Örneği Olarak Brexit Referandum Kampanyası" başlıklı yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Ancak bu çalışmada AB'nin güvenlikleştirildiği iddiası bulunmakla bilrikte AB ye dair kulllanılan tüm söylemlere odaklanılmıştır. Bkz. Sahra Nur Mumcu, "Bir Güvenlikleştirme Örneği Olarak Brexit Referandum Kampanyası", (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2019), 15.

güvenlikleştirme sürecinde aktif rol oynayan sosyal medyanın da işlevi incelenmiştir. Bu çalışmada AB'den ayrılmak için AB kaynaklı göçün ve AB'den dolayı kontrol edilemeyen diğer göçmenlerin güvenlik sorunu haline getirilerek araçsallaştırıldığı vurgulanmak istenmiştir. Çalışmanın bulguları ise göçmenlerin ekonomik, kültürel ve iç güvenlik açısından güvenlikleştirildiği yönünde olmuştur. İç güvenlik açısından hem AB göçmenlerinin hem de AB dışından göçmenlerin ülkedeki huzur ve güvenliğe zarar verdiği üzerinde durulmuştur. Ekonomik güvenlik açısından ise yine her iki grubun da kamuoyunun maddi kaynakları açısından olumsuz sonuçlara sebep olacağı vurgusu yapılmıştır. Son olarak kültürel açıdan ise AB'li göçmenlere yönelik doğum oranlarının artışı gibi söylemler üzerinde durulurken AB dışından göçmenlere yönelik söyleme bu temada rastlanılmamıştır. Tüm bu söylemler güvenlikleştirme sürecinin başarılı olduğunu ancak sonuçlarının her zaman başarılı olarak değerlendirilemeyeceğini işaret etmektedir. Literatürde göçün referandumdaki yeri, AB göçmenlerinin Brexit üzerindeki etkisini, BK'nın süregelen göç politikalarını ele alan makaleler mevcuttur. Ancak bu çalışmada üzerinde durulduğu gibi Brexit öncesi ve esnasında göçmenlere yönelik söylemler derinlemesine ifade edilmemiştir. Bu sebeple bu tezin, bu konuda çok daha kapsamlı, analitik ve akademik niteliği yüksek bir çalışma olması amaçlanmıştır.

Bu yüksek lisans tezinin birinci bölümünde öncelikle güvenlik kavramının tanımlanma çalışmalarından yola çıkılarak göçün güvenlik kavramıyla birlikte ele alınması süreci göz önüne serilecektir. Sonrasında Kopenhag Okulu'nun güvenlik yaklaşımı ortaya konulacaktır. Tezde kullanılacak olan asıl teori olan güvenlikleştirme teorisinin üzerinde durulduktan sonra da göçün hangi şekillerde güvenlikleştirildiğine dair genel bir bakış açısı sunulmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde tezin ana inceleme alanı olan BK'nın göçe ve göçmenlere yönelik bakış açısı tarihsel bir perspektifle sunulmaya çalışılmıştır. Buradan sonra BK ile AB arasında göç konusunun nasıl ele alındığına yer verilmiş ve sonrasında Brexit sürecine odaklanılmaya çalışılmıştır. Ayrılma ve kalma yanlılarının argümanlarına değinilmiş, sonrasında da göçün söz konusu süreçteki yeri ve önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son bölümünde öncelikle teori ve söylem incelemesi yapılmıştır. Sonrasında da Brexit sürecinin sonrasında alınan sonucun saha üzerindeki etkilerine odaklanılmak istenmiştir.

2. GÜVENLİK KAVRAMI VE KOPENHAG OKULU'NA KURAMSAL BİR BAKIŞ

2.1. Güvenlik Kavramının Tanımı

Uluslararası ilişkiler çalışmalarında sıkça irdelenen güvenlik olgusu bireylerin daha sonrasında devletlerin ve nihayetinde uluslararası sistemin ihtiyaç duyduğu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı şekillerde maruz kalınan tehditler güvenlik kavramının farklı biçimlerde tanımlanmasına ve dolayısıyla kavramın tanımıyla ilgili bir muğlaklığa yol açmıştır. Bu durumun bireylerin kavramı tanımlamak için yeteri kadar çaba sarf edilmemesinden değil, güvenlik kavramının "türetilmiş bir kavram (deritative concept)" olmasından ileri geldiği bilinmektedir. Tüm zamanlara ve mekanlara aynı zamanda kişilere hitap eden bir güvenlik tanımının olmadığı[4] dolayısıyla kişilere özgü tanımlamaların ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin literatüre bakıldığında güvenlik kavramını McSweeney'in "barış, adalet, onur gibi farklı kavramlarla nitelendirilebilen ancak tanımlanması açısından direnç gösteren" bir kavram[5] şeklinde tanımladığı görülmektedir. Richard H. Ullman'in güvenlik tanımlaması ise şöyledir: Güvenlik yalnızca bir amaç değil aynı zamanda bir sonuçtur. Bu durum güvenliği kaybedilmesi için tehdit edilen süre zarfına kadar güvenliğin önemini kavrayamayacağımız anlamına gelir. Dolayısıyla güvenlik kendisine yönelen tehditlerle tanımlanabilir ve bu şekilde ifade edilebilir. …Ulusal güvenliğe karşı tehdit bir bölgede yaşayan kişilerin yaşam kalitesini büyük oranda ve kısa zaman içerisinde azaltma tehdidinde bulunan eylemler ya da olaylar bütünüdür. Bu eylem ya da olaylar

[4] Pınar Bilgin, "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", **Stratejik Araştırmalar Dergisi,** c. 8, s. 14 (2010): 76.
[5] Bill McSweeney, **Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations**, (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 13'den aktaran Taha Baran, Elçin Macar, "Değişen Güvenlik Yaklaşımı Örneğinde Kopenhag Okulu'nun Toplumsal Güvenlik Yaklaşımı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** c. 10, s. 54 (2017): 251.

bütününden farklılaşarak tehditler bir hükümetin ya da devlet içerisindeki özel, sivil toplum kuruluşlarının (kişiler, gruplar ve şirketler) kullanabileceği politika alanını dikkate değer ölçüde daraltabilirler.[6] Bu şekilde kişilere özgü tanımların genişletilebileceği güvenlik kavramı hakkında ilk kapsamlı çalışmayı yapan Arnold Wolfers bize başka bir bakış açısı kazandırmaktadır. Wolfers'ın yaptığı tanımlamaya göre güvenlik bir ulusun az veya çok sahip olmayı istediği ya da sahip olduğu bir değerdir. …Nesnel anlamda değerlendirildiğinde kazanılmış değerlere karşı bir tehdidin yokluğunu, öznel anlamda değerlendirildiğinde ise bu korkunun yok oluşunu ifade etmektedir.[7] Son olarak güvenlik kavramı kullanıldığında hangi unsurların düşünülmesi gerektiği hususunda bir yaklaşımdan bahsetmek gerekirse David Baldwin kim ve hangi değerler için güvenlik, hangi tehditlere karşı, hangi araçlarla, ne pahasına, ne kadar sürede ve ne ölçüde güvenlik[8] olmak üzere yedi unsurdan bahsetmektedir.

2.1.1. Güvenliğin Yorumlanması Hakkında Tartışmalar

Soğuk Savaş'ın başlamasıyla en temelde devleti referans nesnesi ve güvenliği sağlaması açısından baş aktör olarak değerlendiren Gerçekçi Okul güvenlik çalışmalarına hâkim olmuştur. Geleneksel yaklaşım olarak ifade edilen bu yaklaşıma göre güvenlik tehdidi yalnız askeri tehditler olarak değerlendirilmekte ve devlet korunması gereken temel değer olarak nitelendirilmektedir.[9] Bu dönemde güvenlik literatüründe karşılaşılan durağanlığın ve tekdüzeliğin Soğuk Savaş döneminde yaşanan gelişmelerin yapısını yansıtması söz konusu olmuştur. Uluslararası sistemin iki kutuplu olduğu süreçteki güvenlik çalışmaları realist ve neo-realist bakış açısının etkisinde oluşmuş ve şekillenmiştir.[10] Geleneksel güvenlik anlayışının dar ve sınırlı olması güvenlik hesaplamaları formülünün de oluşumuna çerçeve çizmiştir. Bu çerçeveye göre tehdit kapasite ve niyetin birbiriyle çarpımından oluşan bir işlemin sonucudur. Ancak bu formül kendi içerisinde teorik çerçevede olmasa bile pratik

[6] Richard H. Ullman, "Redefining Security", **International Security,** c. 8, s. 1 (1983): 133.
[7] Arnold Wolfers, "National Security as an Ambiguous Symbol", **Political Science Quarterly**, c. 67, s. 4 (1953): 484-485.
[8] David A. Baldwin, "The Concept of Security", **Review of International Studies**, c. 23, s. 1 (1997): 13-17.
[9] Başar Baysal, Çağla Lüleci, "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi", **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, c. 11, s. 22 (2015): 66.
[10] Bilgehan Emeklier, Atilla Sandıklı, **Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm: Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri,** (İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, 2012), 5.

çerçevede büyük sorunlar barındırmaktadır. Çünkü devletlerin niyetleri Hobbes'un bakış açısına dayanılarak kötü olarak hesaplandığından kapasite faktörü ön plana çıkmaktadır. Bu durum da devletler arasında güvensizlik sarmalının oluşmasına sebebiyet vermektedir.[11]

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte salt askeri alanda güvenlik ihtiyacı duyulmamış başka alanlarda da devletler güvenlik ihtiyacı talep etmiştir. Aslında bakıldığında güvenliği yalnız askeri bağlamda değerlendiren bakış açısından Soğuk Savaş dönemi içerisinde ayrışma yaşanmıştır.[12] Güvenlik anlayışına devletlerin karşısına tehdit olarak çıkabilecek ekonomik sorunların da eklenmesine imkân veren detente (yumuşama) dönemi olmuştur. Mevcut iki kutup arasındaki nükleer gerilimin azalmasıyla askeri bağlamda tehditler ilk sıradaki yerini yitirmiş ve konu hakkında çalışan analistlere ikinci plana atılan konuları araştırma fırsatı sunulmuştur. Buradan hareketle 1972 tarihinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'yla birlikte çevresel güvenlik kavramı güvenlik çalışmalarının içine dahil olmuştur. Yine bu süreçte ekonomik açıdan birbirine bağımlı hale gelen devletlerin olması ekonomi ve refahla ilgili meselelerin ön plana çıkmasını bu konuların askeri meselelere nazaran daha önemli olduğu algısının artmasını doğurmuştur. Çok uluslu şirketlerin devletin merkezi konumunu zayıflattığı görülmüştür.[13] Bu ara dönemde nükleer gerilim yeniden yükselip askeri gücün önemi tekrar hatırlansa da güvenlik konusunda başlayan tartışmalar Soğuk Savaş'ın da bitmesiyle farklı bir noktaya evirilecektir.

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte güvenlik kavramını tanımlayan ve realist esaslara dayanan geleneksel yaklaşımdan uzaklaşılmaya başlanmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde farklı noktalarda etnik ve dini temelli çatışmaların ortaya çıktığı, bireylerin ve toplumun güvenliğine karşı endişelerin arttığı, risk ve tehdit konularının uluslararası politikada önemli konular haline geldiği görülmüştür. Yeni dönemin başlamasıyla nüfus denetimleri, insan hakları, çevresel konular ve terörizm güvenlik olgusu içerisinde tanımlanmaya başlamıştır.[14] Bu dönemde Krause ve Williams'ın

[11] **age,** 12.
[12] Mehmet Emir, "Yirminci Yıldönümünde 11 Eylül: Kopenhag Okulu Çerçevesinde ABD İç ve Dış Politikasının Değerlendirilmesi", **International Journal of Politics and Security (IJPS),** c. 3, s. 3 (2021): 270.
[13] Sinem Akgül Açıkmeşe, "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri", **Uluslararası İlişkiler Dergisi,** c. 8, s. 30 (2011): 47.
[14] Bülent Şener, "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Ulusal Güvenlik Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme", **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, c. 6, s. 1 (2017): 7.

belirttiği üzere güvenlik hakkında yeni yaklaşımlar iki gruba ayrılmıştır. İlk grup derinleştirmeciler olarak ifade edilmiş ve bu grup devlet dışında yeni referans nesneleri olabileceğini söylemiştir. Bu grup yeni referans nesneleri devletten farklı olacak şekilde bireyi, toplumu ya da tüm insanlığı analiz düzeyi olarak düşünmekte, kim ve ne için güvenlik sorusuna ve cevaplarına odaklanmaktadır. İkinci grup olarak anılan genişletmeciler ise daha çok tehdit kavramı üzerinde durmaktadır. Askeri tehdit dışında güvenliğin konusu olabilecek tehditleri ekleyerek kavramı geliştirmeye çalışmaktadırlar. Yeni tehdit tanımlamalarına bakıldığında ise çevre, sağlık ya da iktisat gibi konuların dahil olduğu görülmektedir. Kısaca ifade edilirse genişletmeci grupta referans nesnesi tanımlamasında devlet konumunu hala korurken farklı tehdit çeşitlerinden bahsedilmiş, derinleştirmeci grup ise yeni referans nesneleri tanımlama yoluna gitmiştir.[15] Bakıldığında geleneksel bakış açısı ve genişletmeci-derinleştirmeci grup arasındaki tartışmanın Soğuk Savaş sonrası dönemde genişletmeci-derinleştirmeci grubun anlayışına daha yakın olacak biçimde dönüştüğünü söylemek de mümkündür. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkan eleştirel, postmodern, konstrüktivist ve feminist kuramlar geleneksel güvenlik yaklaşımını sorgulamıştır. Bu kuramların yanı sıra Kopenhag Okulu ve Abersytwyh Okulu gibi ekoller güvenlik konusunda kendi çalışmalarını yapmış ve kavram hakkında yeni tezler öne sürmüştür. Bu çalışmada ileride bahsedileceği üzere Kopenhag Okulu'nun güvenlik konusuna yaklaşımı üzerinden bir analiz yapılmaya çalışılacaktır. Son olarak 11 Eylül 2011 saldırıları sonrasında hâkim olan belirsizlik ortamında yetersiz olarak değerlendirilen eski yaklaşımlara yeniden rağbet edilir gibi olmuştur. 11 Eylül saldırılarının yeni güvenlik yaklaşımlarının aslında geçersiz olduğunun ortaya koyduğunu ifade eden görüşler de ortaya çıkmıştır. Ancak başka bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde 11 Eylül saldırıları geleneksel yaklaşımların yetersizliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir denilebilmektedir. Saldırılar dünya politikasının anlaşılması için savaş-barış durumuna, sert-yumuşak güce, devletlere-devlet dışı aktörlere de bakılması gerektiğini hatırlatmıştır.[16]

2.1.2. Uluslararası Göçlerin Güvenlik Konusu Olarak Ele Alınması

Yukarıda bahsedilenlerden de hareketle İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle başlayan Soğuk Savaş dönemi ve bitişine kadar siyaset uluslararası ilişkiler

[15] Baysal, Lüleci, **agm**, 69.
[16] Bilgin, **agm**, 75.

teorisyenleri tarafından "yüksek ve düşük siyaset (high ve low politics)" şeklinde ikiye ayrılmıştır. High politics ile ulusal güvenlik, savaş, barış, dış politika gibi realist perspektife dayanan konular, low politics ile toplumsal ve politik konular ifade edilmeye çalışılmıştır. Uluslararası göç konusu bu kavramsallaştırma içerisinde low politics çerçevesinde değerlendirilmiştir.[17] Ancak 1990'lı yıllara gelindiğinde uluslararası göçlere uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve kamu yönetimi gibi disiplinlerde yer verilmesiyle göç konusu low politics alanından çıkarılmış ve high politics alanına dahil olmuştur. 20. yüzyılın sonlarından itibaren devletlerin egemenlikleri ve bütünlükleri bağlamında devletler üzerinde baskı oluşturması sebebiyle göçün bir tehdit olarak algılanması hakkında tartışmalar başlamıştır.[18] Özellikle 1990'lı yıllarda Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika gibi bölgelerde yaşanan etnik temelli çatışmalar insani krizlere yol açarken göç dalgalarının da oluşumunu beraberinde getirmiştir. Yine Afrika'da Somali ve Ruanda'da yaşanan yönetim boşluğu neticesinde ortaya çıkan çatışmalar göç hareketlerini arttırmıştır. Bu durum da devletler tarafından ulusal güvenliklerine tehdit olarak tanımlanmıştır.[19] Bunun yanı sıra söz konusu dönemde küreselleşmeyle birlikte gelişen teknoloji farklı yaşamlara yönelik bilgiyi arttırmış bu da daha farklı bir yaşam arzusuyla iş gücü bağlamında göçlerin artmasına yol açmıştır.

Göç olgusu güvenlik ile ilişkilendirilmeye çalışıldığında üç ana başlık altında konunun incelenebileceği görülmektedir. Buna göre ilk olarak göç devletlerin egemenliklerine yönelik bazı fonksiyonları yerine getirme konusunda sınırlılıklar oluşturabilir. İkinci olarak hedef göç ülkesinde demografik yapının değişmesiyle ülkedeki toplumsal ve kültürel güvenliğe tehdit oluşturabildiği ifade edilmektedir. Son olarak ise göç devletlerin birbirleri üzerinde etki kurabilmek, herhangi bir devletin dış politika amaçlarını gerçekleştirme aracı olarak görülebilir. Dolayısıyla bu durum tehdit olarak değerlendirilebilir.[20]

Ulusal güvenlik ile uluslararası göç ve göçmenler arasındaki gelişimi tarihsel bağlamda incelediğimizde dört farklı dönemin olduğu görülmektedir. Birinci dönem olan 20. yüzyıl ile İkinci Dünya Savaşı arasındaki süreçte hedef ülkenin etnik ya da

[17] Gonca Gök Oğuz, "Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç-Güvenlik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, s. 31 (2016): 69.
[18] Şener, **agm**, 15.
[19] Gök Oğuz, **agm**, 67-68.
[20] İbrahim Erdoğan, "Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı", **Gazi Akademik Bakış**, c. 6, s. 12 (2013): 282.

dinsel kimliğine daha kolay uyum sağlayabilecek kişilerin göç konusunda cesaretlendirildiği görülmektedir. Söz konusu kimliğe uyum sağlayamayanların ise asimilasyonla uyumlu hale getirilmeye çalışılması hâkim bakış açısı olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla asimilasyon kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. İkinci dönem İkinci Dünya Savaşı ve 1970'li yılların ortasına kadar devam eden dönemdir. Bu dönemde asimilasyon kavramından ziyade entegrasyon kavramına odaklanılmış, göçmenlerin değişime uğramadan farklılıklarıyla kabul edilebilir olduğu düşüncesi ön plana çıkmıştır. 1970'li yılların ortalarından 1990'lı yılların sonuna kadar süren dönem ise üçüncü dönem olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde çok kültürlülük kavramı ön plana çıkmıştır. Göçmenlerin kendi kimliklerini koruma, aynı zamanda geliştirmeleri ve toplumların bir arada yaşamaları önem kazanmıştır. Son dönem ise 1990'lı yılların sonundan başlayarak günümüze kadar gelmiştir. Bu son dönemde iki farklı durumun ortaya çıktığı görülmektedir.[21] Burada bahsedilmesi gereken başka bir husus ise son dönem içerisinde yaşanan 11 Eylül 2001 saldırıları ve bu saldırıların göç-güvenlik ilişkisine etkisidir. 11 Eylül 2001'de Amerika'ya yapılan saldırılar sonrasında ABD Başkanı Bush ABD'nin küresel bir terör tehdidiyle karşı karşıya olduğunu söylemiştir. Bush'un terör tehdidini Haçlı Seferleri'ne benzetmesi ise özellikle Müslümanlara yönelik olumsuz algıların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.[22] 11 Eylül sonrasında devletler düzensiz göçe ve göçmenlere karşı sınırlarını korumak amacıyla bu alanda daha fazla yatırım yapmaya başlamıştır. Düzensiz göçmenleri sınırlarının dışında tutmak isteyen devletler sınır devriyeleri, tel örgü gibi maddi yapılar ve helikopter, kameralar, dürbünler gibi denetim teknolojilerinin sunduğu imkanlardan yararlanmayı benimsemiştir.[23]

2.2. Kopenhag Okulu ve Güvenlik Yaklaşımı

1985 yılında Kopenhag Üniversite'nin bünyesinde kurulan Barış ve Çatışma Araştırmaları Merkezi (Centre for Peace and Conflict Research) altında bir grup akademisyen tarafından yürütülen Avrupa Güvenliğinin Askeri Olmayan Boyutları adlı projeyle Kopenhag Okulu'nun temelleri atılmıştır. 1987 tarihinden itibaren realist

[21] Şener, **agm**, 10-11.
[22] Fulya Hisarlıoğlu, "Güvenlikleştirme", https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisarl%C4%B1oglu_v.1.pdf [25.04.2022].
[23] Ayhan Kaya, **İslam, Göç ve Entegrasyon Güvenlikleştirme Çağı**, çev. Nur Yasemin Ural (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016), 12.

teoriden ayrılarak güvenlik çalışmalarına farklı bir yaklaşım getirmeye çalışan Kopenhag Okulu'nda[24] pek çok akademisyen bulunsa da genellikle Barry Buzan, Ole Wæver ve Jaap De Wilde'nin ön plana çıktığı görülmektedir. Okulun daha önce yayınladığı eseri eleştiren McSweeney'in aynı makalede okula Kopenhag Okulu isimlendirmesini yaptığı görülmektedir. Buzan ve Wæver'ın McSweeney'e verdiği cevapla da okulun adını bu şekilde kabul ettiği anlaşılmaktadır. Kopenhag Okulu'na göre güvenlik çalışmaları yalnızca askeri sorunlara dolayısıyla devlet temelli sorunlara indirgenmemelidir. Ancak birey bazında bakıldığında ise bireyi etkileyen her konunun güvenliğin sorunu olduğu yaklaşımını da reddetmektedir.[25] Bu bakımdan her iki görüşten de farklılaşmaktadır. Kopenhag Okulu'nun literatüre üç önemli katkısının olduğu görülmektedir. Bunlar bölgesel güvenlik yaklaşımı, sektörel analiz ve güvenlikleştirme yaklaşımıdır. Sektörel analiz yaklaşımından kısaca bahsetmek gerekirse Okul'un Avrupa güvenliğinin askeri olmayan yönüne odaklanma isteği çıkış noktalarından biridir. Dolayısıyla yukarıda da ifade edildiği üzere salt askeri meselelere bakılarak güvenlik tanımlaması yapılmasının eksik olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle askeri güvenliğin yanı sıra farklı güvenlik sektörleri tanımlayarak güvenlik kavramı genişletilmek istenmiştir. Buzan'ın ifade ettiğine göre sektörler aslında incelenen bütüncül konuya lensler aracılığıyla bakmaya yardımcı olmaktadır. Böylece konu hakkındaki gerçekliğin yalnızca bir boyutuna odaklanılabilmektedir.[26] Bu sektörler askeri, siyasi, toplumsal, ekonomik ve çevresel sektörler olmak üzere beş sektörden oluşmaktadır. Askeri sektörde geleneksel yaklaşımda olduğu gibi tehdit altında olan devlettir. Silahlı kuvvetlerin varlığına dair tehditler olabileceği ve silahlı kuvvetleri tehdit altına alabileceği gibi silahlı kuvvetlerin mevcut hükümete karşı da hareket edebileceği ifade edilmektedir. Siyasi sektörde varoluşsal tehditler egemenlik ya da devletin ideolojisi üzerinden oluşmaktadır. Bu sektöre göre egemenlik tanınma, meşruiyet ya da yönetim otoritesini sorgulayan herhangi bir şey tarafından tehdit edilebilmektedir. Ekonomik sektörde ise neyin tehdit edildiği ve tehdidin ne olduğunu ortaya çıkarmak daha zordur ve Okul firmalar, ulusal ekonomiler ve piyasa gibi kavramlar üzerinden tanımlama yapmaya çalışmıştır. Çevresel sektöre bakıldığında ise habitat ya da canlı türlerinin tehdit altında olduğu ve tehdit altında olabileceklerin sayısının artabileceği ifade edilmiştir. Bu

[24] Emir, **agm**, 271.
[25] Akgül Açıkmeşe, **agm,** 58.
[26] Baysal, Lüleci, **agm**, 71.

sektörde insanlar ve biyosfer arasındaki ilişki ön plana çıkarılmaktadır.[27] Ole Wæver konu hakkında yazdığı makalede toplumsal sektörde tehdit altında görülen ana unsurun kimlik olduğunu ifade etmiştir. Bir topluluk yaşanan ya da yaşanması muhtemel bir durumu kendisine yönelik tehdit olarak değerlendirirse burada toplumsal güvensizlik ortaya çıkmış demektir. Yalnız bir ulusun durumuna göre tanımı yapılamayan toplumsal güvenlik devletten bağımsız olacak şekilde kendisini devam ettirebilen ve kendisini üretmeye devam eden kimlik grupları olarak tanımlanmıştır. Toplumsal güvenliğe yönelik en yaygın tehditler şu şekilde sıralanmaktadır: Göç, yatay rekabet ve dikey rekabet.[28] Bölgesel güvenlik yaklaşımından ise kısaca bahsetmek gerekirse Okul'un burada kast ettiği güvenliğin yalnız başka devletlere karşı kazanılmadığı, başka devletlerin de dahil olmasıyla kazanıldığıdır. Coğrafi bakımdan birbirine yakın olan devletlerin maruz kaldıkları tehditler ortaklaştığından bu devletlerin güvenliğe karşı bakış açıları da ortak hale gelmektedir. Bu durum da devletler arasında bölgesel bağlamda güvenlik kompleksleri oluşturmaktadır.[29] Bakıldığında beş sektör üzerinde güvenlikleştirme teorisinin uygulandığı ayrıca bölgesel güvenlik yaklaşımının da güvenlikleştirme ile yakın ilişkisi olduğu görülmektedir.

2.2.1. Güvenlikleştirme Teorisi

Güvenlikleştirme kavramı ilk defa 1995 yılında Ole Wæever tarafından Securitization and Desecuritization adlı makalede ortaya atılmıştır. Bu makalede Wæever güvenlikleştirmeyi şu şekilde tanımlamıştır:

> "O halde güvenlik nedir? Dil kuramının yardımıyla güvenliği bir "söz edimi" olarak görebiliriz. Bu kullanımda güvenlik daha gerçek bir şeye atıfta bulunan bir şeye işaret değildir; sözün kendisi eylemdir. Söyleyerek bir şey yapılmış olur (bahse girmek, söz vermek, bir gemiye isim vermek gibi). Bir devlet temsilcisi "güvenlik" diyerek belirli bir gelişmeyi belirli bir alana taşır ve böylece onu engellemek için gerekli olan her türlü aracı kullanma konusunda özel bir hak talep eder."[30]

Bu tanımdan hareketle güvenlikleştirmenin ne olduğu ve faktörleri konusunda somut bir tanım hakkında şu söylenebilmektedir: Bir sorun ortaya çıktıktan sonra devlet bu

[27] Barry Buzan, Ole Wæever, Jaap De Wilde, **Security A New Framework for Analysis,** (Londra: Lynee Rienner, 1998), 22-23.
[28] Ole Wæever, "Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi", **Uluslararası İlişkiler Dergisi,** c. 5, s. 18 (2008): 155-158.
[29] Aslı Ilgıt, Özge Çetiner, "Suriye Krizi Döneminde Avrupa'ya Yönelik Göçlerin Güvenlikleştirilmesi ve Avrupa Birliği Kurumlarının Söylemleri Kapsamında Bir İnceleme", **Ankara Avrupa Araştırmaları Dergisi,** c. 18, s. 2 (2019): 499.
[30] Wæever, **agm**, 52-53.

sorunu kendi geleceği açısından tehdit olarak değerlendirmekte ve sorunun çözümüne öncelik verilmektedir. Öncelikli olarak çözülmesi düşünülen soruna güvenlik sorunu denilmektedir. Devlet sorunu çözmek için kendisinin özel haklarının olduğu iddiasında bulunmaktadır. Eğer geleceği açısından sorun olarak atfettiği tehdidi ortadan kaldırmak amacıyla olağanüstü önlemler alırsa ve alımlayıcı kitleyi de bu iddiasına ikna ederse güvenlikleştirme sürecinin oluştuğunu söylemek mümkündür. Daha kavramsal bir açıklamayla güvenlikleştirici aktör (a securitizing actor) referans nesnesine (referent object) karşı tehdidi varoluşsal tehdit (existential threats) şeklinde konuşma edimi (speech act) yoluyla sunarsa burada olay güvenlik sorunu olarak ifade edilmiş demektir. Bu sorun da alımlayıcı kitle (audience) tarafından kabul edilirse olağanüstü önlemler (extraordinary meusures) alınmaya başlanılabilir. Olağanüstü önlemlerin alınması normal siyasi süreçlerin sekteye uğramasına sebebiyet vermektedir. Bu durum da demokrasinin gerekliliklerini yerine getirme konusunda sorunlara yol açabilmektedir.[31] Tanımlamaya göre güvenlikleştirmenin başarılı olmasının üç bileşeni vardır: Tehdidin sunumu, önlemlerin alınması ve kitlenin kabulü.

Kopenhag Okulu'nun ifade ettiği üzere güvenlikleştirmede üç temel öge bulunmaktadır. Bu ögeleri Buzan vd. şöyle açıklamaktadır:

> "İlk öge olan referans nesneleri varoluşsal biçimde tehdit altında görülen ve meşru olacak şekilde hayatta kalma iddiası olan şeylerdir. İkinci öge güvenlikleştiren aktörlerdir. Güvenlikleştiren aktörler referans nesnesinin varoluşsal olarak tehdit altında olduğunu beyan ederek sorunları güvenlikleştiren aktörlerdir. Son öge ise işlevsel aktörlerdir. İşlevsel aktörler bir sektör içerisindeki dinamikleri etkileyen, referans nesnesi ya da referans nesnesi adına güvenlik çağrısı yapan aktör olmadan söz konusu güvenlik alanındaki kararları etkileyen bir aktördür. Örneğin, kirletici bir şirket çevre sektöründe merkezi bir aktör olabilir."[32]

Güvenlikleştirme analizinde referans nesnesinde üç farklı düzeyin olduğu söylenmektedir. Bunlarda ilki olan mikro düzeydeki referans nesneleri bireyler veya küçük gruplar şeklinde ifade edilmektedir. Buzan ve diğer yazarlara göre bu düzeyde yer alanlar nadir şekilde meşruiyet sahibi olabilmektedir. İkinci düzey makro düzey olarak ele alınmaktadır. Buna göre tüm insanlık ya da dünya barışı referans nesnesi olabilmektedir. Küresel ısınma veya nükleer yok olma konuları makro düzeye örnek teşkil etse de yine Buzan ve diğer yazarlara göre bu boyutta referans nesnesi inşa etmek kendi içerisinde güçlükler barındırmaktadır. Orta düzey referans nesneleri ise devlet,

[31] Nebi Miş, "Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi", **Akademik İncelemeler Dergisi,** c. 6, s. 2 (2014): 349-350.
[32] Buzan, Wæever, Wilde, **age**, 36.

millet ya da medeniyet gibi topluluklardır. Okul'a göre bu düzeyde güvenlikleştirme eyleminde bulunmak diğer iki gruba göre daha kolaydır.[33] Güvenlikleştirici aktörün genellikle kimlerden oluştuğuna bakmak gerekirse siyasi liderler, bürokratlar, lobiciler ya da baskı gruplarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu aktörler kendilerini referans nesnesi olarak değerlendirmemektedir. Genel bağlamda ortaya koydukları argümanlar ulusun, devletin, uygarlığın ya da daha büyük bir topluluğun tehlike altında olduğudur. Bunların yanı sıra ilkelerin ya da sistemin güvenliğini savunmak gerektiği de ifade edilmektedir.[34] Güvenlikleştirme sürecinde aktörün varoluşsal tehdit iddiasında bulunması ve olağanüstü önlemler alınması konusunda ifadelerde bulunmasıyla Schmitt'in egemenlik yaklaşımı sentezi arasında bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Bu ilişkiye göre mevcut düzene karşı bir tehdidin ne zaman acil hale geldiğine ve olağan önlem almak gerektiğine karar veren yapı egemendir.[35] Güvenlikleştirici aktör tarafından normal siyasi sürecin dışına çıkarılan bir deyişle haklılaştırılan ya da meşrulaştırılan bu özel sorunlar güvenlikleştirici aktörün kesinlikle haklı olduğu sonucunu vermemektedir. Ancak burada önemli olan sunulan kavramların gerçek anlamı değil aktörün hangi amaçları gözeterek kavramları kabul ettirmeye çalıştığıdır. Alımlayıcı kitlenin düşünceleriyle amaçlarının tutarlılığı bir diğer önemli faktördür.[36] Son olarak güvenlikleştirici aktörün söylemlerini destekleyen akademisyenlerin, düşünce kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ya da medyanın işlevsel aktörler olarak anıldığı görülmektedir. Bu işlevsel aktörlerin söz konusu tehdide karşı olağanüstü önlemler alınması gerektiğini meşrulaştırma hususunda payının olduğu düşünülmektedir.[37]

Burada ifade edilmesi gereken bir diğer husus alımlayıcı kitlenin kim olduğudur. Alımlayıcı kitle güvenlikleştirme süreci için önemli bir kavramdır. Çünkü referans nesnesine yönelik bir tehdidin olduğu iddiasını her ne kadar güvenlikleştirici aktör dile getirse de olağanüstü tedbirlerin alınması için gerekli kararlar alımlayıcı kitleyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Böylece güvenlikleştirmenin aslında sübjektif değil özneler arasında (intersubjective) gerçekleştirilen bir süreç olduğu da

[33] Baysal, Lüleci, **agm,** 78.
[34] Buzan, Wæever, Wilde, **age,** 40.
[35] Akgül Açıkmeşe, **agm,** 62.
[36] Zora, **agm,** 122.
[37] Zehra Doğan, "Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Güvenlik-Medya İlişkisi", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Süreli Elektronik Dergi**, s. 49 (2019): 174.

görülmektedir.[38] Alımlayıcı kitle her zaman halkın tamamına karşılık gelmemekte, güvenlikleştirmenin gerçekleştirildiği sosyal ya da kültürel ortama göre değişen bir grup olabilmektedir. Biz ve öteki şeklinde bir ayrım oluşturmaya çalışan güvenlikleştirmede sistemin sürekliliği sağlanmak istendiğinden alımlayıcı kitle geniş bir grup olabilmektedir. Bazı zamanlarda ise söylem direkt olarak belirli bir alımlayıcı kitleye yönelik olabilmektedir. Bu nedenle alımlayıcı kitle analizlerde özel olarak tanımlanabilmektedir.[39] Güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için belirli miktarda bir kitlenin ikna edilmesi gerektiğini öne süren yazarlar vardır. Ancak aktör ile alımlayıcı kitlenin aynı düşünseler bile olağanüstü önlem alınması hususunda aynı düşünmeyeceği ihtimali de kuramı açıklayan eserlerde dile getirilmiştir. Okul'un güvenlikleştirme yaklaşımında ortaya koyduğu bir diğer kavram kolaylaştırıcı koşullardır. Kolaylaştırıcı koşullar güvenlikleştirmenin başarısını etkileyen koşullar olarak tanımlanabilmektedir. Güvenlikleştirici aktörün sahip olduğu sosyo-politik konum, güvenlikleştirmenin gerçekleştirildiği dönem, tehdit olarak sunulan konunun sahip olduğu nitelik ve nicelik kolaylaştırıcı koşullara örnek olarak verilmektedir.[40] Güvenlikleştirmenin söz edimi yaklaşımıyla yapıldığından yukarıda bahsedilmiştir. Wæever'ın teoriyi Austin ve Derrida'nın düşünsel yaklaşımları üzerine inşa ettiği bilinmektedir. Bu şekilde Okul'a kendine özgü bir söz edimi yaklaşımı kazandıran Wæever dil felsefesi yaklaşımlarıyla birlikte siyaset teorisi ve sosyal inşacılık anlayışlarını da kullanarak teoriyi geliştirmiştir.[41]

Kopenhag Okulu her ne kadar güvenlikleştirme teorisi üzerinde dursa da bu teoriye karşılık güvenlikdışılaştırma kavramını da ortaya koyduğu görülmektedir. Bu kavram önceden tehdit olarak kabul edilenin sonrasında tehdit olarak görülmemesini ifade etmektedir. Okul sorunların ve ilişkilerin güvenlik alanı dışına çıkarılması (desecuritization) gerektiğini yalnızca devletin geleceğini ilgilendiren konuların acil önlemler alınması gereken konular olmasını önermektedir.[42] Yine Okul'a göre ideal olarak değerlendirilen sorunun güvenlikleştirme gerçekleşmeden siyasi alanda çözülmesidir. Siyasi hale gelen sorunların politikacıların dikkatini çekmediği durumda sorunun siyasal alanın dışına çıkacağı böylece depolitize olacağı düşünülmektedir.[43]

[38] Akgül Açıkmeşe, **agm,** 63.
[39] Miş, **agm,** 367.
[40] Ilgıt, Çetiner, **agm,** 500.
[41] Zora, **agm,** 121.
[42] Bilgin, **agm**, 81-82.
[43] Miş, **agm**, 349.

Bir başka bakış açısına göre güvenlikleştirme sürecini gerçekleştiren otorite güvenlikleştirmeyi gerçekleştirdiği süre zarfında sorgulanma ve hesap verme bağlamında rahattır. Ancak güvenlikleştirilen konunun bir meşruiyet krizi oluşturmaması için belirli bir zaman sonra güvenlik dışına çıkarılması önem arz etmektedir. Bu şekilde ileride gerçekleşebilecek bir meşruiyet krizinin önüne geçilebilmektedir. Başarılı şekilde güvenlik alanının dışarısına çıkarılamayan konular domino etkisi yaratabilme ihtimali taşıdığından sistemi tehlikeye sokmaktadır. Bu durum da yine ileride oluşabilecek güvensizlik ve itaatsizliğin sebebi olabilmektedir.[44]

Literatüre bakıldığında Okul'a yönelik pek çok eleştiride bulunulduğu görülmektedir. Bu eleştirilerden güvenlikleştirme kavramını söz edim şeklinde tanımlamasıdır. Hansen Pakistan'da yaşanan namus cinayetleri üzerinden kişilerin iletişim kurmak için yalnız sözlü ifadelerde bulunmadığı bedensel unsurların da iletişimde önem arz ettiğini söyleyerek Okul'u eleştirmiştir. Yine Hansen kişilerin güvenliklerinin tehlikede olduğunu rahatlıkla ifade edememe, sonrasında başlarına bir şey gelme endişesi taşıdıklarından sessiz kalabilme ihtimalleri olduğundan sessizliğin bir strateji olabileceğini söylemiştir.[45] Görsel kaynakların da güvenlikleştirme sürecinde dikkate alınması gerekliliği şeklinde düşünülebilecek bu eleştiride görsel kaynakların bu süreçte sundukları niyetin göz ardı edilmemesi gerektiği söylenmektedir. Özellikle medya aracılığıyla sunulan görsellerde medya kanalının hangi niyetleri gözeterek bu tutumda bulunduğu bilinmemektedir. Siyasi niyetlerin yanı sıra ticari niyetler de taşıma ihtimali olan medya kanalları olduğu dolayısıyla yapılacak analizde bunun da düşünülmesi gerektiği ifade edilmektedir.[46] Bir diğer eleştiri yukarıda değinildiği üzere alımlayıcı kitlenin kim olduğu hususunda net tanımlamaların olmaması üzerinden yapılmıştır. Bunun dışında Okul'un bireylerin göç gibi konularda farklı güvensizlikler yaşadığı ve devlet dışı aktörlerin bunu gidermeye dair söylemlerinin olduğu bir ortamda devlet merkezli yaklaşıma sahip olması eleştirilmiştir. Son olarak Okul tarafından sunulan yaklaşımın merkezi aktörlerin deneyimleri üzerinden

[44] Zora, **agm,** 124.
[45] Mine Nur Küçük, "Göç-Güvenlik Bağlantısını Yeniden Düşünmek: Eleştirel Güvenlik Yaklaşımları, Özgürleşme ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler", **Uluslararası İlişkiler Dergisi,** c. 18, s. 69 (2021): 8-9. Ayrıca bkz. Lene Hansen, " The Little Mermaid's Silent Security Dilemma and the Absence of Gender in the Copenhagen School", **Millennium Journal of International Studies**, c. 29, s. 2 (2000): 285-306.
[46] Baysal, Lüleci, **agm,** 85.

sunulduğu dolayısıyla evrensel bir yaklaşım olarak değerlendirilemeyeceği şeklinde de eleştirilerde bulunulmuştur.[47]

2.2.2. Göçün Güvenlikleştirilmesi

Tezin ilerleyen bölümlerinde Birleşik Krallık özelinde bir incelemede bulunulacağından konuya yönelik bütüncül bir bakış açısı sunabilmek için göç konusunun Avrupa'da genel olarak nasıl güvenlikleştirildiğinin kısaca üzerinde durulmasında fayda vardır. Bu değerlendirmeyi yapmadan önce Kopenhag Okulu'nun göç konusuna yaklaşımını ifade etmek gerekmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere toplumsal güvenliğe tehdit olarak değerlendirilen göç Wæever tarafından şöyle ifade edilmiştir:

> "X halkı, Y halkı tarafından istila edilmekte veya o halk yüzünden özelliklerini kaybetmektedir; X topluluğu eskisi gibi var olmayacaktır, çünkü nüfusu diğerleri oluşturacaktır. X kimliği, nüfusun yapısındaki değişim nedeniyle (Çinlilerin Tibet'e, Rusların Letonya'ya göçü gibi) farklılaşmaktadır."[48]

Avrupa bağlamında bakıldığında ise 1960'lı yıllarda göç Avrupa'da sorun olarak değerlendirilmemektedir ancak ilerleyen zaman diliminde göçmenlerin görünürlükleri arttığından göç sorun olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Güvenlik söyleminde ana mantık devleti korumaktan toplumu korumaya doğru yönelmiştir. Dolayısıyla toplumu her türlü kötülüğe karşı koruma düşüncesi yaşamın her alanına dağılmıştır. Göçün güvenlikleştirilmesi ya da göçmenlerin yaftalanması başlangıçta 11 Eylül olayı ile sonrasında da Madrid (11 Mart 2004) ve Londra'da (7 Temmuz 2005) yaşanan saldırıların ardından büyük önem kazanmıştır.[49] Göçün terör, uyuşturucu, insan kaçakçılığı ya da organize suçlarla çağrışımlı olacak şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu yaklaşımın sorgulanması gerekliliğiyle birlikte Avrupa Birliği'nin resmi söyleminde yasadışı göçün güvenlik sorunu olarak değerlendirildiği ancak yasal göçün teşvik edilmeye çalışıldığı görülmektedir.[50] Huysmans'ın yaptığı çalışmada Avrupa Birliği ve üye devletlerinde göçün üç temada güvenlikleştirildiği görülmektedir. Bu temalar iç güvenlik, kültürel güvenlik ve refah devletinin krizi şeklindedir. Bu temalardan refah devletinin krizi olarak adlandırılan tema aslında ekonomik güvenlik temasına da denk gelmektedir. Burada kast edilen ulusal

[47] Küçük, **agm**, 10.
[48] Wæever, "Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi", 158.
[49] Kaya, **age**, 9.
[50] Gökay Özerim, "Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem Mi?", **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**, c. 5, s. 1 (2014): 34.

ekonomilerin korunmasıdır. Daha iyi imkanlara erişebilmek amacıyla göç eden kesimin göç ettiği ülkede iş gücü piyasasına zarar verdiği düşünülmektedir. İstihdam edilme, yasadışı göçmenlerin piyasaya dahil oluşu, ucuz işgücünün ülkeye yansımaları, göçmenlerin çeşitli konularda ülkeye yük olmaları, göçmenlere harcanması için bütçelerin ayrılması gibi söylemler ekonomik açıdan güvenlikleştirmenin yansımalarıdır. Huysmans göçmenlerin bunlardan faydalanmasını refah şovenizmi olarak değerlendirmektedir. Kültürel güvenlik temasında Avrupalılık değerlerinin korunması fikri ön plana çıkmaktadır. Göçmenlerin geldikleri ülkelerde homojenliği tehlikeye attıkları dolayısıyla toplumun kimliğine yönelik birer tehdit oldukları düşünülmektedir. İç güvenlik temasında ise göçmenlerin Avrupa'nın güvenliğini tehlikeye attığı, göç ve suç kavramlarının birlikte düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Yasadışı göç, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı, terör ve organize suçlar aracılığıyla göçmenlerin Avrupa'nın güvenliğine tehdit oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle sınır kontrolü ya da gümrük muhafazasının kurumsallaşması için çeşitli söylemlerde bulunulmaktadır.[51] Günümüzde yukardaki temalar özelinde göçün ve göçmenlerin güvenlikleştirilmesine ek olarak AB'de bazı bakan, politikacı, basın ya da devlet başkanlarının da göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerinin olduğu görülmektedir. Düşmanlık ve ırkçılık dilinin hâkim olduğu ve göçmen karşıtı bazı uygulamaların devreye sokulduğu görülmektedir.[52] Özellikle Avrupa'da yükselişe geçen aşırı sağ partilerin göçmenler konusunda olumsuz söylemlerde bulunduğuna, göçü güvenlikleştirerek oy devşirmeye çalıştığına rastlanılmaktadır. Yine Avrupa Birliği bakımından değerlendirildiğinde bütünleşme sürecinde göç önemli bir konu olarak tartışılmış, Birlik farklı zaman dilimlerinde konuya dair çeşitli çalışmalar ve politikalar üretmiştir. Örneğin; Schengen alanının avantajlarının ön plana çıkmasıyla Doğu Akdeniz ve Balkanlardan yasadışı biçimde girişler yapılmaya çalışılmıştır. AB ülkeleri ise bu girişi engellemek amacıyla yasadışı rotaları, yöntemleri ve stratejileri tespit etmektedir. Alınan tedbirlerin FRONTEX'in (AB Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı) ortaya koyduğu risk analizlerine göre olduğu görülmektedir.

[51] Jef Huysmans, **The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU**, (New York: Routledge, 2006): 71-79.
[52] Kaya, **age,** 22.

FRONTEX'in amacı yasadışı geçişleri engellerken yasal geçişlerin hızlı ve sorunsuz biçimde gerçekleşmesini sağlamaktadır.[53]

Bir sonraki bölümde ele alınacağı üzere, BK'da göçün Brexit sürecinden önce de kimi zaman olumsuz biçimde değerlendirildiği dolayısıyla göç hakkında kimi konularda AB'den farklı bir yaklaşım sergilediği görülecektir.

[53] Erhan Doğan, "Avrupa Birliği'nin Adalet ve İçişleri Politikası", **Avrupa Birliğine Giriş: Tarih, Kurumlar ve Politikalar,** ed. Ayhan Kaya, Senem Aydın Düzgit, Yaprak Gürsoy, Özge Onursal Beşgül (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2020): 294-295.

3. BREXIT ÖNCESİ BİRLEŞİK KRALLIK'TA GÖÇÜN ALGILANIŞI VE BREXIT'E GİDEN SÜREÇ

3.1. Araştırmanın Yöntemi: Eleştirel Söylem Analizi

BK özelinde bir anlatıma geçilmeden evvel çalışmada kullanılacak olan yöntemin vurgulanmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir. Güvenlikleştirme sürecine bakıldığında söylemlerin burada belirleyici bir rol aldığı görülmektedir. Belirlenen konu hakkında siyasi elitlerin üzerinde durdukları söylemleri analiz etmek konunun hangi şekillerde güvenlik sorunu haline getirildiğini anlamak için önemlidir. Bu nedenle söylem analizi güvenlikleştirme ile ilgili konularda başvurulan ilk yöntemdir. Sosyal inşacı kuramın önde gelen isimlerinden Nicholas Onuf söz edimi hakkında şunları söylemektedir: Birini harekete geçirmeye yarayan konuşma edimi söz edimi olarak ifade edilebilmektedir. Bir söz ediminin sahip olması gereken üç biçim vardır. Bunlardan ilki "Ördek mevsiminin başladığını iddia ediyorsunuz." (aslında "Ördek mevsimi başladı!" diyebilirsiniz.) İkincisi "Hepimizden ördek avına çıkmamızı talep ediyor." (aslında "Hadi ördek avına gidelim!" diyebilir.) Son olarak da "Akşam yemeği için ördek kızartmaya söz veriyorum." (aslında "yemek yapacağım!" diyebilir. Söz ediminin genel biçiminde bizi duyduğuna inandığımız herkese belirli durumların varlığından ya da talep edilebileceğinden söz edilmektedir. Yukarıdaki üç örnekle de aslında söz edimlerinin burada iddialı söz edimleri, yönlendirici söz edimleri ve alaycı söz edimleri olarak üç kategoriye ayrılabildiğini gösterilmektedir.[54]

Wæever güvenlikleştirme teorisini açıklarken Austin ve Derrida'nın düşünceleri üzerinden bir açıklama yapmış ve Kopenhag Okulu'na kendine özgü bir söz edimi yaklaşımı kazandırmıştır. Güvenlikleştirme teorisinin ne olduğuna bakıldığında genel

[54] Nicholas Onuf, "Constructivism: A User's Manuel", **International Relaitons in a Constructed World,** (1998): 66.

anlamda dil felsefesinin de yaklaşımlarını kullanan ve söz edim teorisine dayanan bir teori olduğu görülmektedir. Ancak güvenlikleştirme teorisi siyaset teorisi ile sosyal inşacılık yaklaşımlarını kullanarak kendine özgü şekilde ifade edilebilecek bir söz edimi yaklaşımı getirmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde güvenlikleştirme ile ilgili iki karakteristik özellikten bahsetmek mümkündür. Bunlardan birincisi güvenlikleştirmenin söz edimi ve siyaset kuramının bir araya getirildiği bir yaklaşım olduğu ikincisi ise epistemolojik olarak söylem analizinden faydalanılarak edimsellik ifade eden sosyal inşa süreci olmasıdır.[55] Yani buradan kast edilen şey Kopenhag Okulu'nun sorunların siyasal söz edimi ve söyleme dayanılarak oluşturulan sosyal inşa ile güvenlikleştirilerek tehdit şeklinde sunulduğunu söylemesidir. Söz edimi teorisi denildiğinde öne çıkan iki önemli yazar olan Austin ve Derrida'nın düşüncelerinin ortak noktasına bakıldığında tüm sözcelemelerin edimsel olduğunu ifade etmektedirler. Buradan anlaşılan şey aslında her cümlenin bir edim içerdiği gerçeğidir. Austin ve Derrida'nın ortak paydasından yola çıkarak geliştirdiği yaklaşımda Wæever güvenlik içeren bir cümlenin kullanıldığında aslında bunun bir edim içerdiğinden yani herhangi bir tanımlama ya da gözlem ifade etmediğinden söz etmektedir.[56] Güvenlik kavramı ile söz edimi arasındali ilişkiyi Wæever şöyle ifade etmektedir:

> "O halde güvenlik nedir? Dil kuramının yardımıyla "güvenliği" bir söz edimi olarak görebiliriz. Bu kullanımda güvenlik, daha gerçek bir şeye atıfta bulunan bir işaret olarak ilgi çekici değildir; sözün kendisi eylemdir. Söylemekle bir şey yapılmış olur (bahse girmek, söz vermek, bir gemiye isim vermek gibi). Bir devlet temsilcisi "güvenlik" diyerek belirli bir gelişmeyi belirli bir alana taşır ve böylece onu engellemek için gerekli olan her türlü aracı kullanma konusunda özel bir hak talep eder."[57]

Tüm bu arkaplan neticesinde, seçilen kampanyanın güvenlikleştirme kuramı doğrultusunda incelenmesi için eleştirel söylem analizinin yöntemsel açıdan uygun olacağı düşünülmektedir. Teun van Dijk, Norman Fairclough, Ghunter Kress ve Ruth Wodak eleştirel söylem analizinin önde gelen akademisyenleri olarak ifade edilmektedir. Eleştirel söylem analizine dair pek çok farklı yaklaşım söz konusudur. Bakıldığında bu yaklaşımlar dilin incelenmesine dair yöntem ve yaklaşımlar açısından farklılıklar içermektedir. Ancak toplumsal sorunlara yönelik değerlendirme yapma, söylemi toplumsal eylemin çeşitlerinden biri olarak görme, söyleme ideolojik bir

[55] Kadir Zora, "Güvenlikleştirme: Hukuksal Meşruiyetten Siyasal Meşruiyete Evrilme ve Kopenhag Okulu", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c. 23, s. 2 (2015): 121

[56] Sinem Akgül Açıkmeşe, "Kopenhag Okulu ve Realist Güvenlik Çalışmaları'nda Aktör, Tehdit ve Politika: Avrupa Güvenliği Üzerine Bir Değerlendirme", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü, 2008), 175-176.

[57] Ole Wæever, "Securitization and Desecuritization", **On Security,** ed. Ronnie D. Lipschutz (New York: Columbia University Press, 1995): 60-61.

anlam atfetme, söylemin güç ilişkilerinde belirleyici olması unsuru ve söylemin toplum ile kültürü inşa edebildiği varsayımı gibi bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Tüm bu yaklaşımlar içerisinde Ruth Wodak'ın yaklaşımı söylem-tarihsel yaklaşım şeklinde ifade edilmektedir. Bu yaklaşımdaki eleştirel bakış açısı doğru yanlış ayrımı yapma amacı gütmemektedir. Burada temel amaç söylemin neye hizmet ettiğini ortaya çıkarmaktır. Wodak eleştirel söylem analizini dilbilimsel biçimde siyasi partilerin göçmen ya da yabancı karşıtı yaklaşımlarını incelemek amacıyla pek çok çalışmasında kullanmıştır.[58] Van Dijk'e göre eleştirel söylem analizleri kolay olmaktan uzaktır ve bakıldığında disiplindeki en zorlu meydan okumadır. Eleştirel söylem analizleri çok disiplinlilik, metnin kendisi, konuşma, sosyal bilinç, güç, toplum ve kültür arasındaki ilişkinin karmaşıklığını çözme neticesinde ortaya çıkmaktadır. Yine Dijk'e göre eleştirel söylem analizinin sahip olduğu özellikler akademik çalışma için çıkarımlara sahiptir. Ampirik bir araştırmanın teorisinin oluşumunu, analitik yöntemlerini ve kurallarını izleyen bir yaklaşımı söz konusudur. Bu nedenle göçmenler, mülteciler ya da diğer azınlıklara karşı ayrımcılık, ön yargı ya da ırkçılığa maruz kalma durumu varsa ya da kadınlar erkek egemenliği altında şiddete, cinsel tacize maruz kalıyorsa bu tür olayları eleştirel söylem analistleri kendi açılarından değerlendirmelidir.[59]

Bu çalışmada BK'nın AB'den ayrılması yönünde kamuoyunu yönlendirme amacı taşıyan ayrılma kampanyalarından resmi olarak belirlenen Vote Leave'de[60] aktif olarak görev alan siyasal kişilerin söylemlerine odaklanılacaktır. Bu kişilerin güvenlikleştirme teorisinde ifade edildiği üzere güvenlikleştirici aktör olma niteliği bulunmaktadır. Buna ek olarak yine ifade edildiği üzere güvenlikleştirme sürecinde aktif rol oynaması ve halkı kanalize etmesi açısından güçlü bir etkiye sahip olması sebebiyle Vote Leave Media isimli Twitter hesabında[61] yer alan tweetlere odaklanılacaktır. Burada tweetlerle birlikte kullanılan görseller ve diğer argümanlar da mümkün olduğunca kullanılmaya çalışılacaktır. İfade edilmesi gereken noktalardan biri resmi sitede yer alan konuşmalar ve yazılı basında yer alan haberlere bakıldığında 22 Şubat-16 Haziran 2016 tarihleri arasında yayınlandıkları görülmektedir. Bu

[58] Nazif Mandacı, Gökay Özerim, "Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi", **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, c. 10, s. 39 (2013): 110.
[59] Teun van Dijk, "Principles of Critical Discourse Analysis", **Discourse & Society/SAGE**, c. 4, s. 2 (1993): 253.
[60] "Key speeches, interviews, and op-eds", http://www.voteleavetakecontrol.org/key_speeches_interviews_and_op_eds.html [04.04.2022].
[61] "Vote Leave Media", https://mobile.twitter.com/vote_leavemedia [04.04.2022].

doğrultuda çalışmada çoğunlukla kampanyanın resmi olarak belirlendiği süreçten sonra yapılan konuşmalara odaklanılmaya çalışılmıştır. Ayrıca genel bir yazılı medya analizine yer verilmeyip yalnızca kampanyanın resmi internet sitesinde yer alan yazılı haberlere odaklanılmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşımın sebebi yukarıda da ifade edildiği üzere medyanın işlevinin güvenlikleştirme sürecinde ortaya çıkarılmak istenmesidir. Twitter hesabına bakıldığında genel olarak tweetlerin 13-23 Haziran 2016 tarihleri arasında atıldığı görülmektedir. Özellikle bu mecrayı son haftalarda yoğun kullanarak kamuoyunu yönlendirme amacı güdüldüğü bilinmektedir. Dolayısıyla referandumun gerçekleştirildiği 23 Haziran 2016 tarihine kadar son haftada atılan tüm tweetler gözden geçirilmiştir.

3.2. Birleşik Krallık'ta Kamuoyu-Hükümetin Göç ve Göçmenlere Yönelik Algısı

Mevcut çalışmalarda görüldüğü üzere 9/11 saldırıları tüm dünyada göç ve göçmenlere yönelik algının ülkelerce yeniden gözden geçirilmeye başlandığı bir tarih olmuştur. Bu nedenle çalışmada bu tarihten önce ve sonra BK'da göç ve göçmenlere yönelik algının sunulmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir. Göçmenler açısından makul bir hedef ülke olması sebebiyle BK'nın geçmişten günümüze göç alan ülkelerden olduğu bilinmektedir. Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde ise BK'da göç ve göçmenlere yönelik bazı olumsuz algılar bulunmasının yalnızca Brexit referandumu esnasında ortaya çıkmadığı görülmektedir. 9/11 saldırıları öncesi dönemlerde zaman zaman olumlu olan bakış açısının yoğun göç alınan dönemler sonrası olumsuza evrildiği dolayısıyla çeşitli kısıtlamalara gidildiği anlaşılmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz devletinin göç konusunda daha açık bir politika benimsediği bilinmektedir. Ancak ilerleyen süreçte konunun siyasallaşması ve politikaların daha katı bir hale dönüşmesi söz konusudur.[62] 1960'lı yıllara gelene kadar İngiliz Milletler Topluluğu döneminden kalan göçe dair uygulamalar BK'da uygulanmaya devam etmiştir. Böylece İngiliz Milletler Topluluğu'na üye olan ülkelerin vatandaşları kolayca BK'ya kabul edilmiştir. Bu yaklaşımın ardındaki temel dayanaklar BK'nın hem bu ülkeler üzerindeki liderlik rolünü sürdürme gayreti hem de

[62] Pınar E. Dönmez, Alex Sutton, "British Immigration Policy, Depoliticisation and Brexit", **Comparative European Politics**, c. 18 (2020): 662.

bu ülkelerin vatandaşlarının BK'ya yerleşme hakkını garanti altına alan 1948 tarihli İngiliz Vatandaşlık Yasası olmuştur.[63] 1958 yılının Ağustos ayında meydana gelen ırkçı ayaklanmalar ve halkın Batı Hint Adaları'ndan gelecek olan yeni göçü kısıtlama talepleri olsa da hükümet Milletler Topluluğu genelinde sürdürdüğü politikasına devam etmiştir. Ancak bu ülkelerle olan sembolik bağı devam ettirme amacı korunurken siyahların göçü kısıtlamaya yönelik çeşitli önlemler alınmak istenmiştir. Parlamentoda bir karar alınmasından ziyade idari düzenlemeler, hükümet genelgeleri ya da mektuplarıyla göç sınırlandırılmaya çalışılmıştır.[64] Milletler Topluluğu vatandaşlarına herhangi bir vize alma işlemine gerek olmadan yaşama ve çalışma hakkı veren 1948 İngiliz Vatandaşlık Yasası'yla birlikte 1950'li yıllar boyunca BK'ya çok sayıda göçmen gelmiştir. Göçmen sayısı 1961 tarihinde 136.400 sayısına ulaşınca hükümet kamuoyuna yanıt olarak 1962 tarihli İngiliz Milletler Topluluğu Göçmenler Yasası'nı düzenlemiştir. Bu yasayla göçmenlerin BK'ya gelmeden evvel iş bulmaları ya da özel bir beceriye sahip olmaları gerektiği şeklinde kısıtlamalar getirilmiştir.[65] 1964 tarihinde BK'da yapılan seçimlerde partilerin göçü temel sorunlardan biri olarak ele aldıkları ve göçe karşı sert bir tutum benimsedikleri bilinmektedir.[66] Bunun üzerine 1968 tarihinde çıkarılan İngiliz Milletler Topluluğu Göçmenler Yasası'nda göçmenlerin doğum ya da soy aracılığıyla BK ile bir bağlantısının olması gerektiği ifade edilmiştir. Böyle bir kısıtlama getirilerek aslında BK'ya yapılan beyaz göçünün de dolaylı olarak desteklendiği görülmektedir.

Daha sonra çıkarılan 1971 tarihli Göç Yasası'nda sadece BK'da çalışma iznine sahip olan ve ebeveynleri BK'da doğmuş kişilerin göç edebileceği söylenmiştir. Bu şekilde Milletler Topluluğu'ndan BK'ya yapılan göçler tekrar kısıtlanmaya ayrıca beyaz göçmenlere öncelik verilmeye çalışılmıştır.[67] Vatandaşlık Yasası ile göç yasasının birbiriyle uyumlu hale getirilme gerekliliğinin olması ayrıca sömürge/devlet bağının çökmesine uygun olan bir yasa oluşturulması gerektiği için hükümet 1981 tarihine

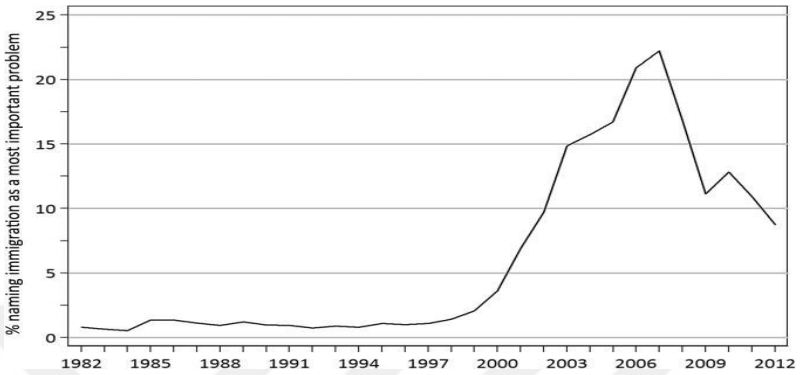
[63] Will Somerville, Dhananjayan Sriskandarajah, Maria Latorre, "United Kingdom: A Reluctant Country Of Immigration", https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-reluctant-country-immigration#:~:text=Immigration%20to%20the%20United%20Kingdom,of%20immigrants%20coming%20to%20work. [21.03.2022].
[64] Lauren McLaren, Mark Johnson, "Resources, Group Conflict and Symbols: Explaining Anti-Immigration Hostility in Britain", **Political Studies**, c. 55, s. 4 (2017): 710.
[65] Heather Rolfe, Johnny Runge, Nathan Hudson-Sharp, "Immigration Policy From Post-War to Post Brexit: How New Immigration Policy Can Reconcile Public Attitudes and Employer Preferences", **National Institute Economic Reveiw**, c. 248, s. 1 (2019): R6.
[66] Dönmez, Sutton, **agm,** 671.
[67] Rolfe, Runge, Hudson-Sharp, **agm,** R6.

gelindiğinde çıkarttığı İngiliz Vatandaşlık Yasası'nda İngiliz olma kavramını ifade etmiştir. Yeni bir kategori olarak inşa edilen BK vatandaşı olma daha standart bir hale gelmiştir. Ebeveyni İngiliz vatandaşı olan veya BK'ya yerleşen BK'da doğan bir çocuğa İngiliz vatandaşlığı verilebileceğine, akrabalık bağının olmadığı durumda ise nispeten daha kolay vatandaşlığa geçişin olacağına karar verilmiştir.[68] 1982 ve 1997 yılları arasında görev alan Margaret Thatcher ve John Major'un Muhafazakâr Hükümetleri sırasında göç miktarı düşük ve istikrarlıdır. Dolayısıyla hükümet bu dönemde düşük endişe ve düşük kısıtlama şeklinde bir uygulama benimsemiştir. Kamuoyunun kısıtlama talepleri ve liberalleşme için çıkar gruplarının baskıları bu dönemde yumuşatılmış ve politikacılar daha az dış kısıtlamayla karşılaşmıştır.[69]

1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Balkanlarda patlak veren gerginlikler üzerine pek çok insan göç etmek durumunda kalmıştır. BK özelinde bakıldığında bölgeden gelecek olan sığınmacı akışına alışkın olmayan politikacılar değişiklikler yaparak yasalar çıkartmaya başlamıştır. 1993 yılında çıkartılan İltica ve Göçmenlik Temyiz Yasası kısıtlama üzerine kurulan bir yasa olmakla birlikte sığınma başvurularının yeni ve hızlı gerçekleşmesi için prosedürler ortaya koymaktadır. Sığınmacıların talepleri değerlendirilirken gözaltına alınabilmeleri sağlayan yasa ayrıca yardım haklarını da azaltmaktadır. 1996 yılında yürürlüğe giren Göç ve İltica Yasası ise sığınma taleplerini azaltmak amacıyla daha fazla kısıtlamayla ortaya konulmuştur. Ancak 1997 tarihinde İşçi Partisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte göç politikasının değişim geçirdiği görülmektedir. Kısıtlayıcı olması düşünülen dolayısıyla sertlik ve kontrol üzerine kurulan yasalar ekonomik göçe bağımlılıktan dolayı "seçici açıklık" şeklini almıştır. Böylece siyasi bölünmeyle kabul edilmesine rağmen BK için göçü sınırlamak ve kısıtlamak ön koşul olmaktan çıkmıştır.[70] Göçe ve göçmenlere karşı yaklaşımın kamuoyu nazarında nasıl şekillendiği ise şu şekilde ifade edilebilmektedir: 1947 tarihinden itibaren BK'da anketörler kamuoyuna BK'nın en önemli sorununun ne olduğunu sormaktadır. Bu şekilde de kamuoyunun algısı açısından bazı veriler ortaya çıkmaktadır. Ford ve diğerleri 1982 ve 2000 yılları

[68] McLaren, Johnson, **agm,** 712.
[69] Robert Ford, Will Jennings, Will Somerville, "Public Opinion, Responsiveness and Constraint: Britains's Three Immigration Policy Regimes", **Journal of Ethnic and Migration Studies**, c. 41, s. 9 (2015): 1401.
[70] Will Somerville, Dhananjayan Sriskandarajah, Maria Latorre, "United Kingdom: A Reluctant Country Of Immigration", https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-reluctant-country-immigration#:~:text=Immigration%20to%20the%20United%20Kingdom,of%20immigrants%20coming%20to%20work. [22.03.2022].

arasında bu soruya verilen cevap üzerinden oluşturulan Gallup ve Ipsos MORI verilerini bir tabloda birleştirmektedir. Bu tabloya göre 1980 ve 1990'ların büyük bir kısmında kamuoyu için göçün önemi sıfıra yakındır. Ancak 1999 tarihinden itibaren göçmenlik ve iltica konularını ülkenin en önemli sorunu olarak değerlendiren insan oranı gittikçe artmaktadır.[71]

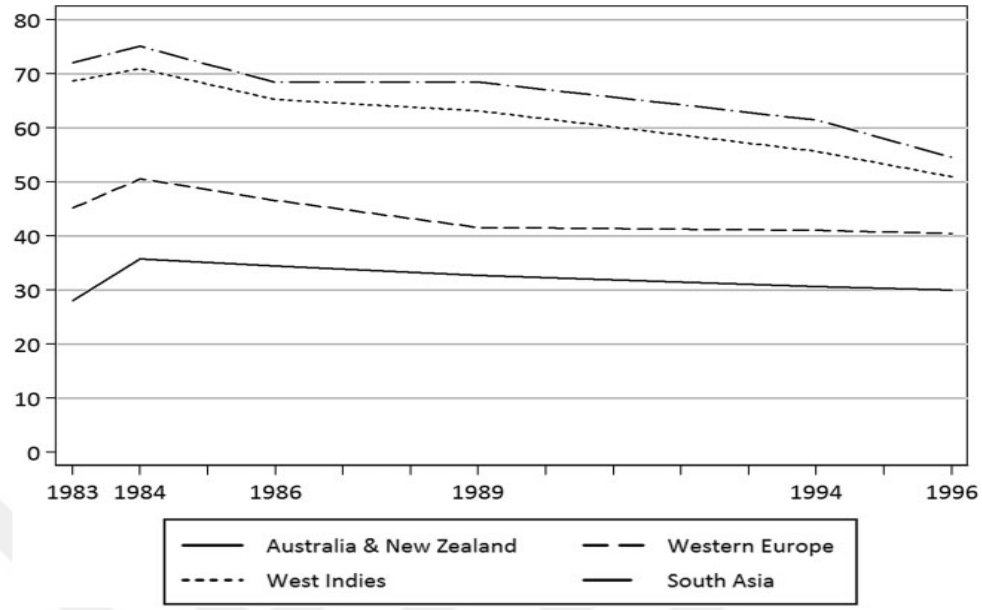
Şekil 1: 1982-2000 Yılları Arasında Birleşik Krallık'ta Kamuoyunun Göçmenlere Yönelik Algısı

Bu durumun yanı sıra İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte göçmenler Batı Avrupa'da azınlık olarak değerlendirilmiştir. BK özelinde değerlendirildiğinde ekonomik açıdan ihtiyacı olması sebebiyle savaş sonrası ilk göç İngiliz Milletler Topluluğu'nun Anglo olmayan ülkelerinden, sonrasında ise İngiliz Milletler Topluluğu'na üye olmayan ülkelerden gerçekleşmiş ancak göçmenler bir tehdit olarak değerlendirilmeye devam etmiştir.[72]

İngiliz kamuoyunda bazı göçmenleri diğerlerinden daha belirgin ve sorunlu olduğuna dair algı eğilimleri olduğu görülmektedir. Bu durum da politikaları şekillendirmek açısından önem arz etmektedir. Göçmenlerin nereden ve nasıl geldikleri ile neler sunacakları dikkate alınan üç önemli özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ford ve diğerleri British Social Attitudes'un 1983-1996 yılları arasındaki verilerine dayanarak hazırlanmış bir çalışmada dört farklı kökene sahip göçmen grubuna yönelik karşıtlığı şöyle ifade etmektedir: Avrupalı ve özellikle Avusturalyalı zengin beyaz göçmenlere yönelik karşıtlık Batı'dan gelen daha fakir ve beyaz olmayan göçmenlere göre çok

[71] Ford, Jennings, Somerville, **agm**, 1396. Ayrıca bkz. Şekil 1 söz konusu makaleden alınmıştır.
[72] McLaren, Johnson, **agm**, 712-713.

daha düşüktür. Buna ek olarak beyaz olmayan göçmenlere karşı muhalefetin zaman içerisinde düştüğü gözlemlenmektedir.[73]

Şekil 2: 1983-1986 Yılları Arasında Birleşik Krallık'ta Göçmen Gruplarına Yönelik Algı

Yukarıda da ifade edildiği üzere İşçi Partisi 1996'da iktidara gelince AB'den olan işçi ve öğrencilerin göçlerine yönelik esneklik sunmuştur. Ancak 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılar sonrasında özellikle Müslüman göçmenler özelinde olumsuz bakış açısının arttığı görülmüştür. Bu tarihten sonra dünya kamuoyu göçmenlere yönelik çeşitli önlemler alarak kendi ulusal güvenliklerini koruma amacı gütmüştür. BK açısından saldırıların yansımalarına bakıldığında bu tarihten sonra BK'da da düzensiz göçlere dair kısıtlamaların arttığı gözlemlenmektedir. 11 Eylül ile birlikte diğer göçmenlere yönelik sert güvenlik yaklaşımı hızlandırılmıştır. Yeni vize kontrolleri ve diğer bazı önlemlerle düzensiz göçle mücadele edilmeye, sığınma talebi azaltılmaya çalışılmış, ayrımcılığı önlemeye yönelik çeşitli önlemler alınmış ve topluluk uyumu arttırılmaya çalışılmıştır.[74] Sığınmacılara yönelik yaklaşımının izlerini Mayıs 2001'de yayınlanan İşçi Partisi Manifestosu'nda görmek mümkündür. Bu manifestoda 2004 tarihine kadar ülkede bulunan 30.000 sığınmacının çıkarılacağına dair söz verilmiştir.[75] 2002 tarihine gelindiğinde hükümet ekonomik

[73] Ford, Jennings, Somerville, **agm,** 1397. Ayrıca bkz. Şekil 2 söz konusu makaleden alınmıştır.
[74] Will Somerville, Peter William Walsh, "United Kingdom's Decades-Long Immıgration Shift Interrupted by Brexit and the Pandemic", https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-shift-immigration-interrupted-brexit-pandemic [23.03.2022].
[75] Matthew Tempest, "UK General Election 2001 The Abridged Labour Manifesto", https://www.theguardian.com/politics/2001/may/16/election2001.uk5 [25.03.2022].

göçü genişletmiş ve ilk defa yüksek vasıflı göçmenlerin iş teklifi olmadan becerileri doğrultusunda BK'ya girmeleri için izin vermiştir. Uluslararası öğrencileri teşvik eden politikalar, Puana Dayalı Sistem'in geliştirilmesiyle yeni iş gücü piyasası programları ve Avrupa vatandaşlarının iş gücü piyasasına erişimine izin gibi de değişikliklere gidilmiştir.[76]

2004 yılının BK'nın göç ve göçmenlere bakış açısı açısından önemli dönüm noktalarından biri olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere BK Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) 1973 tarihinde katılmıştır. BK'nın ve diğer bazı devletlerin de katılımıyla genişleyen Avrupa Birliği (AB) 2004 tarihinde de bir genişleme hareketi gerçekleştirmiştir. Bu genişleme hareketinde A8 ülkeleri olarak bilinen Doğu Avrupa ülkeleri AB'ye üye olmuştur.[77] Bu tarihten itibaren BK ve AB arasında gerçekleşen göçlerin olumlu etkileri olumsuz etkilere doğru evrilmeye başlandığı yaşananlarla görülmektedir. Yeni üye ülkeler ile diğer ülkelerin arasındaki gelir dağılımı arasındaki farklılıklar, AB mevzuatının üyelerine kendi ülkelerinin vatandaşları ile göçmenlerin aynı kamu hizmetinden yararlanması gerekliliğini vurgulaması gibi sebeplerden dolayı bu ülkelerden yoğun göç yaşanmıştır. Batı Avrupalı göçmenlerin kalifiye alanlarda çalışan kişiler olmasına karşın Doğu Avrupalı göçmenlerin düşük nitelikli ve maaşlı işlerde çalışması durumu söz konusudur.[78] Bu nedenle bu tarihten sonra göç meselesi ile AB arasındaki bağlantı daha sıkı kurulmaya başlanmıştır. Hatta Demirkaya'nın ifade ettiği üzere ülkede başlayan tartışmaları ana akım hiçbir hükümet bastıramamış ve halk göç ve AB üyeliğini tek bir sorun şeklinde değerlendirmeye başlamıştır.[79] Tony Blair 2004'te yaptığı konuşmada göçmenliğin giderek siyasallaşan bir olgu haline gelmesinden rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Dünya'da küresel anlamda karşılıklı bağımlılığın söz konusu olduğunu dolayısıyla BK'nın göç konusundaki politikalarını uluslararası kalkınma ve AB genişlemesinden ayrı şekilde düşünülemeyeceğini söylemiştir. Göç meselesinin politik bir mesele halinde

[76] Will Somerville, Dhananjayan Sriskandarajah, Maria Latorre, "United Kingdom: A Reluctant Country Of Immigration", https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-reluctant-country-immigration#:~:text=Immigration%20to%20the%20United%20Kingdom,of%20immigrants%20coming%20to%20work. [23.03.2022].
[77] A8 ülkeleri; Estonya, Letonya, Litvanya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya ve Macaristan'dır.
[78] Esra N. Kılcı, "Brexit; Birleşik Krallık ve Euro Bölgesi Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi", **Sakarya İktisat Dergisi**, c. 7, s. 1 (2018): 21.
[79] Gonca Demirkaya, "Avroseptisizm ve Brexit: Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi Örneği", (Yüksek Lisans Tezi , AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 109.

düşünülmesinin kaynaşmaya engel olacağını da ifade eden Blair bunun istismar edilmekten ziyade üstesinden gelinmesi gereken bir konu olduğunu söylemiştir.[80]

Burada belirtilmesi gereken temel noktalardan biri de Avrupa'da 2000'li yıllardan sonra gerçekleşen terör eylemlerinden biri olan ve BK'da gerçekleşen 7/7 saldırılarıdır. 7 Temmuz 2005 tarihinde Londra'da El Kaide tarafından gerçekleştirilen saldırıda toplu taşıma araçları hedef alınmıştır. Saldırılar neticesinde pek çok kişi yaralanmış ve yaşamını kaybedenler olmuştur. Bu saldırılardan önce de BK'da İslam'a ve Müslümanlara karşı bazı olumsuz algıların olduğu görülmektedir. Örneğin; 2006 tarihinde yapılan bir araştırmaya göre İngiliz toplumunun yarısından fazlası İslam'ı Batı toplumuna tehdit olarak değerlendirmektedir. The Daily Telegraph Gazetesi'nin yaptığı tespite göre bu oran yüzde 53 olarak ifade edilmektedir.[81]

Ipsos MORI kamuoyu araştırmasına göre 1997-2001 yılları arasında kamuoyunu ilgilendiren önemli konular Ulusal Sağlık Hizmeti, eğitim, ortak Pazar ve AB'dir. Ancak 2000'li yılların başlarından itibaren 9/11 saldırıları ve 7/7 saldırılarının da etkisiyle ırk ve göçmenlik konusunun güvenlikleştirildiği gözlemlenmiştir. 2006 ve 2007'de ankete katılan katılımcılara göre göç en önemli konudur. …Bu dönemde muhalefet konumunda olan Muhafazakâr Parti göç konusunda sert olmaya başlamış ve göçü uzlaşılacak bir konu olarak değerlendirmeme eğiliminde olmuştur.[82] Buradan da anlaşıldığı üzere göç konusu gittikçe müzakere edilmek istenmeyen bir konu haline gelmeye başlamıştır. 2008 tarihinde Avrupa Sosyal Araştırması'nın 13 ülkede yaptığı araştırmada katılımcılara yöneltilen sorulardan biri şöyledir: "Sizce, çoğu sizinle aynı ırk ya da etnik gruptan olan insanların, ülkenize gelip yerleşmesine ne dereceye kadar izin verilmelidir?" Ülkeler açısından verilen cevaplar doğrultusunda bir analiz yapan Canatan'a göre BK'nın durumu şöyle ifade edilebilmektedir:

> "Ülkelere göre tek tek bir inceleme yapıldığında sadece dört ülkenin (İspanya, Birleşik Krallık, Yunanistan, Portekiz) Avrupa ortalamasının üstünde bir olumsuz tutum sergilediği anlaşılmaktadır. Bu ülkelerde "Tür türünü arar." tezine destek vermeyen kişilerin oranı diğerlerine kıyasla daha fazla gözükmektedir."

Bir başka soru ise şöyledir: "Sizinle farklı ırk ya da etnik gruptan olan insanların ne kadarının ülkenize gelip yerleşmesine izin verilmelidir?"

---

[80] Dönmez, Sutton, **agm**, 674.
[81] Erhan Akdemir, "11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı", **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, c. 8, s. 1 (2009): 13.
[82] Dönmez, Sutton, **agm**, 673-674-676.

> "Ülkelere göre bakıldığında ise, olumsuz tutum sergileyen ülkeler arasında Yunanistan, Portekiz, Birleşik Krallık, İspanya ve Belçika dikkat çekmektedir. Bu ülkelerde olumsuz tutum sergileyenlerin oranı Avrupa ortalamasını geçmektedir."[83]

Bu araştırmada kamuoyu arasında göçmenlere karşı olumsuz tavırların öne çıktığı görülmektedir. 2004 genişlemesinden sonra AB dışı göçün azalmasının da etkisiyle AB'den gelen göçün miktarının artması söz konusu olmuştur. Ancak 2008 tarihinde yaşanan ekonomik krizden dolayı 2009-2012 tarihleri arasında net AB göçü yavaşlamış olsa da krizden etkilenen AB üyelerinden İspanya, Yunanistan, Portekiz ve İtalya gibi ülkelerden göç artmıştır.[84] Buna ek olarak 2004, 2007 ve 2013 tarihlerinde gerçekleşen genişleme ile birlikte daha düşük gelir seviyelerine sahip olan on üç ülke AB'ye dahil olmuştur. Gelir ve servet eşitsizliğinin göç için temel itici güçlerden olması yeni üyelerden eski üyelere göçü şaşırtıcı hale getirmemektedir. Ancak BK özelinde bakıldığında şaşırtıcı olan BK'ya göç eden insanların sayısıdır. 2011 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre BK'da yaşayan AB üye devletlerinin vatandaşı sayısı 2.7 milyondur. Bu rakamın 1.1 milyonu Mayıs 2004 genişlemesinden sonra katılan yeni üyelerden gelmiştir.[85] Göçmenlere yönelik olumsuz bakış açısının bu dönemde de devam ettiği gözlemlenmektedir. Ipsos MORI'nin 2011 tarihinde yaptığı araştırmaya göre ankete katılanların % 64'ü göç konusunda olumsuz bakış açısına sahiptir.[86] Yine hükümetin bu dönemdeki bakış açısını değerlendirmeye çalışırsak dönemin Başbakanı David Cameron göçmenlerin BK'ya farklı noktalarda katkı sağladığını kabul ettiklerini ifade etmektedir. Ancak uzun zamandır göç seviyesinin çok yüksek olduğunun da altını çizmektedir. 1997-2009 tarihleri arasında yurt dışında yaşamak amacıyla ayrılanlardan 2.2 milyon daha fazla insanın BK'ya geldiğini ve bunun o zamana kadar ki en büyük insan akını olduğunu söylemiştir. Gelenlerin okul, barınma ya da sağlık hizmetleri konusunda baskı yarattığını da söyleyen Cameron sosyal baskıların da olduğunu dile getirmiştir. …Cameron BK'nın geleceği açısından göç miktarının kontrol altına alınması gerektiğini ve bunun hayati önem arz ettiğini düşünmektedir. Muhafazakâr Parti'nin seçim kampanyası esnasında net göçü 1980'li ve 90'lı yıllardaki seviyelere indirme sözü verdiğini ve bu amacı taşıdıklarını söylemektedir. AB üyesi olmayan ekonomik göçmenlere üst sınır

[83] Kadir Canatan, "Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım", **Istanbul University Journal of Sociology,** c. 3, s. 27 (2013): 322-323. Ayrıca bkz: "ESS4- 2008 Data Download", https://www.europeansocialsurvey.org/data/download.html?r=4 [27.03.2022].
[84] Rolfe, Runge, Sharp, **agm**, R7.
[85] Andrew Geddes, "The EU, UKIP and the Politics of Immigration in Britain", **The Political Quarterly**, c. 85, s. 3 (2014): 290.
[86] Rolfe, Runge, Sharp, **agm,** R11.

getirerek, iltica sistemiyle ilgili girişimlerde bulunarak bu amacı gerçekleştirme niyetinde olduğunu söyleyen Cameron aslında AB göçünün yüksek miktarda olmadığını düşünmektedir. Bu nedenle kısıtlanması gereken göçün AB dışı göç olduğunu vurgulamaktadır.[87] 2012 tarihinde İçişleri Bakanı Therasa May'in yaptığı bir açıklamaya göre 2010 yılında Muhafazakâr Parti Liberal Demokratlar ile koalisyon kurduktan sonra ekonomik göçü sınırladıklarını, aile vizelerinde yenilik yaptıklarını ve öğrencilik yoluyla ülkeye gelenlerin bunu kötüye kullanmasını engelledikleri söylemiştir. Yapılan değişikliklerle göçte azalma olduğunu ancak hala istenilen seviyeye gelinemediğini ifade etmiştir. Buna ek olarak May aslında BK'nın yetenekli kişilere açık olduğunu ancak yanlış kişilerin ülkeye gelmesinin engellenmeye çalışıldığını da vurgulamıştır.[88]

2014 tarihine gelindiğinde serbest dolaşıma dair engellerin kaldırılmasını yedi yıl boyunca bekleyen ve 1 Ocak 2014 tarihi itibariyle AB içerisinde çalışma hakkı kazanan Roman ve Bulgar vatandaşları da BK'da olumlu karşılanmamıştır. Almanya'nın da katıldığı bakış açısına göre bu insanlar sosyal güvence sistemlerini istismar edebilir konumdadır.[89] Yine aynı dönemde BK hükümeti AB'den gelen vatandaşların BK'da işçi statüsü kazanabilmesi, çocuk vergi kredisi, iş arayanlar ödeneği ve konut yardımına ulaşabilmesi için en az üç ay olmak koşuluyla haftada 150 £ kazanmayı zorunlu hale getirmiştir. Çalışma ve Emeklilik Bakanı Iain Duncan Smith 3 Haziran 2014 tarihinde Berlin'de yaptığı açıklamada AB vatandaşlarının çocuk yardımlarını kendi ülkelerine göndermesinin kısıtlanması noktasında çağrıda bulunmuştur.[90] 2010 yılında Arap dünyasındaki pek çok ülkede çıkan ayaklanmalar sonucu bazı ayaklanmalar iç savaşa dönüşmüştür. Suriye özelinde bakıldığında ülkede başlayan iç savaş sonucunda pek çok insan yerinden olmuş ve göç etmek durumunda kalmıştır. İç savaşın başlangıcından itibaren Lübnan, Türkiye ve Ürdün gibi komşu ülkelere sığınan göçmenler 2015 tarihinden itibaren Avrupa'ya doğru hareketlenmeye başlamıştır. İlerleyen süreçte Almanya'nın 1 milyon mülteci kabul edeceğini

[87] "In full: David Cameron Immigration Speech", https://www.bbc.com/news/uk-politics-13083781 [28.03.2022].
[88] "Home Secretary speech on 'An immigration system that works in the national interest'", https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-speech-on-an-immigration-system-that-works-in-the-national-interest [28.03.2022].
[89] Esra Akdoğan, Merve Atalay, "Avrupa Birliği'ni Değişime Zorlayan Güç: Göç", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** c. 22, s. Kayfor15 Özel Sayısı (2017): 2440.
[90] Geddes, **agm**, 292.

duyurmasına karşın BK'nın her yıl sadece 5-6 bin mülteci almak istemesi[91] AB dışından göçmenlere yönelik algısını tekrar ortaya koymaktadır.

Brexit referandumunun yapıldığı 2016 tarihine gelindiğinde referandumdan önce ülkede yapılan bazı araştırmalara göre göçe ve göçmenlere yönelik algıların olumsuz biçimde şekillenmeye devam ettiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla göçmenlerin bu süreçte de güvenlikleştirildiği çıkarımını yapmak mümkündür. McLaren ve Johnson'a göre referandumdan önceki son on yılda BK'da göçmen karşıtı duygular yükselişe geçmiştir. Göçmen karşıtlığına dair söylemler özellikle toplumda seçkinler arasında daha fazla dile getirilir hale gelmiştir.[92] Ayrıca güvenlikleştirme açısından önemli rol oynayan medyanın da 1990'lı yıllardan itibaren ağırlıklı biçimde göçmenlerden olumsuz biçimde bahsettiği bu sebeple kamuoyunun göçe ve göçmenlere dair bakış açısının olumsuz etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir.[93] 2016 tarihinde 25 ülkede yapılan Ipsos MORI çalışmasında 65 yaş altı kişilere kendilerini en çok neyin endişelendirdiğini ve ülkelerinde işlerin ilerleyiş biçimi hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. BK özelinde yapılan değerlendirmeye göre göçmenlik konusu ülkede en önde gelen konudur. (% 42 oranında endişe belirlenmiştir.) Almanya (% 41) ve İsveç (% 33) gibi mülteci krizinden doğrudan etkilenen ülkelerle karşılaştırıldığında daha fazla endişe düzeyine sahip olduğu görülmektedir.[94] Oxford Üniversitesi Göç Gözlemevi'nin 2016 Kasım ayında ortaya koyduğu nota göre son yıllarda göç ve göçmen konusu giderek göze çarpan bir konu olarak değerlendirilmektedir.[95] AB vatandaşlarına çeşitli sorular sorularak oluşturulan Eurobarometre araştırmalarından 2016'da yapılan araştırmada BK vatandaşlarına "Sizce ülkemizin şu anda karşılaştığı en önemli iki konu nedir?" şeklinde bir soru sorulmuştur. Burada en önemli sorunun yine göç olarak değerlendirildiği göze çarpmaktadır. Bu soruya ek olarak "Sizce AB'nin şu anda karşılaştığı en önemli iki sorun nedir?" şeklindeki soruya BK vatandaşları tekrar ilk sırada göç yanıtını vermiştir.[96]

---

[91] Cengiz Dinç, "Avrupa Birliği'nin ve Üç Büyük Üyesinin Arap Baharı'na Yaklaşımları", **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** c. 8, s. 2 (2018): 19.
[92] McLaren, Jahnson, **agm**, 709.
[93] Ford, Jennings, Somerville, **agm,** 1397.
[94] "New global poll finds Britons most worried about immigration", https://www.ipsos.com/en-uk/new-global-poll-finds-britons-most-worried-about-immigration [30.03.2022].
[95] Ebru Canan Sokullu, "Göçmenler ve Brexit", https://betam.bahcesehir.edu.tr/2017/04/gocmenler-ve-brexit/ [30.03.2022].
[96] "Standard Eurobarometer 85- Spring 2016", https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2130 [30.03.2022].

3.2.1. Göç Konusunda AB-BK Arasındaki İlişki ve BK'nın Konumu

Yukarıda aktarılanlar üzerinden de anlaşılacağı üzere BK'ya yapılan göçlere kamuoyu ve hükümet net olarak olumlu yaklaşmamaktadır. Buna ek olarak BK gelen göçmenlerin statüsüne, hangi ülkeden geldiklerine ya da yeteneklerine odaklanan bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıldığında genel bağlamda göçmen karşıtlığı Müslüman kökenli ve Orta Doğu ya da Afrika coğrafyasından gelen kişilere yöneliktir. Ancak BK'daki durum ifade edildiği üzere farklılık arz etmektedir. Orta Doğu ya da Afrika'dan gelenlere ek olarak AB üyeliğinden kaynaklı ülkeye gelen AB vatandaşlarına da yönelik olumsuz algılar ülkede ön plana çıkmaktadır. Halkın göçe karşı olumsuz yaklaşımının yanı sıra AB'ye karşı bakış açısının da burada önemli rol oynadığı bilinmektedir. Göç konusunda AB ve BK arasındaki ilişkinin durumuna bakıldığında şunlar söylenebilmektedir:

> "Birleşik Krallık, AB üyeliği süresince göç, sığınma ve sınır yönetimi politikaları özelinde yetkilerini tam olarak AB düzeyine devretmeyerek, ulusal egemenliğini bu alanlarda kullanmaya deva etmiştir. Diğer bir ifadeyle, AB ile derinleşmeye girmek yerine hükümetlerarası iş birliğine dayalı bir yaklaşım kapsamında göç politikaları berlirlemeyi ve uygulamayı tercih etmiştir. BK'nın göç alanında AB bütünleşme sürecine katılımı sınır yönetimi politikalarına ve Schengen sistemine katılım, Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'ne katılım, AB üyesi olmayan üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik Avrupa ortak göç politikasına katılım olmak üzere üç temel başlık altında incelenebilir. Bu alanlarda BK, tamamen bütünleşme sürecinin dışında kalmamış, seçtiği kısıtlı alanlarda AB ile uyumu (opt-in) tercih ederken, büyük ölçüde ise opt-out imkanı ile sürecinin dışında kalmayı tercih etmiştir."[97]

AB ile bütünleşme açısından göç konusunda hangi uygulamaların dışında kaldığına baktığımızda en temelde Amsterdam Antlaşması ile serbest dolaşıma imkan sağlayan Schengen sisteminin büyük ölçüde dışarısında kalmıştır. Böylece kendi vize politikasını uygulayarak ülkeye gelenler denetlenmeye çalışılmıştır. Düzenli göçe ilişkin AB önlemlerine bakıldığında BK'nın pek çok direktiften muaf olmayı tercih ettiği görülmektedir. Örneğin; yüksek nitelikli istihdam amacıyla üçüncü ülke vatandaşlarının giriş ve ikamet koşullarına ilişkin 2009/50 sayılı ve aile birleşimine ilişkin 2003/86 sayılı direktiflerden muaftır. Bunların yanı sıra araştırma, çalışma, eğitim, gönüllü hizmet, öğrenci değişim programları, eğitim projeleri ve eşleme amaçları için üçüncü ülke vatandaşlarının giriş ve ikamet koşullarına ilişkin 2016/801 sayılı direktiften de muaftır. Bu alanda sığınma ve göç alanlarında karşılıklı bilgi mekanizmasının kurulmasına ilişkin 2006/688 sayılı Konsey Kararı'na uyacağını bildirmiştir. AB'nin sınırlar ve vizelere ilişkin önlemleri doğrultusunda uygulamalara

[97] Ayselin Yıldız, "Brexit, Göç ve Avrupa Bütünleşme Süreci", **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, c. 20, s. Brexit (2021): 75.

bakıldığında BK'nın sınır ve sahil güvenlik teşkilatı oluşturan 2016/1624 sayılı ve pasaportlarda ve seyahat belgelerinde güvenlik özellikleri ve biyometri standartları hakkındaki 2252/2004 sayılı yönetmeliklerden muaf olduğu görülmektedir. Ancak burada da taşıyıcıların yolcu verilerini iletme yükümlülüğüne ilişkin 2004/82 sayılı direktife uyacağını söylemiştir. Düzensiz göç konusunda AB önlemleri açısından BK'nın durumuna bakıldığında ise 2004/81 sayılı insan ticareti mağduru üçüncü ülke vatandaşları için oturma izinleri ve yasadışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının işverenlerine karşı yaptırımlar ve önlemlere ilişkin asgari standartlar hakkındaki 2009/52 sayılı direktiflerden muaf olduğu görülmektedir. Burada yine üye devletlerin göç yönetim hizmetleri için güvenli bir web tabanlı Bilgi ve Koordinasyon Ağı kuran 267/2005 sayılı karara uyacağını söylediği görülmektedir. Son olarak AB'nin üçüncü ülkelerle yaptığı pek çok antlaşmanın dışında kaldığı bilinmektedir.[98]

Tüm bu bilgiler doğrultusunda göçmenlerin Avrupa'ya ulaşmalarını kısıtlayıcı ve göçü güvenlikleştirici adımlar söz konusu olduğunda BK AB'nin politikalarına uymayı tercih ettiği anlaşılmaktadır. Sınır yönetimi, mültecilerin kabul edilmesi, ailelerin birleşimi, sığınma, göçmen ve üçüncü ülke vatandaşlarının haklarıyla ilgili durumlarda ise AB politikalarının dışında kalmayı tercih etmektedir. Böylece kendi ulusal politikalarıyla bu alanları düzenleme çabası içine girmektedir.[99] Bir başka çıkarım ise her iki göçmen grubunun da ülkesine gelmesi konusunda güvenlikleştirici bir yaklaşım benimsediği yönündedir.

3.3. Brexit Nedir?

Brexit Britanyalıların ya da İngilizlerin AB'den ayrılma sürecini (British exit) ifade etmektedir. Brexiteer ise Brexit'i destekleyen kişileri ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. BK'nın AB'den ayrılması hakkında hem sert (hard) hem de yumuşak (soft) versiyonlar üzerinde duranlar olmuştur. Bakıldığında gerçekte ne anlama geldiğini tanımlamanın oldukça zor olduğu düşünülen bu iki terim hakkında şunlar söylenmektedir: Yumuşak Brexit destekçileri BK'nın belirli bir düzeye kadar serbest dolaşım karşılığında AB tek pazarı üyeliğine devam etmesini istemektedir. Böylece ülkenin büyümesi üzerindeki etki minimum düzeye çekilecektir. Sert Brexit ya da

[98] Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, **Brexit and Migration** (Brüksel, 2018), 16-17-18-19.
[99] Yıldız, **agm,** 77.

temiz (clean) Brexit destekçilerine göre ise AB'den ve tek pazardan tamamen ayrılınması gerekliliği söz konusudur. Ayrıldıktan sonra da Dünya Ticaret Örgütü'nün sunduğu kurallara dayanan bir ilişki kurulmak istenmektedir.[100] Brexit kararıyla birlikte kampanya döneminden itibaren tartışmalı bir sürece girilen ülkede referandum neticelendikten sonra da uzun süre tartışmalar devam etmiştir. Referandum öncesi yürütülen kampanya iki muhalif grup arasında gerçekleştirilmiştir. Taraflardan biri BK'nın taleplerinin AB tarafından değerlendirilmesi ve dikkate alınması halinde AB içerisinde daha güçlü olunacağını düşünmektedir. Bu nedenle kalma yanlısı kampanya yürütmüştür. Diğer taraf ise BK'nın üyeliğinin devam etmesi halinde siyasi, kültürel ve ekonomik bağlamda AB'ye tavizler verileceğini düşünmektedir. Dolayısıyla BK'nın daha güçlü olması için AB'den ayrılması gerektiği savunulmaktadır.[101]

Son olarak 2007 tarihinde imzalanan Lizbon Antlaşması birlikten ayrılma kararı alınması hakkını düzenlemektedir. Aynı zamanda Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 50. Maddesine göre de üyelikten ayrılma üye devletin anayasal kuralları doğrultusunda alınmış olmalıdır. Ayrılma kararı verilmesi dahilinde taraflar arasında ayrılma koşullarının müzakere edilmesi gerekmektedir. Ayrılma hakkında üzerinde uzlaşılan antlaşma üyenin yetkili organları ile Avrupa Parlamentosu'nun (AP) onayı ve nitelikli çoğunluğu ile karar almalı, Bakanlar Konseyi tarafından imzalanmalıdır. Buradan da anlaşılacağı üzere taraflar arasında esas olan anlaşmalı ayrılıktır. Herhangi bir antlaşmaya varılamaması ya da imzalanan antlaşmanın yürürlüğe girmemesi halinde ise ayrılma kararının bildirilmesinin üzerinden iki yıl geçtikten sonra üyelik sona erecektir. Ancak antlaşmayla ayrılma konusunda AB Zirvesi ve üye devlet arasında varılan uzlaşmayla süresiz erteleme durumu da söz konusu olabilmektedir.[102]

3.3.1. Brexit Referandumunun Sebepleri ve Referanduma Giden Süreç

1973 itibariyle AB üyesi olan BK'nın AB'den ayrılmak konusundaki ilk referandumu Brexit değildir. 5 Haziran 1975 tarihinde yapılan ilk referandumda halka "Birleşik Krallık'ın Avrupa Topluluğu (Ortak Pazar) içinde kalması gerektiğini düşünüyor musunuz?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Referandumda hükümetteki İşçi Partisi ile

[100] Kamal Ahmed, "What does 'hard' or 'soft' Brexit mean?", https://www.bbc.com/news/business-37500140 [02.04.2022].
[101] Ebru Canan Sokullu, "İngiltere'nin AB ile İmtihanı: Siyasal Söylemlerde Avrupa Şüpheciliğin Evrimi ve Brexit", **Brexit Sonrası Birleşik Krallık ve AB'nin Geleceği**, ed. Ali İzzet Keçeci (İstanbul: Akademos Yayınları, 2017): 29.
[102] Erdem Denk, "Brexit", **Avrupa Ansiklopedisi,** ed. İmre Ersoy, T. Mesut Eren, Hatice Yazgan, İlke Göçmen, Çisel İleri (İstanbul: Anadolu Basın Merkezi, 2021): 388-389.

Margaret Thatcher liderliğindeki Muhafazakârlar kendi içerisinde bölünmeler yaşasa da Liberaller evet yanlısı duruş sergilemiştir. Ülkede kampanyaya destek veren bankalar, şirketler, emek tarafı ve istisnalar hariç tüm ulusal basın da dahil olmak üzere evet yanlısı olmuştur. Katılımın % 64.67 olduğu referanduma % 32.77 hayır, % 67.23 evet şeklinde oy verilmiştir.[103]

Bu referandumdan sonra BK ile AB'nin arasında sürekli iyi ilişkilerin olduğunu da söylemek mümkün değildir. Özellikle Margaret Thatcher dönemi BK-AB açısından en sorunlu dönem olarak değerlendirilmektedir. Durumun bir yansıması olarak Avrupa şüpheci tutumun (Euroscepticism) BK'da uzun yıllar destek bulduğunu söylemek mümkündür. Ayrılmak isteyen İngiliz karar alıcıların aslında en temelde AB'yi egemenlik açısından tehdit olarak değerlendirdikleri bilinmektedir. AB'nin giderek bir federal yapıya dönüştüğünü ve bu durumun BK'nın bağımsızlığını engellediği düşünülmektedir. Giderek Brüksel'in BK yönetiminde daha etkin hale geldiği düşüncesinin yanı sıra karar alırken en küçük üyeye dahi danışılması da BK'yı AB'yi sorgular hale getirmiştir.[104] Ayrıca Avrupa yanlısı siyasi grupların sayı bakımından BK'da fazla olmadığı ve siyasi bağlamda da kendilerine önemli bir konum elde edemedikleri bilinmektedir. Karşıtlıkları açısından seviyelerinde farklılıklar barındıran Avrupa karşıtı grupların sayıları Brexit öncesi ve sonrasında artış göstermiştir.[105] Avrupa şüpheciliğinin BK'da yaygınlaşması ve merkezi bir konum haline gelmesini Startin üç dış faktöre bağlamaktadır. Bunlardan ilki Maastricht Antlaşması, ikincisi 2004'te AB'nin Orta ve Doğu Avrupa'da genişlemesi ile 2007'de Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye üye olması, son olarak 2008 ekonomik krizinin etkileridir.[106] Buna ek olarak ülkedeki pek çok vatandaşın kendisini Avrupa'ya ait hissetmemesi giderek artan bir eğilimde karşımıza çıkmaktadır. Yapılan Eurobarometer araştırmalarında, ülkedeki politikacıların ifadelerinde ve milliyetçi

103 Erdem Denk, "Birleşik Krallık Üyelik Referandumları (British Referendums on Membership)", **Avrupa Ansiklopedisi,** ed. İmre Ersoy, T. Mesut Eren, Hatice Yazgan, İlke Göçmen, Çisel İleri (İstanbul: Anadolu Basın Merkezi, 2021): 358.
104 Murat Aktaş, "AB Ülkelerinde Yükselen Popülizm, Brexit ve AB'nin Geleceği", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, c. 12, s. 66 (2019): 266.
105 Demet Şenbaş, "Brexit Sürecinin İngiltere ve Avrupa Birliği Açısından Sonuçları", **XI. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series**, **9-10 Mayıs 2019** (Tekirdağ: University of Agribusiness and Rural Development, University St Kliment Ohridski, 2019): 228-237.
106 Selcen Öner, "Brexit ve Avrupa'da Popülist Radikal Sağın Yükselişi", **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, c. 20ön, Özel Sayı: Brexit (2021): 101.

partilerin yükselişe geçmesinde bu artışı gözlemlemek mümkün hale gelmiştir.[107] Brexit'e sebep olan bir diğer önemli faktör ötekileştirilen gruplar sorunu olarak değerlendirilmiştir. Sosyo kültürel ve sosyo ekonomik düzeyleri incelendiğinde Brexit yanlısı kişilerin yaş ortalaması yüksek, eğitim seviyeleri daha düşük, vasıflı iş sahibi olmayan ve daha az gelirli kişiler olduğu düşünülmektedir. Bu grupların 2008 krizinin BK'ya yansımalarıyla birlikte kendilerini mağdur olarak değerlendirdikleri dolayısıyla Brexit yanlısı tutum sergiledikleri görülmektedir.[108]

Avrupa şüpheciliğin yansıması olarak değerlendirilmesinin yanı sıra Brexit Avrupa'da yükselen popülist radikal sağın sonuçlarından biri olarak da düşünülebilmektedir. Özellikle 1993 tarihinde kurulan UKIP (United Kingdom Independence Party-Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi) ilerleyen zaman diliminde halktan destek görmüş ve Brexit referandumunda da etkin rol oynamıştır. UKIP Brüksel'in BK üzerindeki egemenliğine karşı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca BK'nın küresel bağlamda oynayacağı rolü sınırladığını da düşünmektedir. Yaşanan ekonomik kriz ve mülteci kriziyle birlikte Avrupa şüpheciliği aynı kalan partinin popülist yanının daha da yükseldiği görülmektedir. Göçmen karşıtı söylemini daha fazla vurgulayan parti AB'den çıkılmaması durumunda göç krizinin yükünü BK'nın da paylaşmak durumunda kalacağını iddia etmiştir.[109] Özellikle yazılı ve görsel medyada göçmen krizinin yoğun şekilde işlenmesi BK'nın AB'den ayrılma sürecini hızlandırdığı da düşünülmektedir. Göç krizinin Avrupa'yı etkilemesinin temel sebebi olarak görülen Almanya eski başbakanı Angela Merkel pek çok Avrupalı vatandaş ve siyasiler tarafından suçlanmıştır. Mülteci krizinin etkileriyle birlikte son yıllarda AB'ye alınacak eski Doğu Bloğu ülkelerinden gerçekleşecek olan işçi göçü mavi yakalılar arasında hoşnutsuzluk oluşturmuştur.[110] Tüm bu sebeplerden dolayı da göç meselesinin farklı boyutları Brexit'e giden süreci hazırlamıştır.

Referanduma giden süreç değerlendirilirse aslında Thatcher döneminden sonra 2010'da David Cameron'un göreve başlaması AB-BK ilişkileri açısından önemli bir

[107] Halil İbrahim Kılıç, "Brexit'i Anlamak Ulusal Kimlik ve Avrupa Kimliği Arasında Birleşik Krallık",e **VIII. Uluslararası Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi, 28-29 Kasım 2016** (Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2016): 655-684.
[108] Ersel Kiraz, "Sosyal Medya ve Algı Yönetimi: İngiltere'nin Brexit Sürecinde Sosyal Medya Dezenformasyonu", **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, c. 15, s. 1 (2019): 6.
[109] Öner, **agm,** 102-103.
[110] Engin Çemberci, Bekir Gövdere, "Göç Krizinin, Brexit Kararına ve Avrupa Birliği'nin Geleceğine Muhtemel Etkileri", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, c. 22, Göç Özel Sayısı (2017): 1437.

kırılma dönemi olmuştur. Cameron Euro bölgesinin sorunlarını dile getirmiş, AB'nin hesap verilebilirlik ve rekabet bağlamında gücünü yitirdiğini söylemiştir. Ayrıca AB-BK arasındaki ilişkinin zedelendiğini de düşünmektedir. Bu nedenle AB-BK ilişkileri açısından faydalı olabileceğine inanarak beş talep dile getirmiştir. Bu talepler arasında AB'nin rekabet gücünü arttırması, AB'nin yapısının daha esnek hale getirilmesi, yerinden yönetimlere daha fazla yer verilmesi, daha adil ve hesap verilebilirliği daha yüksek bir AB'nin olması gerekliliği vardır.[111] Buna ek olarak Libaral Demokrat Parti seçim manifestosunda BK'nın AB üyeliği hususunda referandum yapılması gerekliliğini vaat etmiştir. Seçimi kazanıp Parlamento'ya giren pek çok Muhafazakâr Parti milletvekili ise Avrupa şüpheci ifadeleriyle oy almış ve Avrupa karşıtı bir Parlamento ortaya çıkmıştır. People Pledge adlı hareket de kamuoyunu AB referandumu hakkında örgütlemeye çalışmış ve Eylül 2011'de 100.000 imza toplamıştır. Bu şekilde hükümete halkın referandum istediği hakkında talebi iletilmeye çalışılmıştır.[112] 2015 seçimlerini kazanırsa AB ile üyeliği referanduma götüreceğini açıklayan Cameron'un bu kararı almasının iki önemli siyasi sebebi olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki giderek Avrupa'ya karşı şüpheci bir tutum sergileyen Muhafazakâr Parti'nin iç siyaseti diğeri ise UKIP'in göç karşıtı söylemleriyle yükselişidir.[113]

Üyeliğinin başından itibaren çeşitli konularda AB'den ayrı şekilde politikalarda bulunan BK'da referandum kararı kesin şekilde alınmadan önce Cameron ile AB arasında çeşitli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. BK'nın üyeliğinin yeniden müzakare edilmesi amacıyla başlayan görüşmeler aslında bir yerde referandumun kazanılması için de gerekli desteğin sağlanması için yapılmıştır. 2 Şubat 2016 tarihinde Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk ile görüşen Cameron'un istekleri doğrultusunda bir öneri antlaşması ortaya konulmuştur. Bu antlaşma AB üye devletleri, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nde görüşülmüştür. Sonrasında da devletler tarafından onaylanmış ve eğer referandumdan kalma kararı çıkarsa uygulamaya konulacağı söylenmiştir. Antlaşmanın içeriğine bakıldığında göç, Suriye ve Libya, Avrupa Sömestr Mekanizması gibi başlıklara yer verilmesimünin yanı sıra ekonomik yönetişim, egemenlik, rekabetçilik, sosyal yardımlar ve serbest dolaşım hakkında

[111] İlhan Aras, Altuğ Günar, "Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden Ayrılma Referandumu: Brexit Süreci ve Sonuçları", **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, c. 6, s. 2 (2018): 94.
[112] Ebru Canan Sokullu, **agm**, 26-27.
[113] Will Somerville, "Brexit: The Role of Migration in the Upcoming EU Referendum", https://www.migrationpolicy.org/article/brexit-role-migration-upcoming-eu-referendum [03.04.2022].

kararlar alınmıştır. Böylece AB içerisinde kalma kararı alınırsa BK'nın özel olarak değerlendirilen statüsü daha da özel bir hale getirilmiştir.[114] Cameron'un AB ile müzakerelerde bulunması aslında BK'nın tuhaf olarak nitelendirilen statüsünün tanınması amacını taşımaktadır. Amaçları bakımından kapsamlı olarak nitelendirilebilen bu antlaşmayla alınan ayrıcalıklar AB karşıtı kesimi tatmin edememiştir.[115] Bu nedenle Brexit'in sonucunu belki de asıl etkileyen faktörlerden biri de bu müzakereler olmuştur. Çünkü Cameron'un BK leyhine düzenlemeler elde etmeyi amaçlaması kamuoyunda güçlü bir beklenti oluşturmuştur. Müzakereler neticesinde alınan sonuçlar halkın istediği düzeyde olmayınca ciddi anlamda ters bir dalga meydana gelmiştir.[116] Antlaşmanın ardından Cameron AB üyeliğine evet demek için kampanya başlatmıştır. 20 Şubat 2016 tarihi itibariyle başlayan referandumla kampanyaları ile birlikte taraflar argümanlarının ortaya koymaya ve kamuoyunu ikna etmeye çalışmıştır. Özellikle ayrılma yanlısı kampanya tüm sosyal ağ platformlarını aktif kullanarak tartışmanın tonunu belirlemiştir. Ayrılma yanlısı kampanya güçlü ve duygusal mesajlar vermesinin yanında sosyal medya kullanımında diğer tarafa göre daha aktif olmuştur. Bu durumun da daha fazla ayrılma destekçisini harekete geçirdiği ve Facebook, Twitter ve Instagram gibi platformlara daha fazla hakim olarak kararsız seçmenin oyunu etkilediği bilinmektedir.[117] Bu süreçte resmi olmayan şekilde kalma ve ayrılma yanlısı olan gruplar ortaya çıksa da daha sonra taraflar için resmi kampanyalar kabul edilecektir.

3.3.2. Kalma ve Ayrılma Yanlısı Kampanyanın Argümanları

Bu çalışmada ayrılma yanlısı kampanyanın argümanları üzerinden bir analiz yapılmaya çalışılacak olsa da kalma yanlısı kampanyanın argümanlarının sunulmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir. Britain Stronger In Europe, The Pro-Remain Labour ve Will Straw'un Bloğu kalma yanlısı tarafı oluşturmaktadır. 13 Nisan 2016'da Seçim Komisyonu Britain Stronger In Europe (BSE) kampanyasını resmi kampanya olarak belirlemiştir. BSE AB yanlısı dernekler ve finansal kuruluşlar tarafından desteklenen ve iş adamlarının fonlarıyla faaliyet yürüten Westminster

[114] Aras, Günar, **agm,** 94-95.
[115] İktisadi Kalkınma Vakfı Brexit Yayını 284, **Britanya Referandumu ve Sonrası: AB Entegrasyon Sürecinin Geleceği ve Türkiye** (İstanbul, 2016), 8-9.
[116] Erdem Denk, "Brexit", 391.
[117] Vyacheslac Polonski, "Impact of social media on the outcome of the EU referendum- EU Referendum Analysis 2016", https://www.referendumanalysis.eu/impact-of-social-media-on-the-outcome-of-the-eu-referendum-eu-referendum-analysis-2016/ [04.04.2022].

merkezli bir grup olarak karşımıza çıkmaktadır. BSE kalma argümanlarını savunacağını söyleyen ve bunun için başvuran tek grup olma özelliğini de taşımaktadır.[118] BSE'nin temel argümanları AB üyeliğinin faydalarını ve Brexit gerçekleşirse istihdam, ekonomi ve sosyal refah üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulama şeklinde olmuştur. Bu vurgulama esnasında iki stratejinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki AB üyeliğinin faydalarını dile getirilmesi diğeri AB dışında kalınmasıyla olumsuz senaryoların ortaya atılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Her iki strateji açısından değerlendirildiğinde ise muhatap olarak genellikle "siz ve ailenizin" hitapları ve yetkili kaynaklar kullanılmıştır. Öne çıkan söylemlerden bir diğeri de kampanyanın uluslararası ilişkiler ve güvenlik açısından BK'nın dünyadaki yerini temsil ettiğidir. Burada BSE'nin amacı BK'nın dünyadaki liderliğini vurgulayarak kamuoyunu ikna etmektir. Buna ek olarak BSE AB'nin uluslarüstü amaçlara sahip bir yapı olmasından ziyade kendi çıkarlarını koruması gereken devletlerin bir araya geldiği bir yapı olarak değerlendirmektedir. Göç konusuyla ilgili BSE'nin yaklaşımına bakıldığında genel bağlamda AB'nin herhangi bir yerinde vizesiz eğitim, seyahat-emeklilik fırsatlarından yararlanan İngiliz vatandaşlarının temsili ve emeğin serbest dolaşımından yararlanan İngiliz işletmelerin temsilleriyle alakalı olmuştur.[119] Son olarak kampanyanın yayınladığı "Britain Stronger In Europe Key Briefings" adlı dokümanda kalmanın ana faydaları olarak bazı başlıklara yer verilmiştir. Bu başlıklar ekonomi, ticaret, iş, yatırım, fiyatlar, güvenlik, iklim değişikliği ve işçilerin faydalandığı haklar şeklindedir. Her başlık altında kampanya AB'nin bu alanlarda BK'ya nasıl fayda sağlandığını ifade etmiştir.[120]

Kalma yanlısı kampanyanın nicelik olarak azlığına karşın ayrılma yanlısı kampanyaların daha fazla olduğu görülmektedir. Vote Leave, UKIP, Better Off Out, Grassroots Out (GO), Leave EU, Left Leave, Dominic Cummings'in Blogu ve Labour Leave ayrılma yanlısı kampanyalardır.[121] 13 Nisan'da resmi olarak belirlenen ayrılma kampanyası ise Vote Leave (VL) olmuştur. Kampanyanın kendisi hakkında bilgi verdiği resmi internet sitesine göre Liberal Leave, Conservatives for Britain, Students

[118] Franco Zappettini, "The Brexit referendum: how trade and immigration in the discourses of the official campaigns have legitimised a toxic (inter)national logic", **Critical Discourse Studies**, c. 16, s. 4 (2019): 4.
[119] **agm,** 6-7-8.
[120] "Britain Stronger In Europe Key Briefings", https://nawo.org.uk/wp-content/uploads/2016/01/Britain-Stronger-In-Europe-Key-Briefings.pdf [04.04.2022].
[121] Mumcu, **age**, 51

for Britain, Business for Britain, Economists for Britain, Historians for Britain gibi gruplarla birlikte çalışılmaktadır.[122] VL'nin savunduğu temel argümanlara bakıldığında ise BK'nın iç işlerini kontrol altında tutması ve uluslararası neoliberalizmi takip edebilmesi için temel koşulun AB'den ayrılmak olduğu dile getirilmiştir. Genel bağlamda egemenlik kaybı teması üzerinde durulmuş ve tema oluşturulan parçalar üzerinden argümanlar sunularak savunulmaya çalışılmıştır. Bu parçalara bakıldığında ise ilk olarak BK'nın egemenliğini AB'ye kaptırdığını dolayısıyla artık geri alınmasının hedef olduğu şeklinde söylem geliştirilmiştir. Buna ek olarak ekonomik, politik/hukuksal entegrasyon ve göç konuları üzerinden argümanlar sunulmuştur. Ekonomik anlamda bakıldığında AB'nin meşruiyetini kaldırma amacıyla BK'nın ekonomik potansiyelinin AB tarafından kısıtlandığını, AB'ye bağlı olduğunu ve egemen olduğunu ifade eden söylemler üretilmiştir. Politik/hukuksal entegrasyon argümanında ise BK'yı diğer AB üyesi ülkelerle olan siyasi ve yasal entegrasyondan kurtarmak gerekliliği vurgulanmıştır. Egemenliğini kaybettiği düşünülen BK'nın AB'yi siyasi bir proje olarak reddetmesi gerekliliği üzerinde de durulmuştur.[123] Tüm bu argümanları desteklemesi açısından kampanyanın resmi internet sitesinde kullandığı söylemi ifade etmek gerekirse şöyle ifadelerin kullanıldığı görülmektedir:

> "Teknoloji ve ekonomik güçler dünyayı hızla değiştiriyor. AB kurumları bununla baş edemiyor. Hayati politikaların kontrolünü kaybettik, bu zarar verici. Yeni bir ilişkiye ihtiyacımız var. Ayrılma oyu verirsek ne olur? Serbest ticaret ve dostane iş birliğine dayalı yeni bir BK-AB antlaşması müzakere etmeliyiz. AB hukukunun üstünlüğüne son veriyoruz, kontrolü yeniden kazanıyoruz. Brüksel'e her hafta 350 milyon Sterlin göndermeyi bırakıyoruz ve bu parayı NHS ve bilim araştırmaları gibi önceliklerimize harcıyoruz. Serbest ticaret ve uluslararası iş birliği için daha etkili bir güç olmak için Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası kuruluşlarda yerimizi geri alıyoruz. Ayrılma oyu verme ve AB ile daha iyi ve dostane bir ilişki Brüksel'e her yıl daha fazla güç ve para vermekten çok daha güvenli."[124]

Kampanyanın ilerleyen zaman diliminde bu argümanları kullanmaya devam ettiği ancak giderek göç konusuna odaklandığı ilerleyen bölümlerde görülecektir. Yine ilerleyen bölümlerde yapılan araştırmalarla bu konunun referandumun sonucunun ayrılma şeklinde belirlenmesinde önemli rol oynadığı ortaya konacaktır. Dolayısıyla kampanya içerisinde göç konusunun önemi hakkında ayrı bir başlık açılarak sonuç üzerindeki etkisi ifade edilmeye çalışılacaktır. Wilson'a göre Trump'ın uyguladığı seçim kampanyasıyla ayrılma yanlısı kampanya arasında retorik, seçmenlerin sosyal

[122] "About the campaign", http://www.voteleavetakecontrol.org/campaign.html [05.04.2022].
[123] Zappettini, **agm,** 8-10.
[124] "About the campaign", http://www.voteleavetakecontrol.org/campaign.html [07.04.2022].

tabanları, kampanya stratejileri açısından benzerlikler bulunmaktadır. Buna ek olarak aslında bu tarz kampanyaların yürütülmesinin demokrasilerde son yıllarda öne çıkan popülist dalganın yansıması olarak görmenin mümkün olduğunu söylemektedir. Hem Trump'ın hem de ayrılma yanlısı kampanyanın içeriğine bakıldığında ikisinin de göçü azaltacaklarına dair vurgularının zamanla ön plana çıktığı da belirtilmektedir.[125] Son olarak referandum gerçekleşmeden evvel kamuoyunun ayrılma ve kalma üzerine yaklaşımı da ifade edilmek istenmektedir. Nisan ayının sonunda yapılan Ipsos Mori anketine göre seçmenlerin % 45'i kalmayı tercih ederken % 41'i ayrılma yanlısı tutum sergilemiştir. % 10'luk bir kesimin kararsız kaldığı ve % 25'in de fikrini değiştirmeye açık olduğu tahmin edilmektedir. Kullanılan argümanların yanı sıra siyasi eğilimler oy verme davranışı üzerinde etkin rol oynayan güçlü bir gösterge olarak değerlendirilmiştir. Yeşil, İşçi Partisi ve Liberal Demokrat destekçileri kalma yanlısıyken Muhafazakâr Parti ve UKIP destekçileri ayrılma yanlısı tutum sergilemektedir. Siyasi eğilime ek olarak yaş faktörünün de güçlü bir belirleyici olduğu düşünülmektedir. 30 yaşın altındaki seçmenler kalma yanlısı tutum sergilerken 60 yaş üstü seçmenler ayrılma kampanyasını savunmaktadır. Bölgesel bağlamda bir analiz yapıldığında ise İskoç, Galli ve Kuzey İrlandalı seçmenler ile ağırlıklı olarak Kuzey İrlanda ve İskoçyalılar kalmaya eğilimli tutum sergilemektedir.[126]

3.3.3. Göç Konusunun Ayrılma Kampanyasındaki Yeri ve Önemi

Göç konusunda Brexit öncesinde de karşıtlıklar barındıran ülkede bakıldığında 2000'lerin başlarından itibaren Avrupa hakkındaki tartışma göçmenlik tartışmasına dönüşmeye başlamıştır.[127] Özellikle ilerleyen zaman dilimi içerisinde AB kaynaklı göçlerin artmasıyla bu tartışma farklı boyutlara erişmiş ve sonrasında da Brexit referandumuna konu olmuştur. Geddes'e göre büyük ölçekli göç, AB müktesebatının getirisi olarak serbest dolaşım kuralları, UKIP'in zamanla yükselişi ve politikacılara karşı gelişen güvensizliğin yansıması olarak siyasetin hayal kırıklığı yaratması göç üzerine tartışmanın BK'da ön plana çıkmasının ayırt edici yönlerini oluşturmaktadır.[128] Ayrılma cephesinin göç konusundaki temel argümanlarına

[125] Graham K. Wilson, "Brexit, Trump and the special relationship", **The British Journal of Politics and International Relations,** c. 19, s. 3 (2017): 2-3
[126] Will Somerville, "Brexit: The Role of Migration in the Upcoming EU Referendum", https://www.migrationpolicy.org/article/brexit-role-migration-upcoming-eu-referendum [08.04.2022].
[127] James Dennison, Andrew Geddes, "Brexit and the perils of 'Europeanised' migration", **Journal Of European Public Policy,** c. 25, s. 8 (2018): 8.
[128] Geddes, "The EU, UKIP and the Politics of Immigration", 294.

bakıldığında hükümetin göçmen sayısını 100.000'in altına çekmeye çalışmasına rağmen her yıl ortalama 300.000 göçmenin BK'ya geliyor olması, AB üyeliği sebebiyle AB içinden ve dışından gelen göçmenlere yönelik ulusal kotalar oluşturulamadığından teröristlerin de BK'ya gelmesinden endişe duyulması, BK'nın teröristleri sınır dışı edemediği, sınırlarını kontrol edemediği dolayısıyla güvenlik bakımından tehlikede olduğu söylenmektedir. Göçmenlerin yalnız siyasi bağlamda değil ekonomik bağlamda da tehdit oluşturduğu argümanı ayrılma yanlılarının kullandığı bir diğer argüman olarak karşımıza çıkmaktadır. AB'deki işsizlik oranının BK'nın yaklaşık iki katı oranda olduğunu, ulusal çıkarlar açısından göçmen sorunu çözülebilirse ücretlerin de artabileceği şeklinde eleştirilerde bulunulmuştur.[129] Ayrılma yanlıları özellikle sosyal medya aracılığıyla abartılı şekilde haberler yaparak kamuoyunu etkilemeye çalışmıştır. Doğu Bloğu ve eski Doğu Bloğu ülkelerinden AB'ye yeni katılımların olacağı haberleri bu süreçte yayılmış ve halk manipüle edilmeye çalışılmıştır. Sosyal medya dezenformasyonunun yoğun şekilde bu dönemde ortaya çıkması göç ve mülteci konusunda halkın daha katı bir bakış açısına sahip olmasına sebep olmuş ve post truth çağda seçmenin kolay manipüle edilebilir olabileceğini de gözler önüne sermiştir.[130] Özerim'in yaptığı sınıflandırmaya göre referandum sürecinde göç meselesi BK'da üç farklı boyutta tartışılmıştır. Bunlardan ilki Brexit'in gerçekleşmesi durumunda BK'da yaşayan AB vatandaşlarının durumunun ne olacağı, diğeri Türkiye'nin AB'ye üyeliği gerçekleşirse BK'ya yoğun bir göç yaşanacağı algısının yaratılması ve sonuncusu da ortaya çıkan mülteci krizinin BK'daki yansımalarının neler olduğudur.[131]

Ayrılma kampanyasında göçmenler ifadesi kullanılırken AB'den gelen göçmenler ve Orta Doğu ile Kuzey Afrika'dan gelen göçmenler kast edilmiştir. Ayrılma kampanyası bu iki grubu hedef alarak Avrupa'da göçün iki temel bağlamda değişeceğine işaret etmiştir. İlk olarak Brexit ile birlikte ülkeye gelen göçmen sayısının önemli ölçüde azalacağı söylenmiştir. İkinci olarak ise Avustralya'daki puan sistemine benzer şekilde bir sisteminin uygulanarak BK'daki işçilere tehdit olarak değerlendirilen bazı göçmen

[129] Sokullu, "İngiltere'nin AB ile İmtihanı: Siyasal Söylemlerde Avrupa Şüpheciliğin Evrimi ve Brexit", 31.
[130] Kiraz, **agm**, 1.
[131] Gökay Özerim, "Göç Konusunun Birleşik Krallık'ta AB Referandumu Sürecindeki Yeri", **Brexit-Elveda Avrupa İngiltere'nin AB'den Ayrılmasından Sonra Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye-AB İlişkilerinde Fırsatlar ve Tehditler,** ed. Erol Esen, Duygu Şekeroğlu (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2017): 83-95.

kategorilerinin kesintiye uğratılacağına dair vaatte bulunmuştur.[132] Hedef alınan gruplar üzerinden bir değerlendirme yapıldığında Ocak-Aralık 2015 tarihleri arasında BK'da yaşayan AB vatandaşlarına bakıldığında burada en yüksek oranı Polonyalılar oluşturmaktadır. Gelenlerin büyük bir çoğunluğunun da BK'ya çalışma amaçlı geldiği ve mavi yakalı işçiler olduğu bilinmektedir. Bunun dışında referandumun gerçekleştiği sürede aslında BK Suriyeli göçmenlere kapılarını açmamıştır. Bu nedenle göçmenlerin alınmasıyla ülkede gerçekleşebilecek işsizliğin artması, güvenlik ya da entegrasyon gibi sorunların henüz olmadığı bilinmektedir. Ancak 2015 itibariyle 9 milyon göçmene ev sahipliği yapan BK'nın bu olumsuz faktörlerden nasıl etkileneceğine dair tecrübesi bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye ile imzalanan Geri Kabul Antlaşması ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti pasaportuna sahip olanların vizesiz seyahat edebileceği üzerinde anlaşılması ve tam üyelik gerçekleşirse Türk vatandaşlarının da BK'ya yerleşmesinden endişe duyulmuştur.[133] Ayrılma yanlısı kampanyanın bu korkuyu da kullanarak söylemlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Goodwin ve Milazzo yaptıkları araştırma sonucu ortaya koydukları çalışmada göçmenlik hakkındaki güçlü kamuoyu endişesinin ve ülkeyle kamuoyunda algılanan etkilerinin Brexit oylamasının merkezinde olduğunu ifade etmektedir. Oylama gerçekleşmeden evvel daha fazla etnik değişim yaşayan yani daha fazla göç alan bölgelerde yaşayan toplulukların AB'den ayrılmak konusunda desteklerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir. Yazarlar ayrılma kampanyasına oy verenlerin büyük bir çoğunluğunun demografik değişikliklerin ve daha önce eşi görülmemiş şekilde gerçekleşen göçün ekonomik, kültürel ve refah devleti üzerinde olumsuz etkilerinin farkında olduğunu da söylemektedir. Ayrıca yazarlar artan göç seviyelerinin farkında olan vatandaşların kalma yanlısı kampanyadan ziyade ayrılma yanlısı kampanyaya oy verme olasılığının daha yüksek olduğunu dolayısıyla göçün referandumun merkezi konularından olduğunu da ifade etmektedir. Son olarak referandum kampanyasının ikinci bölümünde ağırlıklı olarak göçten bahsedilmesinin kamuoyunun desteğini arttırdığını söylemenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır.[134] Ayrılma yanlısı kampanya yürüten UKIP lideri Nigel Farage'ın ise göç konusundaki tutumu bir bakıma kampanyanın

[132] Cassilde Schwartz ve diğ., "A Populist Paradox? How Brexit Softened Anti-Immigrant Attitudes", **British Journal of Political Science**, c. 51, s. 3 (2021): 4.
[133] Çemberci, Gövdere, **agm**, 1437-1439.
[134] Matthew Goodwin, Caitlin Milazzo, "Taking back control? Investigating the role of immigration in the 2016 vote for Brexit", **The British Journal of Politics and International Relations**, c. 19, s. 3 (2017): 13.

istenen sonuca ulaşmasında etkin rol oynamıştır. Referandum kampanyası süresince ülkede azalan refahtan göçmenleri sorumlu tutan Farage, AB'nin bu duruma çözüm üretmek konusunda yetersiz olduğunu dile getirmiştir.[135] UKIP kampanyasını İngiliz olmak, İngiliz olma değerlerini korumak ve çok kültürlü yapıya engel olma argümanları üzerine belirlemiştir. Bu nedenle sıklıkla kamuoyuna göçmenlerin ekonomik ve toplumsal bağlamda olumsuz etkiler yarattığını söylerek endişe ve korku havasını arttırmaya çalışmıştır.[136] Ayrıca Farage göç konusunun referandumun en önemli konusu olacağını söylemiştir. 16 Haziran 2016'da yayınladığı "göç karşıtlığı" temalı posteriyle ayrılma destekçisi olarak bilinen Boris Johnson ve halkın tepkisini çekmiştir. Ayrıca ülkenin en büyük ticaret birliği bu yaklaşımı ırkçı olarak değerlendirmiştir.[137] Ancak VL'nin de kullandığı ifadelere bakıldığında bu söylemlerin de aslında aşırı ifadeler olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 3: Nigel Farage'ın Yayınladığı Breaking Point İsimli Poster

[135] Akdoğan, Atalay, **agm**, 2449.
[136] Yıldız, **agm**, 79.
[137] Şenbaş, **agm**, 233.

4. AYRILMA KAMPANYASININ GÖÇÜ VE GÖÇMENLERİ GÜVENLİKLEŞTİRDİĞİ SÖYLEMLER

Ayrılma yanlısı resmi kampanya VL'nin kullandığı söylemlere bakıldığında özellikle AB'den kaynaklanan göç ve gelen göçmenleri BK'nın geleceğine tehdit olarak değerlendirdiği görülmektedir. Böylece aslında göçün bir güvenlik sorunu olarak inşa edilmeye başlandığı anlaşılmaktadır. BK'nın AB'den ayrılmasının AB'nin kendisine sunduğu haklardan biri olduğu bu nedenle olağanüstü önlemler alınarak olmasa da bir referandumla çıkmanın gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Ancak burada belirtilmesi gereken hususlardan biri Brexit referandumu yapıldıktan sonra daha önce de belirtildiği gibi ülkede pek çok tartışma yaşanmıştır. Yapılan referandumun geçerliliği üzerinden çıkan tartışmaların yanı sıra Brüksel-Londra hattında ayrılmanın koşulları üzerine yoğun görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hem ülke hem de AB'nin uzun yıllar süre gelen yapısının değişimi açısından ilk olarak değerlendirilen bir karardır. Dolayısıyla bu perspektiften bakıldığında olağanüstü bir önlem olarak değerlendirilebilmesi mümkün olarak düşünülmektedir. VL'nin kullandığı argümanlar ile kamuoyunu yani güvenlikleştirme yaklaşımına göre ayrılma yönünde gerekli adımın atılmasına yarayacak alımlayıcı kitleyi ikna etmeye çalıştığı görülmektedir. Buraya kadar çizilen resimden de anlaşıldığı üzere VL'nin bir güvenlikleştirme süreci oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Farklı bürokratların ve siyasi liderlerin güvenlikleştirici aktör olarak rol oynadığı süreçte yukarıda ifade edilen kimi düşünce kuruluşları işlevsel aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte özellikle Twitter ve Instagram gibi sosyal medya araçlarının VL açısından önemli işlevsel aktörlerden olduğu bilinmektedir. Sosyal medyanın yanı sıra yazılı medyanın da önemli rol oynadığı görülmektedir. 2014 ve 2015 yılları süresince ayrılma yanlısı olarak bilinen UKIP'e toplamda 1 milyon 300 bin poundluk yardım yapan Richard Desmond'un Daily Express, Daily Star, Sunday Express ve Star

on Monday gazetelerinin sahibidir. 2015 seçimlerinde UKIP'e desteklerini açıklayan Express ve Sunday Express gazeteleriyle birlikte[138] Brexit süresince Daily Express ve Daily Mail gazeteleri ayrılma yanlısı tutum sergilemiştir. Kolaylaştırıcı koşullar açısından sürece yönelik bir değerlendirme yapmak gerekirse referandumun gerçekleştirildiği dönem ve tehdit unsuru haline getirilen konunun niteliğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu süreçte göç konusu üzerinden referandumda söylemlerin üretilmesinin sebebi önceki bölümde ifade edildiği üzere göçün BK için uzunca bir süre önemli bir konu olarak değerlendirilmesi ve alımlayıcı kitlenin dikkatini çekeceğinin düşünülmesidir. Yani göç ve göçün güvenlikleştirilmesi BK özelinde yeni bir fenomen değildir. Brexit referandumu sürecinde de AB'den çıkılmasının gerekliliği vurgulanmak için araçsallaştırılmıştır. Yapılan araştırmalar da literatürle tutarlı olarak göstermektedir ki Brexit'e oy verenler göç konusuna karşı daha düşmanca tutum sergilemiştir. Ayrıca oy verenler ekonomi, kültür ve refah devleti üzerindeki etkileri hakkında endişeli olduklarını da ifade etmiştir.[139] Buradan da anlaşıldığı üzere Brexit referandumu sırasında göçmenler üç tema üzerinden güvenlikleştirilmiştir. Güvenlikleştirici aktörlerin isimleri ise toplu biçimde şöyle ifade edilebilmektedir: Boris Johnson, Gisela Stuart, Michael Gove, Iain Duncan Smith, Priti Patel.

4.1. Vote Leave'in Ekonomik Bağlamda Göçü Güvenlikleştirmesi

Ekonomik açıdan güvenlikleştirici söylemler ifade edilmeden önce VL'nin en temelde üzerinde durduğu nokta AB'den kaynaklanan göçün kontrolsüz şekilde gerçekleşiyor olmasıdır. Güvenlikleştirici aktör olarak karşımıza çıkan Londra Belediye Başkanı ve VL kampanyasının komitesinde yer alan Boris Johnson'un şu ifadeleri üzerinden VL'nin göçün kontrolsüz oluşu hakkındaki görüşlerini anlamak mümkündür:

> "Geçen yıl AB'den bu ülkeye 270.000 kişi geldi ve net göç 184.000 oldu. Bu sadece AB göçüyle BK'ya Oxford büyüklüğünde bir nüfusu eklediğimiz anlamına geliyor. 2004 yılından bu yana AB göçü nedeniyle nüfusa 1,25 milyon kişi eklendi. Bu ise Burmingham şehrinden daha büyük. …İnsanların neden göçü kontrol edemediğimizi sorgulamaya hakları vardır. Sınırların kontrolünü geri alarak bu endişelere cevap vermeliyiz. Ancak sistemin de kontrolden çıktığı gerçeğiyle de yüzleşmeliyiz. Rakamları kontrol edemiyoruz. İnsanların hangi şartlarla geleceğini

[138] Emre Erdoğan, Tuğçe Erçetin, "Popülist Liderlerinin Başarısına Medya Sistemleri Perspektifinden Bir Bakış: Birleşik Krallık, Hollanda ve Türkiye Karşılaştırması", **Moment Dergi**, c. 6, s. 1 (2019): 55.
[139] Goodwin, Milazzo, **agm**, 8.

> ve misafirperverliğimizi kötüye kullananları nasıl ortadan kaldıracağımızı kontrol edemiyoruz."[140]

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere AB'den kaynaklanan göç varoluşsal bir tehdit şeklinde sunulmakta ve göçün kontrol altına alınabilmesinin önlemi olarak ayrılma yanlısı oy verilmesinin anlamlı olacağı söylenmektedir. Buna ek olarak kontrolsüz göçün ekonomik anlamda ülke açısından tehlike oluşturduğu güvenlikleştirici aktör olan ve kampanya komitesinde yer alan John Longworth tarafından şu sözlerle ifade edilmektedir:

> " Göç ve ekonomi bir ve aynı şeydir. Euro bölgesinde yaşanan krize ve BK'dan çok daha düşük ücretlere sahip AB ülkelerine bağlı kaldığımız sürece düşük maliyetli işçiler buraya gelecek. Bu bizi düşük ücretli, düşük üretken ve düşük vasıflı ekonomi yoluna itmeye devam edecek. …Kontrolsüz kitlesel göç bu ülkede emekçiler için bir felaket olmuştur. Bunun ötesinde işçileri yine düşük ücretli bir geleceğe mahkum ederek üretkenliğin iyi hale getirilmesi için çok az teşvik vardır. İronik olarak, AB dışından göç kısıtlandığından biz yetenek kıtlığından da muzdaribiz. Kontrolü geri aldığımızda üretkenliği ve ücretleri arttırabilir ve gençlerimizi iş için eğittiğimizden emin olabiliriz."[141]

Kontrolsüz göçün ülkeye zarar verdiği argümanını sağlamlaştırmak amacıyla aynı zamanda AB ülkelerindeki işsizlik oranı üzerinde de durulmaktadır. Buna ek olarak işsizlikten kaynaklanan göçün kontrolünün geri alınmasının tek yolu olarak yine ayrılma yanlısı oy vermek çözüm olarak sunulmaktadır. Güvenlikleştirici aktörler Michael Gove, Boris Johnson ve Gisela Stuart'ın David Cameron ve George Osborne'a AB'de kalmanın riskleri hakkında yazdığı mektupta halkın doğru karar verebilmesi için bazı gerçeklerin aydınlatılmasını istediği görülmektedir. Mektupta belirtilenlere göre;

> "İşsizlik ve genç işsizliği yüksek, 1930'lardan bu yana en kötü seviyelerinde. Güney Avrupa'nın bazı bölgelerinde genç işsizliği %50'nin üzerinde. Euro Bölgesi hızla yaşlanan nüfus ve büyük miktarda fonlanmamış ekonomik yükümlülüklerin yol açtığı maliyetlerden de zarar görmektedir. Güney Avrupa'da milyonlarca insan, özellikle gençler ülkelerinin durgunluktan kurtulma umudunu yitiriyor. Şaşırtıcı olmayan şekilde bu ülkelerden göçmenler orantısız biçimde BK'ya geliyor. Kalırsak, kendimizi bozuk bir Euro Bölgesi ekonomisine bağlarken, aynı anda o bozuk ekonomiden kaçmaya çalışan insanların sınırsız göçünü kabul ediyoruz. Göç politikasının demokratik kontrolünü yeniden sağlamanın tek yolu 23 Haziran'da ayrılmak için oy kullanmaktır."[142]

Gelen göçmenlerin ülkede ekonomik açıdan bakıldığında nelere zarar verdiği

[140] "Boris Johnson: The only way to take back control of immigration is to Vote Leave on 23 June", http://www.voteleavetakecontrol.org/boris_johnson_the_only_way_to_take_back_control_of_immigration_is_to_vote_leave_on_23_june.html [21.04.2022].
[141] "Voting to stay in the EU is the risky option", http://www.voteleavetakecontrol.org/voting_to_stay_in_the_eu_is_the_risky_option.html [21.04.2022].
[142] "Michael Gove, Boris Johnson, and Gisela Stuart on the Risks of Remain", http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_boris_johnson_and_gisela_stuart_on_the_risks_of_remain.html [21.04.2022].

hakkında ise güvenlikleştirici aktörler alımlayıcı kitleyi ikna etmek için şu argümanları sunmaktadır:

> "Geçen hafta Ulusal İstatistik Ofisi 2015 yılı göç istatistiklerini yayınladı. Geçen yıl bu ülkeye AB'den 270.000 kişi geldi. Net göç genel olarak 184.000'di. Bu, sadece AB göçünden her yıl İngiltere'ye Oxford büyüklüğünde bir nüfus eklediğimiz anlamına geliyor. Bu durum kamu hizmetlerine özel bir yük getirmektedir. Serbest dolaşımla mücadele etmezsek sınıflar artacak ve bekleme listeleri uzayacak. Euro krizi devam ederken, Güney Avrupa'dan daha fazla insan, ülkelerindeki işsizlik ve kemer sıkma politikalarından İngiltere'ye gelerek kaçmak isteyecek. Gelişleri okullara ve hastanelere daha fazla yük bindirecek. Geçen yıl, AB'den 77.000 iş arayan İngiltere'ye geldi. AB göçmenlerinin buraya gelmeden önce bir iş teklifi almaları gerektiği hükümet politikasıydı. Hükümet, üyeliğimizin yeniden müzakeresi sırasında bunu başaramadı. AB'de kalmaya oy verirsek, iş arayanlar için serbest dolaşımın devam etmesi, düşük ücretli İngiliz işçilerin ücretleri üzerinde önemli bir baskı oluşturacaktır."[143]

Burada güvenlikleştirici aktörler referans nesnesini hem bireylerin hem de ülkenin ekonomik bağlamda tehlikede olduğu şeklinde ifade etmektedir. AB'den kaynaklı göçün artması ihtimali istihdam piyasası, işçilerin ücreti ve ülkenin kaynakları üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktır. Gelen göçmenlerle işçilerin ücretlerinde düşüş yaşanacağı ya da hastane ve okullara yük oluşturacağı söylemiyle alımlayıcı kitle üzerinde ikna edici olmaya çalışılmıştır. Bir başka güvenlikleştirici aktör olarak karşımıza çıkan Iain Duncan Smith'in istihdam piyasası ve konut fiyatları hakkında söyledikleri ise aşağıda aktarılmıştır:

> "Hükümetin kendi Göç Danışma Komitesi istihdam edilen her 100 göçmen için BK doğumlu 23 işçinin yerinden edilmiş olacağını bildirdi. Olimpiyat Parkı'nın inşası, göçmenlerin BK'daki işçilerin aile dostu olmayan yaşam koşullarına dayanma isteklerini nasıl alt ettiklerinin güçlü bir örneğiydi. Olimpiyat Parkı'nın İngiliz işçilere yardım ettiğine dair tüm açıklamalara rağmen, artık sitedeki tüm işlerin neredeyse yarısının yabancı uyruklulara gittiğini biliyoruz."
>
> "İngilizlerin hiçbir zaman oy vermediği ve istemediği göçmenlik düzeyinin bir diğer büyük olumsuz ekonomik etkisi de ev fiyatlarında. Bunun en büyük kaybedeni gençler. Gelirlerinin gitgide daha büyük bir kısmını konaklama için ödemeye zorlanıyorlar, daha uzun yolculuklara maruz kalıyorlar ve çoğu zaman ailelerinden uzağa taşınmak zorunda kalıyorlar. Gelecekteki göçten kaynaklanan artan taleple başa çıkabilmek için önümüzdeki 20 yıl boyunca her gün yaklaşık 240 ev inşa etmemiz gerekiyor. Elbette Birleşik Krallık'ta konut bulmanın zorluğunda bir takım sorunlar var, ancak kontrolsüz göçün etkisi, onu konut talebinde önemli bir faktör haline getiriyor. Resmi veriler, son on beş yılda Birleşik Krallık'ta oluşturulan ek hanelerin üçte ikisinden fazlasının (%66) yurt dışında doğmuş bir kişi tarafından yönetildiğini göstermektedir. Konut merdivenine çıkma mücadelesi, Birleşik Krallık'taki aileleri etkileyen bir mücadeledir. Öyle bir baskı ki, ilk kez bir alıcı için ortalama yaş şu anda 31."[144]

Göçmenler hakkında genel olarak oluşturulan ön yargılardan biri olan "Göçmenler işlerimizi çalıyor." söyleminin burada da kullanıldığı görülmektedir. Göçmenlerin mevcut işlere alındığı dolayısıyla yerli halktan kimselerin de göç etmeye başladığı da

[143] "Restoring public trust in immigration policy- a points - based non-discriminatory immigration system",
http://www.voteleavetakecontrol.org/restoring_public_trust_in_immigration_policy_a_points_based_non_discriminatory_immigration_system.html [21.04.2022].
[144] "Iain Duncan Smith: Are we in this together?",
http://www.voteleavetakecontrol.org/iain_duncan_smith_are_we_in_this_together.html [23.04.2022].

söylenerek aslında burada demografik bağlamda ülkenin değişmeye başladığı da vurgulanmaya çalışılmıştır. Böylece referans nesnesi olarak ülkenin ekonomik ve buna bağlı olarak demografik yapısı gösterilmiştir. Konut fiyatları hakkındaki söylemlerden çıkarılabilecek ilk nokta BK'nın önceki bölümde de bahsedildiği üzere göç ve göçmenlik meselesine sıcak bakmamasının devamlılığıdır. Diğer nokta ise yine ülkede yaşayanların göçmenlerin sayısının artışından dolayı konut fiyatlarına verdiği ücretin artmasının tehlike arz etmesidir. Ayrıca ekonomik bağlamda ülkenin kaynaklarının tehlikede olmasının kimi durumlarda çevresel bağlamda da tehlikeler yaratabileceği de vurgulanmaktadır. VL tarafından göçmenlerin ekonomik bağlamda ülkeye zarar verdiğini söylediği bir diğer önemli konu National Health Services (NHS)'dir. Güvenlikleştirici aktör olarak karşımıza çıkan Boris Johnson'ın NHS ve göç arasında kurduğu bağlantı şu şekildedir: "Hizmetlerinden yararlanmak yerine NHS'mizde çalışabilecek kişileri işe almakta zorlanıyoruz. Çünkü 28 AB ülkesinden hiçbir iş teklifi ve nitelik olmadan gelen sayıları kontrol etme yetkimiz kesinlikle yok."[145] Serbest dolaşımının getirisi olarak ülkeye gelen kişilerde herhangi bir sınırlama yapamamanın ülkenin sağlık açısından da olumsuz etkilenmesine sebebiyet verdiği vurgulanmaktadır. Bir bakıma yine ülkenin kaynaklarının tehlike altında olduğu söylenerek ekonomik güvenlik ön plana çıkarılmaktadır. Son olarak ekonomik güvenlikleştirme kısmında Türkiye'nin ve diğer ülkelerin üyeliği hakkında VL'nin yaklaşımını değerlendirmek doğru olacaktır. Güvenlikleştirici aktörler olan Michael Gove, Boris Johnson ve Gisela Stuart'ın Cameron'a gönderdiği mektupta bu durum şöyle ifade edilmektedir:

> "Hem Avrupa Birliği'nin hem de Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye üyeliğini kolaylaştırmak için milyarlarca dolar ödediği de bir gerçektir. AB, AB'ye katılmaları için Arnavutluk, Sırbistan, Türkiye, Makedonya ve Karadağ'a 17,7 milyar avro ödüyor. Birleşik Krallık, bu beş ülkeye katılmaları için yaklaşık 1,8 milyar sterlin ödüyor. Pazar günü, hükümetin aktif olarak yaklaşık 1 milyon Türk vatandaşına İngiltere'ye vizesiz seyahat vermeyi düşündüğü ortaya çıktı. Hükümet bunun bir "risk" olduğunu kabul etti. Hükümet ayrıca '1.8 milyon Kosovalı' için vizesiz erişim olasılığını 'o büyük okyanusta bir damla' olarak nitelendirdi ve Komisyon'un Kosova'yı 'Türkiye'nin arkasından' 'kaydırmayı' planladığını kaydetti."[146]

Burada gelen göçmenleri ekonomik açıdan güvenlikleştirmeden ziyade ödenen

[145] "Boris Johnson: The liberal cosmopolitan case to Vote Leave", http://www.voteleavetakecontrol.org/boris_johnson_the_liberal_cosmopolitan_case_to_vote_leave.html [23.04.2022].

[146] "Letter to the Prime Minister and Foreign Secretary-Getting the facts clear on Turkey", http://www.voteleavetakecontrol.org/letter_to_the_prime_minister_and_foreign_secretary_getting_the_facts_clear_on_turkey.html [23.04.2022].

paranın ülkeye göçmenlerin gelmesine sebep olacağı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla ülkenin kaynaklarının tüketilmesi tehlikesi de vurgulanarak göçün güvenlikleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

VL'nin ekonomik açıdan göçü güvenlikleştirirken kullandığı işlevsel aktörlere bakıldığında yazılı basının burada rol oynadığı söylenebilmektedir. Özellikle kampanyanın resmi internet sitesinde yazılı basında yer alan kimi haberlere yer verilerek güvenlikleştirme sürecine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır. Örneğin; Daily Mail'de çıkan bir haberde İstihdam Bakanı Priti Patel'in AB'nin sınır politikalarından kaynaklanan kontrolsüz göçün okullar üzerinde büyük ve sürdürülemez baskılara yol açtığını söylediği yazılmaktadır. Patel'e göre göç eğitim sistemini bir kırılma noktasına itmiştir. Bu nedenle ilkokul yerlerinin yetersizliğinin de kontrolsüz göçün bir sonucu olarak değerlendirdiği ifade edilmektedir. Patel ülkenin bazı noktalarında beş gençten birinin ilkokul tercihlerini kaçırdığını ve bu durumun ebeveynleri hayal kırıklığına uğrattığının üzücü olduğunu da eklemektedir.[147] İşlevsel aktör olarak değerlendirilen bir diğer önemli sosyal ağ Twitter'dır. Özellikle referandumun gerçekleştirilmesine bir hafta kalan sürede Twitter'da yoğun biçimde göçün BK üzerindeki etkisi dile getirilmiştir. Resmi internet sitesine göre daha kısa ve net ifadeler kullanılan Twitter'da görseller de kullanılarak seçmenin ayrılma yanlısı oy vermesi için çaba gösterilmiştir.

Şekil 4: Gisela Stuart'ın Twitter'da Kullanılan Güvenlikleştirici Söylemi

Örneğin; atılan bir tweette "Kontrolsüz göç, en düşük ücretlilerin ücretlerini düşürmeye zorlar. Sınırlarımızın kontrolünü almak daha güvenli." şeklinde ifadeler

[147] Julian Robinson, "Schools are under huge and unsustainable pressure from dramatic rise in number of children from European migrant families", https://www.dailymail.co.uk/news/article-3579709/Schools-huge-unsustainable-pressure-dramatic-rise-number-children-European-migrants-families.html [23.04.2022].

kullanılmıştır. Bu tweetin altında güvenlikleştirici aktör olarak daha önce karşımıza çıkan Gisela Stuart'ın "İngiltere Bankası göçteki her % 10 artışın ücretlerde %2 düşüşe yol açtığını hesapladı." ifadesine de görsel biçimde yer verilmiştir.[148]

Şekil 5: Vote Leave'in Önerdiği Göçmenlik Sistemi

Bir diğer atılan tweette "AB'den gelen kontrolsüz göç NHS'mize baskı yaptı, kontrolü geri alalım." ifadeleri kullanılmıştır. Bu tweetin altında kullanılan görselle ise aslında VL'nin referandum sonrası BK'da uygulanmasını istediği göç politikası yansıtılmaktadır. Yeni sistemde AB'nin göç sistemi yerine Avustralya tarzı göç sistemindeki gibi yeteneğe, niteliklere, eğitime ve dil yeteneğine dayandırılan bir sistem benimsenmek istenmektedir. Bu sistemin de ancak ayrılma oyu verilerek elde edileceği söylenmektedir.[149] Göçmenlerin hangi ülkelerden geldiğinden ziyade yeteneklerine odaklanılması gerektiği vurgulanan kampanyada aslında bu söylemin de tutarlı olmadığı görülmektedir. Çünkü ilerleyen kısımda bahsedileceği üzere AB dışından gelen göçmenlere yönelik algıların da pek olumlu olmadığı gözlemlenmektedir.

Yine güvenlikleştirici bir aktör olarak karşımıza çıkan Gisela Stuart'ın bir konuşmasından kesitler maddeler halinde tweet atılmıştır. Bu maddelerden birinde "Fazladan evleri nereye inşa edeceğimiz konusunda hiçbir planları yok ve ödeme üzerinde daha fazla baskı görecek insanlara yardım etmek için bir planları yok."[150] şeklinde ifadeler kullanılarak hem kalma yanlısı kampanyanın eksiklikleri ifade

[148] "Vote Leave Media", https://twitter.com/vote_leave/status/743149401162584065?s=20&t=Kkt39GjVe3gHK4oLRc9mfg [23.04.2022].
[149] "Vote Leave Media", https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/743140488249753601?s=20&t:Kkt39GjVe3gHK44oLRc9g [24.04.2022].
[150] "Vote Leave Media", https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/744513777643696128?s=20&t=d9514mDDQeKDhO4u8volhQ [24.04.2022].

edilmeye çalışılmış hem de kamuoyuna göçmenlerin ev yerleri ve çeşitli ödemelerde tehdit olduğu hatırlatılmıştır.

Şekil 6: Türkiye ve Diğer Ülkelerin Üyeliği Hakkında Twitter'da Kullanılan Görsel

Son olarak Türkiye ve diğer ülkelerin üyelikleri hakkında şöyle bir tweet retweetlenmiştir: "Beş yeni ülkenin AB'ye katılması için yaklaşık 2 milyar sterlin ödüyoruz. NHS'miz nasıl başa çıkacak?" Söz konusu tweetin altında kullanılan görselle bu ülkelerin üyelikleri için ödenildiği söylenilen paranın göçe sebebiyet verebileceği ve bunun da NHS'yi zora düşereceği şeklinde algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.[151] Burada işlevsel aktör olarak Twitter üzerinde de bir inceleme yapılmasının sebeplerinden biri VL'nin yoğun biçimde sosyal medyayı kullanması ve bunun referandum sonucunda etkin rol oynamasıdır. Diğer sebep ise kullanılan görseller üzerinde durulmak istenmesidir. Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise kolaylaştırıcı koşullardır. Burada daha önce bahsedilen kolaylaştırıcı koşulların etkili olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca güvenlikleştirici aktörlerin yukarıda da bahsedildiği şekilde kullandıkları çeşitli sayısal ifadeler alımlayıcı kitleyi ikne etme üzerinde olumlu olmuştur da denilebilmektedir.

4.2. Vote Leave'nin İç Güvenlik Bağlamında Göçü Güvenlikleştirmesi

En temelde göçün kontrol edilemediğinin ifade edildiği kampanyada buna benzer olarak sınırların kontrol edilemediği söylemine de yer verilmiştir. Buradan hareketle

[151] "Vote Leave Media", https://twitter.com/vote_leave/status/744612259603816448?s=20&t_YEXr7fTrJR3wjwJeu5bsGA [24.04.2022].

Schengen'in getirisi olan bazı koşulların BK'nın iç güvenliğini tehlikeye attığı söylenmektedir. Güvenlikleştirici aktör olarak karşımıza çıkan Michael Gove yaptığı konuşmada VL'nin Schengen hakkındaki görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Schengen teröristlere, uyuşturucu kaçakçılarına, insan kaçakçılarına ve diğer suçlulara karşı korumamızı zayıflattı ve hala Avrupa'nın birçok lideri bunu savunuyor. Kıtanın siyasi seçkinlerinin çoğu için bir ABD yaratma dürtüsünün her zaman sağduyuyu yeneceğini kanıtlıyorlar. Daha fazla Avrupa yaratma hırslarını bitirdiklerini bir an bile düşünmeyin. Kal kampanyasına oy verirsek o zaman projenin ileri yürüyüşüne imza atmış olacağız."[152]

Bu söyleme bakıldığında öncelikle toplumsal huzurun ve güvenliğin referans nesnesi olarak sunulduğu görülmektedir. Ancak önceki bölümde bahsedildiği üzere BK Schengen alanına dahil olmamıştır. Dolayısıyla burada Schengen alanının bir getirisi olarak toplumsal huzur ve güvenliğin tehlikeye düşeceği söylemi kendi içerisinde çeşitli tutarsızlıklar barındırmaktadır. Bu durumu da şuna bağlamak mümkündür: Brexit sürecine bakıldığında AB'de kalınmasına dair nedenlerin etkisi git gide azalmıştır. Bu süreçte rasyonellikten ziyade AB'den çekilme için öne sürülen kimlik, kültür, egemenlik ya da egemenliğe dair kaygılar duygusal ifadelerle dile getirilmiştir.[153] İç güvenlik açısından göçün güvenlikleştirildiği bir diğer konu Avrupa Adalet Divanı (AAD)'nın özellikle suçlu kişilere dair verme ihtimali bulunan kararların BK'nın toplumsal huzurunu etkilediği şeklindedir. Burada yine karşımıza güvenlikleştirici aktörler olarak Michael Gove, Boris Johnson, Priti Patel ve Gisela Stuart çıkmaktadır. Yaptıkları konuşmaya göre;

> "AB'nin göçmenlik konusundaki mevcut yaklaşımı da güvenlik açısından kötü. Avrupa Adalet Divanı, suçluları ve burada bulunmaları kamu yararına elverişli olmayan diğer kişileri sınır dışı etme yeteneğimize müdahale edebilir. Örneğin, terör örgütü üyesi Ebu Hamza'nın gelinini çok ciddi bir suçtan hüküm giymiş olmasına rağmen sınır dışı etme yeteneğimizi engelledi. Ve AB'nin politikaları insani açıdan başarısız oluyor. Akdeniz'de yaşanan trajik sahneler, Avrupa Birliği'nin nüfus hareketlerini ve göç baskılarını ne kadar kötü idare ettiğinin altını çiziyor. İnsan kaçakçıları ve organize suçlular bu umutsuz durumu istismar ediyor ve AB, insan sefaletindeki bu ticaretin üstesinden gelmekte başarısız oluyor. AB'de kalırsak, durum muhtemelen daha da kötüleşecek."[154]

Bu konuşmadan anlaşıldığı üzere BK AB'yi hem yaşanan mülteci krizini yönetme açısından hem de kimi ülkesine alıp kimi almayacağı hususunda AB'nin etkisinin

---

[152] "Voting to stay in the EU is the risky option", http://www.voteleavetakecontrol.org/voting_to_stay_in_the_eu_is_the_risky_option.html [25.04.2022].
[153] Öner, **agm**, 111-112.
[154] "Restoring public trust in immigration policy- a points - based non-discriminatory immigration system", http://www.voteleavetakecontrol.org/restoring_public_trust_in_immigration_policy_a_points_based_non_discriminatory_immigration_system.html [25.04.2022].

olmasından rahatsızdır. Burada referans nesnesi olarak "kamu yararı" ifadesi kullanılmış yine AB'den çıkılarak bu güvenliğin sağlanabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca kampanya esnasında Merkel'in mültecilere yönelik yaklaşımı da eleştirilmiştir. Güvenlikleştirici aktör Gisela Stuart'ın bu konudaki yaklaşımı şöyle olmuştur:

> "Geçen yıl, Angela Merkel'in daveti üzerine bir milyondan fazla insan kıtaya taşındı. Bunu seçmenlerine veya diğer AB ülkelerine danışmadan yaptı. Asgari kontrollerle geldiler, kimse onların geçmişini bilmiyor. Bir AB ülkesinden pasaport veya kimlik kartına sahip olduklarında İngiltere'ye gelmekte serbest olacaklar. Akdeniz'deki manzaralar, sahillere yüzen ceset bir insanlık trajedisi. Halkın görüşüne karşı sınırları yıkma kararlılığı, aşırı sağcı politikacıların yükselişini ateşledi. Rıza olmadan serbest dolaşım tehlikelidir ve istikrar için bir risktir."[155]

İfade edilen söyleme göre yine mülteci krizi ve AB'nın rolü üzerinden bir argüman üretilmiş ve serbest dolaşımın toplumsal güvenlik ve düzen açısından risk olduğu söylenmiştir. Burada Merkel'in yaklaşımı da aslında tüm bu argümanlara dayanak olarak sunulmuştur. Ancak burada da bir noktada tutarsızlık bulunmaktadır. Bu tutarsızlık BK'nın yaşanan mülteci krizinde milyonlarca insanın yerinden edilmesine rağmen almak istediği rakamın çok kısıtlı düzeyde olmasıdır. Buradan anlaşılan sorumluluk paylaşımına gitmeyen BK'nın sonrasında yaşanan olumsuz durumlardan AB'yi suçlayarak çözüm bulmaya çalıştığıdır. Yani göç konusunu da araçsallaştırarak AB'yi günah keçisi ilan etme durumu söz konusudur. Ek olarak vurgulanması gereken bir diğer noktayı güvenlikleştirici aktör Michael Gove'un sözlerinden çıkartmak mümkündür. Bu söylemlere göre;

> "Yeni gelenleri nitelikler, aşırılık yanlısı bağlantılar veya geçmişteki suçluluk açısından etkili bir şekilde tarayamıyoruz. Hayati öneme sahip 1951 BM İltica Sözleşmesini nasıl uygulayacağımızın kontrolünü Avrupa Mahkemesine verdik. Hüküm giymiş katilleri sınır dışı bile edemiyoruz. Hükümet isterse - Avustralya puanlarına dayalı bir göç politikasına sahip olabiliriz. Bu ülkenin, gerçek mültecileri kabul etme, çok çalışan yeni vatandaşları karşılama ve insan kaçakçılarına, yasadışı göçe veya sınırlarımızı yıkma olmadan başarılı birçok ırklı toplum inşa etme konusundaki takdire şayan sicilini taklit edebiliriz."[156]

Bu söylemlerde "katilleri sınır dışı edememe" gibi ifadeler kullanılarak gelen göçmenlerin kimler olduğuna bakamamanın toplumsal güvenliği tehlikeye soktuğu ifade edilmektedir. Ayrıca burada ifade edilmesi gereken bir başka durum da hükümetin puana dayalı bir göç sistemine sahip olmasıyla yalnızca yetenekli kişilerin ülkeye girebileceği vurgusudur. Ancak önceki dönemlerde görüldüğü üzere yetenekli

[155] "Voting to stay in the EU is the risky option", http://www.voteleavetakecontrol.org/voting_to_stay_in_the_eu_is_the_risky_option.html [26.04.2022].
[156] "Michael Gove: The Facts of Life Say Vote", http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_the_facts_of_life_say_leave.html [26.04.2022].

kişilerin göç etmesi de ülke içerisinde kimi zamanlarda olumsuz karşılanmıştır. Yine güvenlikleştirici aktör Michael Gove'un şu söylemi dikkat çekmektedir: "Mahkeme, yeni Temel Haklar Şartı ile güçlendirilmiştir. Artık sığınma kurallarını nasıl uyguladığımızı, istihbarat servislerimizin şüpheli teröristleri nasıl izlediğini ve kimleri sınır dışı edebileceğimizi kontrol edebilir."[157] Bu söylemden anlaşılan sığınma kuralları üzerinde AB'nin etkinliğinin iç güvenlik açısından tehlike olarak değerlendirilmesidir. Ancak burada da belirli tutarsızlıklar bulunmaktadır. Önceki bölümde de bahsedildiği üzere göç ve sınır politikaları hususunda pek çok noktada kendini AB politikalarının dışında tutmuştur. Bu nedenle sığınma politikaları üzerinden argümanın sunulmasının anlamlı olduğu düşünülmemektedir. İç güvenlik temasında göçün güvenlikleştirildiği başka bir nokta ise Türkiye'nin ve diğer bazı ülkelerin AB'ye üye olma ihtimalidir. Özellikle Türkiye'nin üyeliği konusunda çok sık söylemde bulunulan kampanyada Türkiye'nin üyeliği hem ekonomik anlamda hem de iç güvenlik açısından güvenlikleştirilmiştir. Ancak iç güvenlik temasının daha baskın olduğu düşünülmektedir. Güvenlikleştirici aktör Michael Gove'un yaptığı konuşmada kullandığı şu ifadelerle Türkiye'nin ve diğer ülkelerin üyeliğine yaklaşımı anlaşılabilmektedir:

> "Gerçek Üç. Türkiye, Avrupa'ya vizesiz seyahat anlaşması tam olarak uygulanmadığı takdirde toplu göçü durdurmak için işbirliğini sona erdirmekle tehdit etti. Gerçek 4: Türkiye'nin Suriye, Irak ve İran sınırından İngiliz kanalına kadar uzanan bu vizesiz bölgenin bu yıl referandumun sona ermesiyle göçe başlaması bekleniyor. MI6'nın eski şefi Sir Richard Dearlove, bunun 'söndürmeye çalıştığımız yangının yanında benzin depolamak' gibi bir şey olduğu konusunda uyardı. Gerçek 5: İngiliz Hükümeti, Arnavutluk, Sırbistan ve Türkiye dahil olmak üzere beş ülkenin AB'ye katılmasına yardımcı olmak için yaklaşık 2 milyar Sterlin harcıyor. Gerçek 6: Yeni ülkelerin katılması konusunda referandum yapmamak resmi İngiliz Hükümeti politikasıdır. Mevcut durumda, İngiliz halkına gelecekte Türkiye'nin üyeliği konusunda oy hakkı verilmeyecek. Bulgaristan, Romanya veya diğer 17 devlet katıldığında bize referandum teklif edilmedi. Bu konuda söz sahibi olmak için tek şansınız 23 Haziran'da. Karşı karşıya olduğumuz terör tehdidi giderek büyürken, 77 milyon Türk vatandaşına vizesiz seyahat açmanın ve Irak, İran ve Suriye'den Manş Denizi'ne kadar sınırsız bir bölge oluşturmanın güvenlik çıkarlarımıza nasıl olabileceğini anlamak zor. Her yerde aşırılık yanlıları Batı'nın İslamcı bir hükümeti yatıştırmak için sınırlarını açtığını görecekken, böyle bir yolun ne kadar akıllıca olduğunu görmek daha da zor.[158]

İlk olarak Türkiye'nin Geri Kabul Antlaşması doğrultusunda AB'den beklentilerinin karşılanmasını istemesi aksi takdirde sınırları açma söyleminde bulunması "yangının yanında benzin depolamak" şeklinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin

[157] "Michael Gove's essay for Today programme-Why it is safer to take back control", http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_s_oped_for_bbc_radio_4_today_programme.html [26.04.2022].
[158] "Gove and Raab: EU membership makes us less safe", http://www.voteleavetakecontrol.org/gove_and_raab_eu_membership_makes_us_less_safe.html [27.04.2022].

üyeliğiyle birlikte vizesiz seyahat hakkının doğması durumunu terör tehlikesi olarak değerlendirme söz konusudur. Aşırılık yanlısı olma, İslamcı hükümete sahip olma gibi söylemlerle de Türkiye'nin üyeliğinin iç güvenlik bakımından BK'da oluşturacağı tehlikenin boyutları arttırılmaya çalışılmıştır. VL'nin iç güvenliğe tehdit oluşturması açısından göçü güvenlikleştirirken kullandığı işlevsel aktörlere bakıldığında yazılı basında yer alan şu haberin kampanyanın resmi internet sitesinde yayınlandığı görülmektedir:

> "İçişleri Bakanı Theresa May da dahil olmak üzere kalma yanlısı kampanyacılar, AB antlaşmalarında yer alan insanların serbest dolaşımı ilkesinin BK'nın açık bir sınıra sahip olmak zorunda olduğu anlamına gelmediğini çünkü BK'nın pasaportsuz Schengen alanının bir parçası olmadığı konusunda ısrar ettiler. Ancak Stuart şunları söyledi: İngiliz dilinin kullanımını genişletiyorlar. Schengen'in bir parçası olmadığımız için sınırlarımız üzerinde kontrolümüz olduğunu söylüyorlar. Ancak sahip olduğumuz tek şey birinden bir kağıt parçası göstermesini isteme gücümüz."[159]

Burada güvenlikleştirici aktör Gisela Stuart Schengen alanına dahil olmamanın sınırların üzerinde kontrolün olduğu anlamına gelmediğini bu nedenle sınırları üzerinde kontrolün sağlanamadığını vurgulamıştır. Bu vurguyla aslında Schengen alanının yine de ülkeyi tehlikeye soktuğu anlayışı ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır. İşlevsel aktör olarak değerlendirilen bir diğer ağ olan Twitter'da özellikle Türkiye'nin AB üyesi olma ihtimali üzerinde durulmuştur. Güvenlikleştirici aktör Liam Fox'un şu sözlerinden Türkiye'nin üyeliğine karşı bakış açısı anlaşılabilmektedir: "Türkiye AB'ye katılırsa, İngiltere'ye 100.000 göçmenin daha geldiğini görebiliriz. Vote Leave daha güvenli."[160] ve "Bize Türkiye'nin serbest dolaşım hakkı verilmeyeceği söylendiğinde, sızdırılan belgeler tam olarak bunu yapmak için özel planları ortaya koyuyor."[161] Tweetlerde Türkiye'nin üyeliğinin daha fazla göçmen akışına sebep olabileceği ve mevcut hükümetin Türkiye'nin üyeliğini desteklediği ifade edilmektedir. Bu nedenle ayrılma yanlısı oy kullanmanın daha güvenli bir yaklaşım olacağı sıklıkla vurgulanmıştır. Buna ek olarak hükümet göçü kontrol edememesinin yanı sıra Türkiye'yi desteklediği için aslında suçlanmaktadır. Örneğin atılan şu tweetle alımlayıcı kitleyi bu düşünceye ikna etme amacı güdülmektedir: "Başbakan soruyu

[159] Heather Stewart, "Labour's pro-EU stance is recruitment agent for Ukip", https://www.theguardian.com/politics/2016/may/15/labour-pro-eu-stance-brexit-is-recruitment-agent-for-ukip [27.04.2022].
[160] "Vote Leave Media", https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742260622080?s=20&t=UpgsGDn688frS6gMsYOaiA- 142 [27.04.2022].
[161] "Vote Leave Media", https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742261100419375104?s=20&t=UpgsGDn688frS6gMsYOaiA [27.04.2022].

cevaplayamadı ancak Gove daha net olamazdı: Türkiye'nin AB'ye katılması AB ve BK hükümetinin politikasıdır.” Tweetin altında ayrıca Michael Gove'un konuştuğu video yayınlanmıştır. Gove bu videonın bir kesitinde şunları söylemiştir:

> “Hükümetimiz, Türkiye'nin başkenti Ankara'dan Brüksel'e giden yolu döşemek istediğimizi söyledi. Bu bir hükümet politikasıdır ve bunu durdurabilmemizin tek yolu, Türkiye ile aynı birliğin içinde olup olmadığımızı oylamamızın tek yolu 23 Haziran'da ayrılma oyu vermemizdir.”

Bu konuda alımlayıcı kitleyi ikna etmek için atılan bir başka tweette ise kullanılan dil dikkat çekmektedir. “Türkiye katılmıyorsa, neden büyükelçiliğin sitesinde bunu yazıyor?” Kullanılan görselde ise büyükelçiliğin sitesinde yer alan söylem sunulmuştur. “Türkiye'nin AB'ye katılım umutlarını iyileştirmeye yönelik projeler üzerinde çalışan özel bir ekibimiz var.” söyleminin yer aldığı görselin kullanılmasının amacı inandırıcılık düzeyinin arttırılmaya çalışılmasıdır.[162]

Şekil 7: Türkiye’nin Üyeliğini Hükümetin Desteklediğini İddia Eden Görsel

Twitterda atılan bir diğer tweette ise “Kontrolü geri alalım” şeklindeki kampanya sloganı vurgulanmıştır. Kullanılan görselde “Tehlikeli yabancı suçluları sınır dışı edin.” ifadeleriyle iç güvenlik açısından göçün güvenlikleştirilmesinin üzerinde durulduğu görülmektedir. [163]

Son olarak üzerinde durulması gereken bir diğer nokta kolaylaştırıcı koşullardır. Burada da daha önce bahsedilen kolaylaştırıcı koşulların etkili olduğunu söylemek

[162] “Vote Leave Media”, https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/744595925495088710 4?s=20&t=YEXr7fTrJR3wjwJeu5bsGA [28.04.2022].
[163] “Vote Leave Media”, https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/743137564455014400?s=20&t=YEXr7fTrJR3wjwJeu5bsGA [28.04.2022].

mümkündür. Bunlara ek olarak önceki dönemde gerçekleşen AB genişlemelerinin o dönemde yarattığı Avrupa şüpheci tutumun bu süreçte de yoğun biçimde öne çıkartıldığı görülmektedir. Bu ülkeler içerisinde söz konusu dönemde yaşanan bölgesel savaş nedeniyle yoğun göç alan Türkiye'nin üyeliğinin sıklıkla vurgulanması da güvenlikleştirme sürecini kolaylaştıran koşullardan biri olmuştur denilebilmektedir.

Şekil 8: Vote Leave'in "Kontrolü Geri Alalım" Sloganını Kullandığı Temalar

4.3. Vote Leave'nin Kültürel Bağlamda Göçü Güvenlikleştirmesi

Diğer temalarla karşılaştırma yapıldığında göçmenlerin güvenlikleştirilme oranı daha düşük olan konu kültürel güvenliktir. Ancak BK özelinde bakıldığında hiçbir şekilde kültürel bağlamda göçün güvenlikleştirilmediğini söylemek mümkün değildir. Avrupa şüpheci tutumun hızla yaygınlık kazandığı ülkede zaten Avrupalılık kimliğine karşı da mesafeli bir bakış açısı bulunmaktadır. Bunun kampanya sürecinde söylemlere yansıma şekli ise diğer temalara göre daha az olmuştur. Güvenlikleştirici aktörler olarak Michael Gove, Boris Johnson ve Gisela Stuart'ın şu söylemlerinde kültürel açıdan güvenlikleştirme görülmektedir: "2005 ve 2014 yılları arasında AB vatandaşı olan annelerde 475.000 canlı doğum gerçekleşti. Bu, İngiltere nüfusuna Manchester büyüklüğünde bir şehir eklemekle eşdeğerdir. Bu ailelere yalnızca annelik hizmetlerinin maliyetinin 1,3 milyar sterlini aşması muhtemeldir."[164] Bakıldığında burada hem Avrupa kaynaklı doğum oranlarının artması hem de ekonomik açıdan bu artışın getirileri tehdit olarak değerlendirilmiştir. Yalnızca AB'den gelen göçmenler

[164]"Statement by Michael Gove, Boris Johnson and Gisela Stuart on NHS funding", http://www.voteleavecontrol.org/statement_by_michael_gove_boris_johnson_and_gisela_suart_on_nhs_funding.html [28.04.2022].

özelinde kültürel açıdan bir güvenlikleştirme yapılmıştır. Söz konusu dönem içerisinde meydana gelen iç karışıklıklardan dolayı ülkesinden göç etmek durumunda kalan sığınmacıların BK'ya gelmesi hakkında herhangi bir kültürel bağlamda güvenlikleştirici söyleme rastlanılmamıştır. Bu durumun en önemli sebepleri olarak şunlar ifade edilebilmektedir: Öncelikle BK nüfus ve ekonomik güç göz önüne alınarak bir oranlama yapıldığında Avrupa'da en az iltica başvurusu alan ülkelerdendir. İkinci olarak söz konusu bölgeye finansal destek olma bakımından önemli ortaklardan biri konumundadır. Son olarak da Suriyeli sığınmacıların temel olarak hedef aldığı ülkelerden biri olmaması, göç ve sınır politikaları açısından AB'den pek çok noktada ayrı konum belirlemesi de diğer sebepler olarak değerlendirilmektedir.[165] İşlevsel aktör olarak değerlendirilen Twitter'da da bu konu üzerinde diğer konulara göre daha az durulmuştur. Kültürel açıdan güvenlikleştirme hakkında şöyle bir tweet atılmıştır: "Beş milyon kişiye son 6 yılda AB vatandaşlığı verilerek BK'da yaşama ve çalışma hakkı verildi."[166] Bu tweette "AB vatandaşlığı" verilmesinin BK üzerindeki olumsuz yansıması ifade edilerek alımlayıcı kitle ikna edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra AB vatandaşlığının ekonomik bağlamda olumsuz etkilere sahip olabileceği de sunulmaya çalışılmıştır. Kolaylaştırıcı koşullar açısından bir değerlendirme yapmak gerekirse özellikle AB şüpheci tutumun uzunca süredir BK'da var olması ve yükselişe geçmesinin göç edenlerin kültürel açıdan güvenlikleştirilmesine sebep olduğu söylenebilmektedir.

4.4. Brexit Referandumunun Sonuçları ve Göçün Güvenlikleştirilmesinin Etkileri

23 Haziran 2016 tarihinde BK'nın tüm bölgelerinde aynı zamanda yapılan Brexit referandumuna katılım oranı ada tarihinde yüksek sayılan bir oranda olmuştur. Halkın %72,2'i referanduma katılmış ve şu soru karşısında oy kullanmıştır: "Birleşik Krallık Avrupa Birliği'nin üyesi oarak kalmalı mı, yoksa Avrupa Birliği'nden ayrılmalı mı?" Bu soru karşısında %51,89 AB üyeliğinden ayrılma yanlısı, %48,11 ise AB üyesi olarak kalma yanlısı oy kullanmıştır. Sonuçların açıklanmasının ardından kalma yanlısı kampanyanın en önemli ismi ve başbakan olan Cameron istifa etmiştir. Yerine

[165] Özerim, "Göç Konusunun Birleşik Krallık'ta AB Referandumu Sürecindeki Yeri", **agm**, 87-88.
[166] "Vote Leave Media", https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742616966872043520?s=20&t=Td-laBq7heAabzQyaZYFSg [28.04.2022].

ise yine kalma yanlısı kampanyada yer alan Theresa May gelmiştir. May her ne kadar kalma yanlısı olsa da referandumun sonuçlarının gerekliliklerini yerine getireceğini söylemiştir. Referandum neticesinde küresel şirketler ülkeden ayrılma ihtimalinden bahsetmesi, dövüz hareketliliklerinin olması, İskoçya ve Londra'da toplanan kalabalıkların yeniden referandum talebinde bulunması İngiliz siyasetinde hareketli günlerin geçmesine sebep olmuştur. Ancak ülkenin uzunca süredir sahiplendiği demokrasi anlayışından vazgeçilmemesi adına Brexit meselesinin artık parlamentoda ve yargıda devam etmesi gerekliliği düşünülmüştür.[167]

İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'da kullanılan oylar ülkesel bakımdan incelendiğinde İngiltere %53,4, Galler % 52.5, İskoçya % 62, Kuzey İrlanda %55.8 oranlarında kalma yönünde oy kullanmıştır. Yani Londra, Kuzey İrlanda ve İskoçya bölgelerinin yoğunluklu olarak kalma kararı verdiği bilinmektedir. İngiltere ve Galler'e bakıldığında bu bölgelerde de bazı şehirlerde kalma yönünde oy çıkmasına rağmen genel sonuca bakıldığında AB'den ayrılma yanlısı oy kullanılmıştır. Yaş bakımından oyların dağılımı üzerinde bir değerlendirme yapıldığında 18-24 yaş arası seçmen AB'de kalma yönünde oy kullanmıştır. Buna ek olarak bu yaş grubundaki kadınlar erkeklere göre daha fazla kalma yanlısıdır. 18-24 yaş grubundaki seçmende erkeklerin % 61'i ve kadınların % 80'i kalma yanlısı oy kullanmıştır. Seçmenlerin yaşları yükseldikçe AB'den ayrılma yanlısı oy kullanma eğilimleri artmıştır. Bu durumun sebepleri olarak ise gençlerin AB'ye karşı şüpheci tavrının olmaması, yaşın yükselişiyle AB'ye karşı şüpheci tavrın artması ve ulusal kimlik algısının daha güçlü hissedilmesi gösterilmektedir.[168]

Öte taraftan referandumun sonuçları BK'da toplumsal olarak ortaya çıkan derin ayrılıkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Referandum kampanyası sırasında AB üyeliğinde kalma yanlısı kampanya yürüten İşçi Partisi Milletvekili Jo Cox'un fanatik bir İngiliz tarafından öldürülmesi toplumsal gerilimin gözle görülür düzeyde arttığına işaret etmiştir. Bu nedenle kalma ya da ayrılma yanlısı oylar toplumsal kutuplaşmanın da bir göstergesi olarak okunmuştur. Eğitimsel açıdan seçmenlerin profili değerlendirildiğinde 50 yaş üzeri, daha az eğitimli kesimin ayrılma yanlısı oy kullandığı, daha eğitimli kesimin ise kalma yönünde tercihte bulunduğu

[167] Erdem Denk, "Brexit", **age,** 392.
[168] Halil İbrahim Kılıç, **agm,** 655-684.

bilinmektedir.[169] Bu bilgilere ek olarak seçmenlerin 2015 yılında yapılan seçimde tercih ettikleri partiyle referandumda oy kullanma eğilimleri arasında da bir ilişki söz konusu olmuştur. NatCen'in yaptığı araştırmaya göre UKIP ile özdeşleşen katılımcıların % 98'i ayrılma yanlısı oy kullanmıştır. Bu oranı herhangi bir parti taraftarı olmayanlar ve Muhafazakâr Parti ile özdeşleşmeyenler takip etmiştir. Liberal Demokratlar, Yeşiller ve diğer partilerle özdeşleşen kişilerin ayrılma oyu verme olasılığı diğerlerine göre daha düşük olmuştur. Natcen'in vurguladığına göre British Election Study'nin verileri hem SNP hem de Plaid Cymru taraftarlarının yaklaşık üçte biri ayrılma yanlısı oy kullandığını söylemektedir. 2015 tarihinde siyasete karşı çok fazla ilgisinin olmadığını ya da siyasetle hiç ilgilenmediğini söyleyenlerin ayrılma yanlısı oy kullanma eğilimi daha yüksek olmuştur. Benzer biçimde politikacıların kendisi gibi insanları dinlemediğini dile getiren katılımcıların kalma yanlısı olanlara göre ayrılma oyu verme olasılığı daha yüksek çıkmıştır.[170]

Popülist söylemlerin sıklıkla dile getirildiği referandumun bir diğer önemli sonucu AB'den ayrılmayı savunan UKIP lider Farage'ın amacına ulaştığını söyleyerek istifa etmesi olmuştur. İstifa sonrasında yaşanan ilk seçimlerde parti oy kaybetmiş ve BK siyasetinden silinmiştir. UKIP ve Brexit yanlılarının BK'yı AB'den çıkartmak konusunda yoğun ısrarda bulunmalarına rağmen siyaset sahnesinden silinmesi dikkate değer bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Muhafazakâr Parti'nin de siyaseten kaybettiği ortamda aslında ülkede yeniden bir referandum yapılsa aynı oranda kalma oyunun çıkabileceği belirsiz bir ortamda uzunca bir süreç başlamıştır.[171] May devraldığı ortamda hem ülkesini bir arada tutmaya çalışmış hem de referandum sonucuna bağlı olarak gerçekleştirilmesi gereken müzakareleri gerçekleştirmeye çalışmıştır. Lizbon Antlaşması'nın 50. maddesini daha geç bir sürede yürürlüğe koyan May orta ve uzun vadede BK'nın ayrılış sürecinin iyi olacağı fikrini taşımıştır. Buradan sonra yaşanan süreci krononolojik açıdan kısaca değerlendirmek daha anlamlı olacaktır. Çünkü referandum sonrasında belirsiz bir sürece girildiği için pek çok farklı senaryo ortaya atılmıştır. Bu kronolojiye göre Avrupa Konseyi Başkanı Donal Tusk'a 50. Maddenin yürürülüğe sokulmasını söyleyen mektup May tarafından 29 Mart 2017 tarihinde gönderilmiştir. Böylece resmen Brexit süreci başlatılmıştır. Sonrasında ülkede Brexit konusunda tartışmalar devam etmiştir. Bu nedenle May

[169] İktisadi Kalkınma Vakfı Brexit Yayını 284, **age**, 5.
[170] NatCen Social Research, **"Understanding the Leave vote"** (London, 2016), 20.
[171] Aras, Günar, **agm**, 107.

“Brexit sabotajcılarını ezmak” amacıyla 18 Nisan 2017'de erken seçim teklifinde bulunmuştur. Haziran 2017'de yapılan seçimde Muhafazakâr Parti çoğunluğu kaybetmiştir. Daha sonra Brüksel'de 27 üye ülke ve BK arasında çıkış şartları görüşülmüş ve anlaşılmıştır. Bu antlaşmanın BK Parlamentosu'nda da onaylanması şartı söz konusuyken antlaşma BK Parlamentosu'nda 2019 tarihinde tam üç kere reddedilmiştir. Temmuz 2019'da Boris Johnson Muhafazakâr Parti lideri olmuş ve sonrasında Ekim 2019'da Brexit kararının ertelenmesi için AB'ye mektup yazmıştır. Brexit'in yol açtığı ortamda elini daha fazla güçlendirme amacıyla Johnson'da erken seçim kararı vermiş ve Aralık 2019'da yapılan seçimlerde Muhafazakâr Parti tek başına iktidar olmuştur. 23 Ocak 2020'de BK Parlamentosu'nda AB'den ayrılmayı sağlayacak yasanın geçmesinin ardından 30 Ocak 2020'de BK AB'den ayrılmıştır ve 11 aylık geçiş süreci başlatılmıştır. Bu geçiş sürecinde üye ülkelerle arasındaki ilişkileri düzenlemek adına görüşmeler yapılmış ve çeşitli anlaşmazlıklar doğmuştur. Bunun üzerine AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen antlaşmasız bir ayrılığın AB için mümkün olduğu uyarısında bulunmuştur. 24 Aralık 2020'de ise taraflar arasında antlaşma sağlanmış ve Serbest Ticaret Antlaşması imzalanmıştır. 1 Ocak 2021'de de BK resmen AB'den ayrılmıştır.[172] İfade edilmesi gereken noktalardan biri de May'in devraldığı sürede BK'nın Brexit sonrası stratejisini açıklarken göç konusunda yaklaşımının nasıl olduğudur. 17 Ocak 2017 tarihinde May Londra'da 12 maddelik bir strateji açıklamıştır. Bu stratejide göçü kontrol altına almak ve BK'daki AB vatandaşları ile AB içerisindeki BK vatandaşlarının haklarını korumak gerekliliği vurgulanmıştır.[173] Buradan anlaşılacağı üzere Brexit sonrası göçe dair sınırlayıcı yaklaşım politikacılar bağlamında devam etmiştir. Ancak Brexit öncesi durumda göç edenler için de korumacı bir tutum sergilenmeye çalışılmıştır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için gerekli olan koşullar tehdidin sunulması, önlemlerin alınması ve buna kitlenin ikna edilmesidir. AB'den ayrılmak için sunulan argümanlar içerisinde yer alan göç konusunun üç farklı tema özelinde güvenlikleştirilmesi bir bakıma güvenlikleştirme sürecinin başarılı olmasında etkin rol oynamıştır. Göç konusunu araçsallaştırarak güvenlikleştiren ve VL'de aktif rol oynayan güvenlikleştirici aktörler göçün

[172] Senem Görür, “Brexit sonrası İngiltere: Ayrılık süreci, değişiklikler ve ilk tepkiler”, https://medyascope.tv/2021/01/01/brexit-sonrasi-ingiltere-ayrilik-sureci-degisiklikler-ve-ilk-tepkiler/ [04.05.2022].
[173] Şenbaş, **agm**, 232.

ekonomik, iç güvenlik ve kültürel bağlamda ülkeye hangi açılardan zarar verdiğini ya da verebileceğini ifade ederek tehditleri sunmuştur. Sunulan tehditlere karşı önlem ise AB'den ayrılma olarak olarak belirlenmiştir. Referandumun sonuçlarına bakıldığında aslında kalma ve ayrılma yanlısı seçmen tercihleri arasında ezici bir çoğunluk bulunmamaktadır. Ancak bu durum yine de ayrılma yanlısı kararın galip geldiğini değiştirmemektedir. Özellikle referandum sonrasında ülkede pek çok tartışma ortaya çıksa da referandumun sonuçlarının kabullenilmesi ve uygulanması alımlayıcı kitlenin ikna olduğu sonucunu çıkartmamıza sebebiyet vermektedir. Göçün güvenlikleştirilmesinin referandum sonuçlarına etkisinin ne olduğuna baktığımızda ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır: Referandum sonrasında yapılan araştırmaya göre insanlara oylarını direkt olarak neyin etkilediği sorulmuştur. Burada şu üç konunun öne çıktığı görülmektedir: Ekonomi (% 21), göç (% 20) ve egemenlik. (% 17) Referandum öncesinde yapılan analizlerde de bu konuların halkın oyunu etkilemesi açısından önem arz ettiği görülmektedir. Britanya Seçim Araştırması'na göre ekonomiye (% 15) kıyasla göç (% 88) ve egemenlik (% 90) konularının en önemli konular olduğunu söyleyen seçmen ayrılma yanlısı oy kullanmıştır. NatCen Paneli'nin yaptığı analize göre ise seçmenin referandum öncesinde AB'den ayrılmanın olası etkisine ilişkin görüşleriyle oy kullanma eğilimlerinin birbiriyle ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. AB'den ayrılmanın BK'ya daha fazla etki sağlayacağını, işsizliği ve göçü azaltacağını, ekonomiyi iyileştireceğini ve BK'nın güvenliğini güçlendireceğini düşünen seçmenlerin ayrılma yanlısı oy verme olasılığı daha yüksektir. Aynı durum göçün BK için olumsuz olduğunu ya da AB'nin BK'nın bağımsızlığını ya da kimliğini baltaladığını söyleyenler için de geçerli olmuştur.[174]

Yapılan bir diğer araştırmaya göre ayrılma yanlısı oy kullananlar göç konusunda daha fazla endişe duymaktadır. Bunun yanı sıra mültecilerin yaşadıkları kötü durumlara karşı daha az sempati duymaktadırlar. Lord Ashcroft'un Kasım ve Aralık 2015 başlarında yaptığı çalışmaya dayanılarak oluşturulan verilere göre ayrılma yanlısı olanların yaklaşık dörtte üçü (% 73) göçün kötü olduğunu düşünmektedir. Buna karşılık, kalma yanlısı olanların yaklaşık üçte ikisi (% 68) göçün ülke için iyi bir şey olduğunu dile getirmektedir. AB'den ayrılmak isteyenlerin yaklaşık dörtte üçünün BK'nın Suriye'den ya da Orta Doğu'nun diğer bölgelerinden gelen mültecileri daha az kabul etmesi gerektiğini düşünmektedir. Kalmak isteyenler ise aksi şekilde ya

[174] NatCen Social Research, **age**, 13.

mevcut olan seviyeden memnundur ya da daha fazlasının kabul edilmesi gerektiğine inanmaktadır.[175] Tüm bu araştırmalardan anlaşıldığı üzere göçün VL'nin temel argümanlarından biri olarak kullanılması ve güvenlik sorunu olarak dile getirilmesi referandumun ayrılma şeklinde sonuçlanması için önemli rol oynamıştır. Ancak referandumdan sonra yapılan bazı araştırmalar da farklı bir gerçekliğin altını çizmektedir. IPSOS MORI tarafından 2017 tarihinde yapılan araştırmanın sonucunda Ipsos Sosyal Araştırma Enstitüsü Genel Müdürü Bobby Duffy şunlara değinmektedir: Göç konusu son yirmi yıldır ülkenin en önemli sorunlarından biri olarak değerlendirilmiştir. Bulgularına göre son iki yılda AB referandumundan sonra gerçekleşen değişiklikle birlikte göçün etkisi konusunda halkın görüşlerinin olumlu yöne doğru kaydığı görülmektedir. Ancak genel olarak göç seviyelerinin düşürülmesi gerektiğini söyleyen kişilerin oranında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Brexit referandumundan önce göçmenlere karşı olumlu bakış açısına sahip olanların daha da olumlu bakış açısına kayma ihtimali olduğunu ifade etmiştir. Brexit oylamasıyla birlikte göç meselesi güvence altına alınmış olsa da endişenin ortadan kalkmadığı söylenmektedir. Buna ek olarak yapılan çalışmayla Brexit referandumunda göçmenlikle ilgili endişelerin hangi eğilimde oy kullanılacağının itici gücü olduğu gerçeği doğrulanmıştır. Ayrıca çalışmada göçmen karşıtı görüşün ekonomik kaygılardan çok çoğu zaman çeşitliliğe değer vermeme, politik doğruluğa muhalefet ve nostalji gibi kültürel kaygılardan ileri geldiği de vurgulanmıştır.[176] Yapılan başka bir çalışmada ise yine göçün ayrılma şeklinde oy vermeye sebebiyet verdiği ifade edilmektedir. Ancak bu çalışmada göçmenlerin İngiliz kültürüne olumsuz etkide bulunduğu düşünülse de asimilasyonun bir yol olarak görülmediği ortaya konulmuştur. Buna ek olarak göçmenlerin sayısının azaltılmasına dair destek ayrılma yanlısı oy vermek için itici güçlerden biri olmuştur denilebilmektedir. Ayrıca yazarlar bu çalışmada göçün kamu hizmetleri ve ekonomik açısından etkilerine yönelik tutumlar ayrılma yanlısı oy vermek için daha belirleyici rol oynamıştır sonucuna ulaşmışlardır. Kamuoyunun göçmenlere yönelik endişelerinin kültürel bakımdan ön yargıdan ziyade maddi koşullardan ileri geldiği de söylenmektedir.[177] Brexit sürecinde

[175] NatCen Social Research, **"The Two Poles of the Referendum Debate: Immigration and the economy"** (London, 2016), 8-9.
[176] "Shifting Ground: Attitudes towards immigration and Brexit", https://www.ipsos.com/en-uk/shifting-ground-attitudes-towards-immigration-and-brexit [05.05.2022].
[177] Ailsa Henderson ve diğ., "How Brexit was made in England", **The British Journal of Politics and International Relations**, c. 19, s. 4 (2017): 641.

göçmenlerin ekonomik, kültürel ya da iç güvenlik temaları üzerinden güvenlikleştirilmesinin Brexit sonrası dönemde tersi şekilde düşünülmeye başlanması farklı bir noktaya da işaret etmektedir. Popülist bir zaferin ardından göçmen karşıtı duyguların azalması aslında "popülist paradoks" olarak karşımıza çıkmaktadır.[178] Bunun dışında yine güvenlikleştirme süreci yaşansa da halkın göç düzeyinin düşürülmesine dair algısı Brexit öncesinde olduğu gibi değişmemiştir. Her ne kadar göçmenlere yönelik algı olumlu düzeyde ilerlese de bu durumun önceki dönemdeki gibi sıfır endişeyle sonuçlandığını söylemek mümkün değildir. Sonuç olarak Brexit aslında AB ile göç meselesinin kaynaştığını dolayısıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucunu göstermiştir.

4.4.1. Göçün Güvenlikleştirilmesinin BK'ya Etkileri

Güvenlikleştirme literatürüne bakıldığında konuya dair verilen örneklerden birisi 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgal etmesidir. Bush hükümeti tarafından yapılan güvenlikleştirmede Saddam yönetimini güvenlikleştirmek için pek çok adım atılmıştır. Güvenlikleştirme sürecinin ardından Irak'ın işgali meşru bir hale dönüştürülmüştür. Ancak işgalin sonuçları açısından bir değerlendirme yapmak gerekirse ABD işgalin ilerleyen zaman diliminde ülkeden askerlerini geri çekmek durumunda kalmıştır. Buna ek olarak geri çekilmeyle birlikte ülkede ortaya çıkan terör odaklı gruplar yeni bir sorun olarak karşısına çıkmıştır. Obama döneminde gerçekleşen hava saldırılarıyla terör sorununa çözüm bulunmaya çalışılsa da başarılı bir sonuç elde edilememiştir. Söz konusu örnekten de anlaşıldığı üzere güvenlikleştirici adımlar her zaman olumlu sonuçlar doğurmamaktadır.[179]

Brexit referandumunun BK'ya göçmenler açısından ilk etkisi Avrupalı göçmenlerin sayısının azalması olmuştur. İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Emeklilik Bakanlığı ve Yüksek Öğrenim İstatistik Kurumu'ndan alınan veriler dahilinde 27 Ağustos 2020'de hazırlanan rapora göre 2015 ve 2016 başlaarında 200.000'in üzerindeki zirve rakamların ardından AB net göçü 2016 ve 2018 tarihleri arasında azalmıştır. Ancak 2018 yılından itibaren AB net göçü yeniden bir istikrar kazanmış ve Mart 2020 itibariyle 58.000'e ulaşmıştır. Bakıldığında 2015'ten itibaren BK'dan AB'ye yönelik göç artmış olsa da son iki yıl bu oran sabit kalmıştır. Bunun dışında BK'dan ayrılandan

[178] **Schwartz ve diğ., agm, 2.**
[179] Çağatay Özdemir, **"Amerikan Grand Stratejisi Obama'nın Ortadoğu Mirası",** (İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık, 2018): 89.

daha fazla AB vatandaşı bir yıl ya da daha uzun süre BK'da kalmaya gelmiştir. Avrupalı olmayan göçmenler açısından bir değerlendirme yapıldığında Mart 2020 sonunda BK'dan ayrılandan yaklaşık 316.000 daha fazla AB üyesi olmayan göçmen BK'ya gelmiştir. Bu da 2013 yılından itibaren kademeli biçimde artmıştır. Ancak buradaki artışa bakıldığında 2016'dan itibaren AB dışından gelen göçmenlerin esas olarak eğitim amacıyla geldikleri görülmektedir.[180] Yukarıdaki veriler doğrultusunda güvenlikleştirici sürecin sonucunda alınan sonucun etkilerini görmek mümkündür. Güvenlikleştirme sürecinde AB göçmenlerinin güvenlikleştirilmesi AB'den çıkma hususunda yardımcı rol oynarken sonraki süreçte ülkeye AB göçmenlerin gelmesini de etkilemiştir. Avrupalı olmayan göçmenler hususunda da aslında güvenlikleştirme sürecinde sıklıkla dile getirilen yaklaşımın etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü gelenlere bakıldığında nitelikli kişilerin eğitim amacıyla ülkeye geldikleri ifade edilmiştir. Güvenlikleştirme sürecinde de aktörler sıklıkla nitelikli kişilere BK'nın her zaman açık olması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Referandumun göç ve iş gücü piyasası arasındaki ilişkiye etkisine bakıldığında ülkede yapılan İş Gücü Anketi (Labour Force Survey-LFS) ile Ulusal İstatistik Göç Ofisi'nin (The Office for National Statistics-ONS) tahminleri ön plana çıkmaktadır. Ocak-Mart 2020 dönemi arasında LFS BK'da çalışan 2.34 milyon AB vatandaşı, 1.36 milyon AB vatandaşı olmayan kişinin olduğunu tahmin etmektedir. Nisan-Haziran 2020 döneminde hem AB (284.000 azalarak 2.06 milyon) hem de AB dışı vatandaşlardaki (84.000 azalarak 1.27 milyon) sayı azalmıştır.[181] İş gücü piyasasında AB göçmenlerinin çalıştığı diğer sektörler açısından bir değerlendirme yapıldığında hizmet, tarım, teknoloji ve araştırma, yaşlı bakımı, sosyal hizmetler gibi sektörlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Gıda sektöründe her üç çalışandan biri, bilimsel araştırmalarda çalışanların % 15'i ve inşaat sektörünün % 15'ini AB'den gelen göçmenlerden oluşmaktadır.[182] Bu noktada iş gücündeki bu düşüşü hem Brexit'e hem de Covid 19'a bağlamak mümkündür. Ancak Covid 19 pandemisiyle birlikte BK'nın

[180] "Migration Statistics Quarterly Report: August 2020", https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/migrationstatisticsquarterlyreport/august2020#non-uk-student-immigration-to-the-uk [11.05.2022].

[181] "Migration Statistics Quarterly Report: August 2020", https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/migrationstatisticsquarterlyreport/august2020#non-uk-student-immigration-to-the-uk [11.05.2022].

[182] Mariña Fernández-Reino, Cinzia Rienzo, "Migrants in the UK Labour Market: An Overview", https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-in-the-uk-labour-market-%20an-overview/ [11.05.2022].

gıda, tarım ve sağlık hizmetlerinde çalışan göçmenlere daha fazla bağımlı olduğu ortaya çıkmıştır. Yerel iş gücüyle söz konusu sektörlerdeki çalışan ihtiyacı doldurulamamıştır. Bu noktada da BK'nın AB'den ayrılmasında etkili olan göçmen karşıtlığının, göçmenlerin ekonomik anlamda yük olduğu ya da yerel iş gücüne zarar verdiği söylemleriyle çelişkili bir durumun ortaya çıktığı görülmüştür. Özellikle yabancı yaşlı bakım ve sağlık hizmetleri, sağlık personeline olan ihtiyaç bu süreçte net biçimde gözler önüne serilmiştir.[183] Bu durumun yanı sıra ülkede tarım işçilerine yönelik ihtiyaç pandemi sürecinde ziyadesiyle artmıştır. Salgın neticesinde eve kapanma, zorunlu karantina ve sokağa çıkma yasakları gibi yeni bir düzenin ortaya çıkması insanların daha fazla ürün satın almasına sebep olmuş, mevsimlik tarım işçilerinin bu koşullardaki durumu dünya genelinde gündeme gelmiştir. İş gücü organizasyonu açısından dışa bağımlı ülkelerin mevcut durumda kullandığı yöntemlerden biri ülkelerine uçak seferleri düzenlemek olmuştur. Almanya, BK ve Norveç hükümetleri Romen işçilerin ülkelerine gelebilmesi için charter uçak seferleri düzenlemiştir. Kullanılan yöntemlerden bir diğeri ise yerel iş gücünü harekete geçirmek olmuştur. BK, Fransa, Almanya ve İspanya gibi ülkelerde geçici olarak işsiz kalanlar, işsiz olanlar, ülkede kalması yasal olan ancak çalışma izni bulunmayan yabancı öğrenciler, mülteciler ya da sığınmacılar açığın kapatılması için teşvik edilmiştir. BK özelinde "ülkeni besle" (feed the nation) kampanyası uygulanmış ve söz konusu kişiler tarım alanında istihdam edilmeye çalışılmıştır. Kampanya BK'nın önde gelen üç işçi bulma firması (Concordia, HOPs ve Fruitful) ile İngiltere Etik İş Sağlayıcıları Birliği (UK'S Alliance of Ethical Labour Providers) tarafından yürütülmüştür. Bunun dışında yine BK özelinde bakıldığında ülkede çeşitli kamu kurumları tarafından başlatılan "Pick for Britain" kampanyası ile BK vatandaşlarının mahsüllerin toplanmasına yardım etmesi teşvik edilmiştir.[184]

Ülkede yalnızca tarım işçileri bulma konusunda problem yaşanmamıştır. Ayrılık sonrası AB ortak pazarından ayrılan BK'da nakliyeciler AB üyesi sürücüleri işe alamamıştır. Bu nedenle ülkede benzin istasyonları kapatılmış ve gıda ulaşımı konularında çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Petrol sevkiyatı sebebiyle ülkede uzun kuyruklar meydana gelmiş ve askeri personel benzin dağıtımını düzenlemek için benzin istasyonlarında ve kamyon sürücüsü olarak çalıştırılmaya başlamıştır. Neticede

[183] Yıldız, **agm**, 83.
[184] Uluslararası Çalışma Örgütü, **"Korona Virüs Salgınının Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Onların Çocukları ile Bitkisel Üretime Etkisi"** (Ankara: 2020), 35.

hükümet beş bin yabancı sürücüye geçici vize verilmesini kararlaştırmıştır.[185] Tedarik krizinin bir diğer yüzünü araç sürücüsündeki yetersizlikten dolayı gıda ürünlerinin temin edilememesi oluşturmuştur. 2021 yılının son aylarında ülkede yaşayan pek çok vatandaş yılbaşı öncesi bazı ürünlerin bulunamayacağını düşünerek stoklama eğilimine geçmiştir. Bunan yanı sıra konuyla ilgili uzmanlar BK'daki nakliye şoförünün ihtiyaç duyulan miktardan yüz bin daha az olduğunu tespit etmiştir. ONS'nin verilerine göre on üç bin, nakliye sektörünün önemli kuruluşu Logistics UK'in verilerine göre ise on dokuz bin AB'li sürücünün ülkeden ayrıldığı bilinmektedir. Aday olarak sunulan kırk beş bin sürücünün ise söz konusu dönemde salgın koşullarından dolayı eğitim süreçlerini tamamlayamaması BK'yı krize sürüklemiştir. Özellikle marketlerde boş rafların görülmesi sıklıkla karşılaşılan bir durum haline gelmiş, tüketiciler belirli bir süre temel gıda ve dışındaki ürünleri temin etmekte güçlük yaşamıştır.[186] Ekonomik açıdan BK'dan daha düşük düzeylere sahip AB ülkelerinden gelen göçmenlerden sağlanan ucuz iş gücünü durdurma amacı referandum esnasında sıklıkla dile getirilmiştir. Yukarıda ifade edilen durumlardan da yola çıkılarak görülmektedir ki AB'den gelen ucuz ve düşük nitelikli iş gücünü engelleme isteğine karşın belirli alanlarda dışa bağımlılık devam etmektedir. Söz konusu ihtiyaç yerel iş gücü ya da farklı yollarla sağlanamadığından ortaya çıkan sonuçlardan kamuoyu olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle güvenlikleştirme sürecinde kullanılan söylemlerin faydacı olmadığı sonucunu çıkartmak mümkündür. Ancak bu süreçte başbakanlık görevini yürüten Johnson referandum öncesi dönemdeki politikalara geri dönülmeyeceği konusunda net bir tutum sergilemiştir. Johnson gıda, akaryakıt ve şoför krizine karşı kontrolsüz göçe geri dönülmeyeceğini, yaşanan durumun Brexit sonrası bir adaptasyon süreci olarak değerlendirildiğini söylemiştir. Kontrolsüz göçün ucuz işçilik ve vasıfsız insanların BK'ya gelmesine sebep olduğu yinelenmiş ve referandum öncesi dönem başarısızlık olarak değerlendirilmiştir.[187] Daha önce ifade edildiği üzere iç güvenlik açısından güvenlikleştirme esnasında

[185] Kerem Congar, "İngiltere'de petrol krizini çözmek için askerler benzinliklerde görev yapmaya başladı", https://tr.euronews.com/2021/10/04/ingiltere-de-petrol-krizini-cozmek-icin-askerler-benzinliklerde-gorev-yapmaya-baslad [12.05.2022].
[186] Gökhan Kurtaran, "İngiltere'deki tedarik krizi domino etkisi yaratarak derinleşiyor", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingilteredeki-tedarik-krizi-domino-etkisi-yaratarak-derinlesiyor/2390973 [14.05.2022].
[187] "İngiltere Başbakanı Johnson: Krizi çözmek için kontrolsüz göçmen alımı yapmayacağız", https://tr.euronews.com/2021/10/03/ingiltere-basbakan-johnson-krizi-cozmek-icin-kontrolsuz-gocmen-al-m-yapmayacag-z [14.05.2022].

suçluları sınır dışı edememe ya da kuralların AB tarafından belirlenmesi argümanı dile getirilmiştir. Ancak BK ile AB arasında tamamen ayrılma gerçekleştikten sonra İngiliz polisinin AB'nin suçlulara dair geliştirdiği pek çok veri tabanına anlık erişim sağlama hakkı da ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla Brexit öncesi denetleme mekanizmasının olmaması olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma ek olarak Brexit'i takip eden yıllarda BK'da nefret suçlarının arttığı görülmektedir. İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre dini sebeplere dayanan nefret suçları referandum sonrasında % 40 oranında artmıştır. Resmi verilerle bir değerlendirme yapıldığında söz konusu nefret suçlarının yalnızca Müslümanlara yönelik olduğu anlaşılmıştır. Londra emniyet birimi Metropolitan Polis Teşkilatı'nın verilerine göre Müslümanlara yönelik nefret suçu referandumdan sonraki her yıl artış göstermiştir. Referandumdan sonraki yılda 1205 olan rakamın sonraki yıl 1678'e ulaştığı belirtilmektedir. Müslümanlara yönelik saldırılara odaklanan resmi kuruluş Tell MAMA'nın verilerine göre referandumdan sonra kendilerine bildirilen İslalofobik saldırılarda % 16 artış olduğunu sonrasında da artışın % 30 düzeyine kadar çıktığı görülmektedir.[188] Verilerden de görüldüğü üzere güvenlikleştirme sürecinde göçmenlere yönelik söylemler referandum sonrasında iç güvenlik açısından ülkeyi olumsuz anlamda etkilemiştir. Göçmenlerin iç güvenliği tehdit ettiğine dair söylemlerde bulunulması ilerleyen süreçte iç güvenliği tehdit edecek başka unsurların ortaya çıkmasına engel olamamıştır. Irkçı saldırıların artması kültürel açıdan güvenlikleştirmenin de olumsuz yansıması olarak değerlendirmek mümkündür. Öteki olarak değerlendirilen kesimlerin söylemle daha fazla öteki olarak değerlendirilmesine yol açtığı bu örnekte de görülmektedir. İç güvenlik açısından güvenlikleştirme esnasında sıklıkla vurgulanan bir diğer argüman olan Türkiye'nin üyeliği ise referandumdan hemen sonraki süreçte bir aşama kaydetmemiştir. BK Hükümeti'nin Türkiye'yi destekliyor olması tezi tutarlı olarak değerlendirilse bile yalnızca BK hükümetinin olumlu yaklaşımıyla Türkiye'nin uzun yıllar devam eden üyelik sürecinin sonuçlanmayacağı tahmin edilmesi güç bir durum değildir. AB ile varılan mutabakat sonrasında Türkiye ile gerçekleştirilen Vize Serbestisi Diyaloğu için Türkiye'nin sağlaması gereken kriterler yükümlülüğü olduğu bilinmektedir. Halihazırda 72 kriterden 66'sını tamamlayan Türkiye'yle AB arasında diyalog net biçimde sonuca da kavuşturulmamıştır. Bu nedenle bu argüman üzerinden de söylemde bulunmak hala tutarsızlığını korumaktadır. Bir diğer nokta ise

[188] Chris Allen, "Brexit Britanya'sında Nefret Suçu: Ülke Krizde Mi?", https://perspektif.eu/2019/04/30/brexit-britanyasinda-nefret-sucu-ulke-krizde-mi/ [15.05.2022].

Türkiye'nin sınır kapılarını açma tehdidinde bulunması argümanının kullanılmasıdır. Referandumdan sonraki süreçte Türkiye İdlib'de yaşananlar neticesinde sınır kapılarını açmıştır. Fakat Yunanistan'ın ve AB'nin aldığı çeşitli önlemler neticesinde Avrupa'ya geçme umudu taşıyan göçmenler tampon bölgede sıkışmak durumunda kalmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere varsayım üzerinden hareket edilerek kullanılan söylemler varsayımlar gerçekleşse bile düşünülen sonuçları vermeyebilmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisinden yola çıkılarak VL'nin Brexit referandumu esnasında göçmenleri ekonomik, kültürel ve iç güvenlik temaları üzerinden hangi söylemlerle güvenlikleştirdiğine odaklanılmıştır. Eleştirel söylem analizi kullanılarak Twitter sayfası ve resmi internet sütesi üzerinden yapılan analizde her üç temada göçmenlerin güvenlik sorunu haline getirildiği bulgusuna rastlanmıştır. Brexit öncesindeki sürece de bakıldığında BK'da hükümetin ve kamuoyunun çeşitli olumsuz algılara sahip olduğu anlaşılmıştır. Yine Brexit öncesi dönemde hükümet ve kamuoyunun göçü ve göçmenleri güvenlikleştirici söylemlerinin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla referandum sürecinde güvenlikleştirici aktörler tarafından bu konunun ekonomi, kültür ve iç güvenliğin referans nesnesi olarak görülerek güvenlikleştirilmesi anlamlı olmuştur.

Söz konusu temalardan ilki ekonomik bağlamda güvenlikleştirmede güvenlikleştirici aktörlerin söylemlerine bakıldığında göçün kontrolsüz oluşu üzerinden yaklaşım sergilenmiştir. Göç ve ekonominin aynı perspektiften değerlendirildiği dolayısıyla kontrolsüz göçün ekonomik açıdan ülkeye zarar verdiği ifade edilmiştir. Gelenlerin yerli halkın işlerini aldığı, ücretleri düşürdüğü, sağlık sistemine ve okullara zarar verdiği, hastanelerin yükünü arttırdığı, ev fiyatlarını arttırdığı ve çeşitli AB ülkelerinde işsizlik oranın yüksek olmasının göçün daha da artmasına sebep olduğu ekonomik açıdan güvenlikleştirme başlığında sıklıkla ifade edilen söylemler olmuştur. İç güvenlik temasına bakıldığında burada Schengen alanının toplumsal huzur ve güvenlik açısından BK'yı tehlikeye soktuğu vurgulanmıştır. AB'nin kimin sınır dışı edilip edilmeyeceğine dair aktif oluşu ve bu nedenle suçluların ya da katillerin sınır dışı edilememesi bu başlık altında güvenlikleştirici aktörler tarafından söyleme dökülmüştür. Türkiye'nin ve diğer bazı ülkelerin üyeliği hususunda hem ekonomik hem de iç güvenlik açısından güvenlikleştirme yapılmıştır. Ekonomik açıdan bakıldığında bu ülkelerin üyeliği için ödenen paranın ülkeye zarar verdiği ve üyelik gerçekleşirse gelecek olan kişilerin ülkenin kaynaklarına baskıda bulunacağı söylenmiştir. İç güvenlik açısından bakıldığında ise Türkiye'nin üyeliği neticesinde

Orta Doğu'dan pek çok insanın ülkeye gelebilme ihtimali olduğu ya da AB ile Türkiye arasında sağlanan mutabakatı Türkiye'nin bir koz olarak kullanabileceği argümanları üzerinde durulmuştur. Son olarak kültürel güvenlik açısından bir değerlendirme yapıldığında incelenen veriler doğrultusunda bu temanın daha az öne sürüldüğü görülmektedir. Ancak buradan kültürel bakımdan güvenlikleştirmenin hiç yapılmadığı algısı ortaya çıkmamaktadır. AB vatandaşlarının ülkede doğum oranının artması, AB vatandaşlarına çalışma hakkı verilmesi gibi argümanlar da bu başlık altında güvenlikleştirici aktörler tarafından söylenmiştir. Özellikle Suriyeli göçmenler özelinde herhangi bir kültürel güvenlikleştirme söylemine rastlanmamıştır. Bu durumun nedeni olarak da söz konusu süreçte BK'nın hedef ülke olarak değerlendirilmediği gibi sebepler öne sürülmektedir. Tüm bu sürecin sonunda alımlayıcı kitle ifade edilen argümanlar üzerinde daha fazla ikna olmuştur. Böylece AB'den ayrılma yönünde oy kullanılmıştır. Referandum sonrası yapılan araştırmalar göstermektedir ki göçe dair daha olumsuz yaklaşımı bulunan kişiler ayrılma yanlısı eğilimde oy kullanmıştır. Bu nedenle göç konusunun referandum kampanyasında kullanılması aslında ayrılma noktasında itici bir güç olduğu sonucunu da vermektedir. Referandum sonrasında yine yapılan araştırmalara göre halkın göçmenlere dair algısı olumlu düzeyde artmıştır. Referandum sürecinde AB'den kaynaklanan göçün güvenlikleştirilmesi referandum sonrasında AB göçmenlerinin ülkeye daha az gelmesine sebebiyet vermiştir. Ancak AB dışından kaynaklanan göç eğitim amaçlı dahi olsa devam etmiştir. Uzun bir müzakere sürecinden sonra AB'den tamamen ayrılan BK'da Brexit ve Covid 19 kaynaklı çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Özellikle ülkeye gelen AB göçmenlerindeki sayının azaldığı süreçte bazı iş kollarında yerel halktan ihtiyaç sağlanamamıştır. Bu durumda ülkede akaryakıt ve gıda krizi gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bunun dışında yine sağlık personeli ya da tarım işçisi olarak çalıştırılacak kişilere olan ihtiyaç BK'da olumsuz durumların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Tüm bu yaşananlar göçmenleri ekonomik açıdan güvenlikleştirmenin olumsuz yansımaları olarak okunabilmektedir. İç güvenlik ve kültürel açıdan güvenlikleştirmenin yansımaları ise ülkede referandum sonrasında artan ırkçı saldırılar olmuştur. Göçmenlerin iç güvenliği tehdide soktuğu algısı oluşturulmaya çalışılırken, göçmenlere yönelik olumsuz söylemler ülkede yine iç güvenliği olumsuz yönde etkilemiştir. Her ne kadar referandum sürecinde Avrupalı olmayan göçmenlere yönelik kültürel açıdan güvenlikleştirme söylemine daha az rastlanmış olsa da diğer temalarla öteki algısının pekiştirildiği düşünülmektedir. Varsayımlar üzerinden

kullanılan söylemlerin ise referandum sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir. Sonuç olarak referandum esnasında kullanılan söylemlerin yaratması düşünülen durumlar gerçekleşmemiş ve göçmenleri güvenlikleştirici söylemlerin her zaman olumlu sonuçlar doğurmadığı da BK kamuoyu tarafından tecrübe edilmiştir.

KAYNAKÇA

"About the campaign". http://www.voteleavetakecontrol.org/campaign.html [05.04.2022].

Ahmed, Kamal. "What does 'hard' or 'soft' Brexit mean?". https://www.bbc.com/news/business-37500140 [02.04.2022].

Akdemir, Erhan. "11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı". **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, c. 8. s. 1 (2009): 1-26.

Akdoğan, Esra, Merve Atalay. "Avrupa Birliği'ni Değişime Zorlayan Güç: Göç". **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.** c. 22. s. Kayfor15 Özel Sayısı (2017): 2371-2390.

Akgül Açıkmeşe, Sinem. "Kopenhag Okulu ve Realist Güvenlik Çalışmaları'nda Aktör, Tehdit ve Politika: Avrupa Güvenliği Üzerine Bir Değerlendirme". Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü, 2008.

_____. "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri". **Uluslararası İlişkiler Dergisi.** c. 8. s. 30 (2011): 43-73.

Aktaş, Murat. "AB Ülkelerinde Yükselen Popülizm, Brexit ve AB'nin Geleceği". **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 12. s. 66 (2019): 95-118.

Allen, Chris. "Brexit Britanya'sında Nefret Suçu: Ülke Krizde Mi?". https://perspektif.eu/2019/04/30/brexit-britanyasinda-nefret-sucu-ulke-krizde-mi/ [15.05.2022].

Aras, İlhan, Altuğ Günar. "Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden Ayrılma Referandumu: Brexit Süreci ve Sonuçları". **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**. c. 6. s. 2 (2018): 90-110.

Baldwin, David A. "The Concept of Security". **Review of International Studies**. c. 23. s. 1 (1997): 5-26.

Barry Buzan, Ole Wæever, Jaap De Wilde. **Security A New Framework for Analysis.** Londra: Lynee Rienner, 1998.

Baysal, Başar, Çağla Lüleci. "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi". **Güvenlik Stratejileri Dergisi**. c. 11. s. 22 (2015): 61-96.

Bilgin, Pınar. "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları". **Stratejik Araştırmalar Dergisi.** c. 8. s. 14 (2010): 69-96.

"Boris Johnson: The only way to take back control of immigration is to Vote Leave on 23 June". http://www.voteleavetakecontrol.org/boris_johnson_the_only_way_to_take_back_control_of_immigration_is_to_vote_leave_on_23_june.html [21.04.2022].

"Boris Johnson: The liberal cosmopolitan case to Vote Leave". http://www.voteleavetakecontrol.org/boris_johnson_the_liberal_cosmopolitan_case_to_vote_leave.html [23.04.2022].

"Britain Stronger In Europe Key Briefings". https://nawo.org.uk/wp-content/uploads/2016/01/Britain-Stronger-In-Europe-Key-Briefings.pdf [04.04.2022].

Canatan, Kadir. "Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım". **Istanbul University Journal of Sociology.** c. 3. s. 27 (2013): 317-332.

Congar, Kerem. "İngiltere'de petrol krizini çözmek için askerler benzinliklerde görev yapmaya başladı". https://tr.euronews.com/2021/10/04/ingiltere-de-petrol-krizini-cozmek-icin-askerler-benzinliklerde-gorev-yapmaya-baslad [12.05.2022].

Çemberci, Engin, Bekir Gövdere. "Göç Krizinin, Brexit Kararına ve Avrupa Birliği'nin Geleceğine Muhtemel Etkileri". **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. c. 22. Göç Özel Sayısı (2017): 1427-1442.

Denk, Erdem. "Brexit". **Avrupa Ansiklopedisi.** ed. İmre Ersoy, T. Mesut Eren, Hatice Yazgan, İlke Göçmen, Çisel İleri. İstanbul: Anadolu Basın Merkezi, 2021: 388-394.

_____. "Birleşik Krallık Üyelik Referandumları (British Referendums on Membership)". **Avrupa Ansiklopedisi.** ed. İmre Ersoy, T. Mesut Eren, Hatice Yazgan, İlke Göçmen, Çisel İleri. İstanbul: Anadolu Basın Merkezi, 2021: 354-359.

Dennison, James, Andrew Geddes. "Brexit and the perils of 'Europeanised' migration". **Journal Of European Public Policy.** c. 25. s. 8 (2018): 1137-1153.

Demirkaya, Gonca. "Avroseptisizm ve Brexit: Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi Örneği". Yüksek Lisans Tezi. AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

Dinç, Cengiz. "Avrupa Birliği'nin ve Üç Büyük Üyesinin Arap Baharı'na Yaklaşımları". **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.** c. 8. s. 2 (2018): 1-33.

Dijk, Teun van. "Principles of Critical Discourse Analysis". **Discourse & Society/SAGE**. c. 4. s. 2 (1993): 249-283.

Doğan, Zehra. "Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Güvenlik-Medya İlişkisi". **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Süreli Elektronik Dergi**. s. 49 (2019): 170-186.

Doğan, Erhan. “Avrupa Birliği'nin Adalet ve İçişleri Politikası”. **Avrupa Birliği’ne Giriş: Tarih, Kurumlar ve Politikalar.** ed. Ayhan Kaya, Senem Aydın Düzgit, Yaprak Gürsoy, Özge Onursal Beşgül. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2020: 285-295.

Dönmez, Pınar E., Alex Sutton. “British Immıgration Policy, Depoliticisation and Brexit”, **Comparative European Politics**. c. 18 (2020): 659-688.

Emeklier, Bilgehan, Atilla Sandıklı. **Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm: Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri.** İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, 2012.

Emir, Mehmet. “Yirminci Yıldönümünde 11 Eylül: Kopenhag Okulu Çerçevesinde ABD İç ve Dış Politikasının Değerlendirilmesi”. **International Journal of Politics and Security (IJPS).** c. 3. s. 3 (2021): 267-306.

Erdoğan, Emre, Tuğçe Erçetin. “Popülist Liderlerinin Başarısına Medya Sistemleri Perspektifinden Bir Bakış: Birleşik Krallık, Hollanda ve Türkiye Karşılaştırması”. **Moment Dergi**. c. 6. s. 1 (2019): 38-74.

Erdoğan, İbrahim. “Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı”. **Gazi Akademik Bakış**. c. 6. s. 12 (2013): 265-292.

Fernández-Reino, Mariña, Cinzia Rienzo. “Migrants in the UK Labour Market: An Overview”. https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-in-the-uk-labour-market-%20an-overview/ [11.05.2022].

Ford, Robert, Will Jennings, Will Somerville. “Public Opinion, Responsiveness and Constraint: Britains's Three Immigration Policy Regimes”. **Journal of Ethnic and Migration Studies**. c. 41. s. 9 (2015): 1391-1411.

Geddes, Andrew. “The EU, UKIP and the Politics of Immigration in Britain”. **The Political Quarterly**. c. 85. s. 3 (2014): 289-295.

Goodwin, Matthew, Caitlin Milazzo. “Taking back control? Investigating the role of immigration in the 2016 vote for Brexit”. **The British Journal of Politics and International Relations**. c. 19. s. 3 (2017): 1-15.

“Gove and Raab: EU membership makes us less safe”. http://www.voteleavetakecontrol.org/gove_and_raab_eu_membership_makes_us_less_safe.html [27.04.2022].

Gök Oğuz, Gonca. “Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç-Güvenlik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü”. **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. s. 31 (2016): 65-82.

Gören, Yaşarhan. “Brexit Sonrası Göçmen Sayısında Azalmanın Birleşik Krallık Ekonomisinde Makroekonomik Göstergelere Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.

Görür, Senem. “Brexit sonrası İngiltere: Ayrılık süreci, değişiklikler ve ilk tepkiler”. https://medyascope.tv/2021/01/01/brexit-sonrasi-ingiltere-ayrilik-sureci-degisiklikler-ve-ilk-tepkiler/ [04.05.2022].

Heather Stewart, “Labour's pro-EU stance is recruitment agent for Ukip”. https://www.theguardian.com/politics/2016/may/15/labour-pro-eu-stance-brexit-is-recruitment-agent-for-ukip [27.04.2022].

Henderson, Ailsa, Charlie Jeffery, Dan Wincott, Richard Wyn Jones. “How Brexit was made in England”. **The British Journal of Politics and International Relations**. c. 19. s. 4 (2017): 1-16.

Hisarlıoğlu, Fulya. “Güvenlikleştirme”. https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisarl%C4%B1oglu_v.1.pdf [25.04.2022].

“Home Secretary speech on ‘An immigration system that works in the national interest'”. https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-speech-on-an-immigration-system-that-works-in-the-national-interest [28.03.2022].

Huysmans, Jef. **The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU**. New York: Routledge, 2006.

“Iain Duncan Smith: Are we in this together?”. http://www.voteleavetakecontrol.org/iain_duncan_smith_are_we_in_this_together.html [23.04.2022].

Ilgıt, Aslı, Özge Çetiner. “Suriye Krizi Döneminde Avrupa'ya Yönelik Göçlerin Güvenlikleştirilmesi ve Avrupa Birliği Kurumlarının Söylemleri Kapsamında Bir İnceleme”. **Ankara Avrupa Araştırmaları Dergisi.** c. 18. s. 2 (2019): 493-533.

“In full: David Cameron Immigration Speech”. https://www.bbc.com/news/uk-politics-13083781 [28.03.2022].

İktisadi Kalkınma Vakfı Brexit Yayını 284. **Britanya Referandumu ve Sonrası: AB Entegrasyon Sürecinin Geleceği ve Türkiye**. İstanbul, 2016.

“İngiltere Başbakanı Johnson: Krizi çözmek için kontrolsüz göçmen alımı yapmayacağız”. https://tr.euronews.com/2021/10/03/ingiltere-basbakan-johnson-krizi-cozmek-icin-kontrolsuz-gocmen-al-m-yapmayacag-z [14.05.2022].

Kaya, Ayhan. **İslam, Göç ve Entegrasyon Güvenlikleştirme Çağı**. çev. Nur Yasemin Ural. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016.

“Key speeches, interviews, and op-eds”. http://www.voteleavetakecontrol.org/key_speeches_interviews_and_op_eds.html [04.04.2022].

Küçük, Mine Nur. “Göç-Güvenlik Bağlantısını Yeniden Düşünmek: Eleştirel Güvenlik Yaklaşımları, Özgürleşme ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler”. **Uluslararası İlişkiler Dergisi.** c. 18. s. 69 (2021): 3-28.

Kılcı, Esra N. “Brexit; Birleşik Krallık ve Euro Bölgesi Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi”. **Sakarya İktisat Dergisi**. c. 7. s. 1 (2018): 1-26.

Kılıç, Halil İbrahim. “Brexit'i Anlamak Ulusal Kimlik ve Avrupa Kimliği Arasında Birleşik Krallık”. **VIII. Uluslararası Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi, 28-29 Kasım 2016**. Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2016: 655-684.

Kiraz, Ersel. “Sosyal Medya ve Algı Yönetimi: İngiltere'nin Brexit Sürecinde Sosyal Medya Dezenformasyonu”. **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**. c. 15. s. 1 (2019): 1-16.

Kurtaran, Gökhan. “İngiltere'deki tedarik krizi domino etkisi yaratarak derinleşiyor”. https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingilteredeki-tedarik-krizi-domino-etkisi-yaratarak-derinlesiyor/2390973 [14.05.2022].

“Letter to the Prime Minister and Foreign Secretary-Getting the facts clear on Turkey”. http://www.voteleavetakecontrol.org/letter_to_the_prime_minister_and_foreign_secretary_getting_the_facts_clear_on_turkey.html [23.04.2022].

Mandacı, Nazif, Gökay Özerim. “Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi”. **Uluslararası İlişkiler Dergisi**. c. 10. s. 39 (2013): 105-130.

McLaren, Lauren, Mark Johnson. “Resources, Group Conflict and Symbols: Explaining Anti-Immigration Hostility in Britain”. **Political Studies**. c. 55. s. 4 (2017): 709-732.

McSweeney, Bill. **Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations**. Cambridge: Cambridge University Press, 1999 (Aktaran: Baran, Taha, Elçin Macar. “Değişen Güvenlik Yaklaşımı Örneğinde Kopenhag Okulu'nun Toplumsal Güvenlik Yaklaşımı”. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.** c. 10. s. 54 (2017): 251-259.

“Michael Gove, Boris Johnson, and Gisela Stuart on the Risks of Remain”. http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_boris_johnson_and_gisela_stuart_on_the_risks_of_remain.html [21.04.2022].

“Michael Gove's essay for Today programme-Why it is safer to take back control”. http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_s_oped_for_bbc_radio_4_today_programme.html [26.04.2022].

“Michael Gove: The Facts of Life Say Vote”. http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_the_facts_of_life_say_leave.html [26.04.2022].

“Migration Statistics Quarterly Report: August 2020”. https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/migrationstatisticsquarterlyreport/august2020#non-uk-student-immigration-to-the-uk [11.05.2022].

Miş, Nebi. “Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi”. **Akademik İncelemeler Dergisi.** c. 6. s. 2 (2014): 345-381.

Mumcu, Sahra Nur. "Bir Güvenlikleştirme Örneği Olarak Brexit Referandum Kampanyası". Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2019.

NatCen Social Research. **"Understanding the Leave vote".** London, 2016.

NatCen Social Research. **"The Two Poles of the Referendum Debate: Immigration and the economy".** London, 2016.

"New global poll finds Britons most worried about immigration". https://www.ipsos.com/en-uk/new-global-poll-finds-britons-most-worried-about-immigration [30.03.2022].

Onuf, Nicholas. "Constructivism: A User's Manuel". **International Relaitons in a Constructed World.** (1998): 58-78.

Öner, Selcen. "Brexit ve Avrupa'da Popülist Radikal Sağın Yükselişi". **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**. c. 20. Özel Sayı: Brexit (2021): 95-118.

Özdemir, Çağatay. **Amerikan Grand Stratejisi Obama'nın Ortadoğu Mirası.** İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık, 2018.

Özerim, Gökay. "Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem Mi?". **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**. c. 5. s. 1 (2014): 11-48.

_____. "Göç Konusunun Birleşik Krallık'ta AB Referandumu Sürecindeki Yeri". **Brexit-Elveda Avrupa İngiltere'nin AB'den Ayrılmasından Sonra Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye-AB İlişkilerinde Fırsatlar ve Tehditler.** ed. Erol Esen, Duygu Şekeroğlu. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2017: 83-95.

Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. **Brexit and Migration.** Brüksel, 2018.

Polonski, Vyacheslac. "Impact of social media on the outcome of the EU referendum-EU Referendum Analysis 2016". https://www.referendumanalysis.eu/impact-of-social-media-on-the-outcome-of-the-eu-referendum-eu-referendum-analysis-2016/ [04.04.2022].

"Restoring public trust in immigration policy- a points - based non-discriminatory immigration system". http://www.voteleavetakecontrol.org/restoring_public_trust_in_immigration_policy_a_points_based_non_discriminatory_immigration_system.html [21.04.2022].

Robinson, Julian. "Schools are under huge and unsustainable pressure from dramatic rise in number of children from European migrant families". https://www.dailymail.co.uk/news/article-3579709/Schools-huge-unsustainable-pressure-dramatic-rise-number-children-European-migrants-families.html [23.04.2022].

Rolfe, Heather, Johnny Runge, Nathan Hudson-Sharp. "Immigration Policy From Post-War to Post Brexit: How New Immigration Policy Can Reconcile Public Attitudes and Employer Preferences". **National Institute Economic Reveiw**. c. 248. s. 1 (2019): R5-R16.

Schwartz, Cassilde, Miranda Simon, David Hudson, Jennifer van-Heerde-Hudson. "A Populist Paradox? How Brexit Softened Anti-Immigrant Attitudes". **British Journal of Political Science**. c. 51. s. 3 (2021): 1-21.

"Shifting Ground: Attitudes towards immigration and Brexit". https://www.ipsos.com/en-uk/shifting-ground-attitudes-towards-immigration-and-brexit [05.05.2022].

Sokullu, Ebru Canan. "İngiltere'nin AB ile İmtihanı: Siyasal Söylemlerde Avrupa Şüpheciliğin Evrimi ve Brexit". **Brexit Sonrası Birleşik Krallık ve AB'nin Geleceği**. ed. Ali İzzet Keçeci. İstanbul: Akademos Yayınları, 2017: 11-34.

_____. "Göçmenler ve Brexit". https://betam.bahcesehir.edu.tr/2017/04/gocmenler-ve-brexit/ [30.03.2022].

Somerville, Will, Dhananjayan Sriskandarajah, Maria Latorre. "United Kingdom: A Reluctant Country Of Immigration", https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-reluctant-countryimmigration#:~:text=Immigration%20to%20the%20United%20Kingdom,of%20immigrants%20coming%20to%20work. [21.03.2022].

Somerville, Will, Peter William Walsh. "United Kingdom's Decades-Long Immıgration Shift Interrupted by Brexit and the Pandemic". https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-shift-immigration-interrupted-brexit-pandemic [23.03.2022].

Somerville, Will. "Brexit: The Role of Migration in the Upcoming EU Referendum". https://www.migrationpolicy.org/article/brexit-role-migration-upcoming-eu-referendum [03.04.2022].

"Standard Eurobarometer 85- Spring 2016". https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2130 [30.03.2022].

"Statement by Michael Gove, Boris Johnson and Gisela Stuart on NHS funding". http://www.voteleavecontrol.org/statement_by_michael_gove_boris_johnson_and_gisela_suart_on_nhs_funding.html [28.04.2022].

Şenbaş, Demet. "Brexit Sürecinin İngiltere ve Avrupa Birliği Açısından Sonuçları". **XI. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series**, **9-10 Mayıs 2019.** Tekirdağ: University of Agribusiness and Rural Development, University St Kliment Ohridski, 2019: 228-237.

Şener, Bülent. "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Ulusal Güvenlik Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme". **Güvenlik Bilimleri Dergisi**. c. 6. s. 1 (2017): 1-31.

Tempest, Matthew. “UK General Election 2001 The Abridged Labour Manifesto”. https://www.theguardian.com/politics/2001/may/16/election2001.uk5 [25.03.2022].

Ullman, Richard H. “**International Security”.** c. 8. s. 1 (1983): 129-153.

Uluslararası Çalışma Örgütü. **“Korona Virüs Salgınının Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Onların Çocukları ile Bitkisel Üretime Etkisi”.** Ankara: 2020.

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/vote_leave/status/743149401162584065?s=20&t=Kkt39GjVe3gHK4oLRc9mfg [23.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/743140488249753601?s=20&t:Kkt39GjVe3gHK44oLRc9g [24.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/744513777643696128?s=20&t=d9514mDDQeKDhO4u8volhQ [24.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/vote_leave/status/744612259603816448?s=20&t_YEXr7fTrJR3wjwJeu5bsGA [24.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742260622080?s=20&t=UpgsGDn688frS6gMsYOaiA-142 [27.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742261100419375104?s=20&t=UpgsGDn688frS6gMsYOaiA [27.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/743137564455014400?s=20&t=YEXr7fTrJR3wjwJeu5bsGA [28.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://twitter.com/Vote_LeaveMedia/status/742616966872043520?s=20&t=Td-laBq7heAabzQyaZYFSg [28.04.2022].

“Vote Leave Media”. https://mobile.twitter.com/vote_leavemedia [04.04.2022].

“Voting to stay in the EU is the risky option”. http://www.voteleavetakecontrol.org/voting_to_stay_in_the_eu_is_the_risky_option.html [21.04.2022].

Yıldız, Ayselin. “Brexit, Göç ve Avrupa Bütünleşme Süreci”. **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**. c. 20. s. Brexit (2021): 69-94.

Zappettini, Franco. “The Brexit referendum: how trade and immigration in the discourses of the official campaigns have legitimised a toxic (inter)national logic”. **Critical Discourse Studies**. c. 16. s. 4 (2019): 1-17.

Zora, Kadir. “Güvenlikleştirme: Hukuksal Meşruiyetten Siyasal Meşruiyete Evrilme ve Kopenhag Okulu”. **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. c. 23. s. 2 (2015): 111-126.

Wæever, Ole. “Securitization and Desecuritization”. **On Security.** ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995.

_____. “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”. **Uluslararası İlişkiler Dergisi.** c. 5. s. 18 (2008): 151-178.

Wilson, Graham K. “Brexit, Trump and the special relationship”. **The British Journal of Politics and International Relations**. c. 19 s. 3 (2017): 1-15.

Wolfers, Arnold. “National Security as an Ambiguous Symbol”. **Political Science Quarterly**. c. 67. s. 4 (1953): 481-502.